

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
KATOLICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA
Ústav dějin křesťanského umění

Bc. Tereza Novotná

Arnošt Hofbauer (1869–1944)

Diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. Milan Pech

Praha 2012

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 24. června 2012

Bc. Tereza Novotná

Bibliografická citace

Arnošt Hofbauer (1869–1944) [rukopis] : diplomová práce / Tereza Novotná ; vedoucí práce: Mgr. Milan Pech. -- Praha, 2012. -- 177 s.

Anotace

Téma této diplomové práce vychází z mého zájmu o umění kolem roku 1900 a navazuje na mou bakalářskou práci. V chronologicky řazených kapitolách přibližuji Hofbauerovy životní osudy a jeho jednotlivá tvůrčí období, zohledněn je přitom například vznik S. V. U. Mánes a časopisu Volné směry, plakátová tvorba aj. V závěru práce přikládám pro ucelený pohled na Hofbauerovo dílo katalogy jeho děl ze státních i soukromých sbírek.

Mým cílem je představit Hofbauerovo dílo v co nejucelenější podobě a v kulturně-historickém kontextu, zhodnotit jeho význam pro vývoj výtvarného umění v českém prostředí.

Klíčová slova

Arnošt Hofbauer, S. V. U. Mánes, Volné směry, secese, plakát, malba, 19. století, 20. století

Abstract

The theme of this thesis is based on my interest in art around 1900 and follows my Bachelor thesis. In chronological sequenced chapters will show Arnošt Hofbauer's life story and describe his artistic development, among others it will also analyze foundation of S. V. U. Mánes, periodical Volné směry etc. In the end of the thesis I attached the catalogs of his work from public and private collections for a complete view of his work.

The aim of this thesis is to present Hofbauer's creative work in the most integrated form and in cultural-historical context. I attempt to evaluate his position in the Czech art history.

Keywords

Arnošt Hofbauer, S. V. U. Mánes, Volné směry, Art Nouveau, poster, painting, the 19th century, the 20th century

Počet znaků (včetně mezer): 128 339

Poděkování

Chtěla bych poděkovat vedoucímu mé práce Mgr. Milanu Pechovi za ochotu, vstřícnost a za hodnotné a věcné připomínky, které mi při psaní diplomové práce velmi pomohly.

Obsah

1. Úvod.....	6
2. Stručný přehled literatury a stavu bádání	8
3. Raná léta (1869 - 1889)	14
4. Potřeba se sdružovat (1887 - 1900)	18
5. Pařížský pobyt a následná pražská výstava Augusta Rodina.....	36
6. 1902-1914	45
7. Výměna generací	61
8. Závěr Hofbauerova života a jeho retrospektivní výstava v roce 1944	75
9. Závěr.....	78
10. Výstavy Arnošta Hofbauera	80
11. Seznam zkrácené a zkráceně citované literatury	85
12. Použitá literatura	91
13. Prameny	98
14. Seznam obrazové přílohy	102
15. Obrazová příloha.....	106
16. Katalog děl ze státních sbírek České republiky	120
17. Katalog děl ze soukromých sbírek.....	158

1. Úvod

V uplynulých letech proběhla řada velkých výstav, které přiblížily a zhodnotily dění na české výtvarné scéně od druhé poloviny 19. do poloviny 20 století. Počínaje výstavou Julius Mařák a jeho žáci, přes výstavy jako byly například V barvách chorobných, !křičte ústa!, Mikoláš Aleš, Miloš Jiránek, Jan Preisler, Emil Filla, Jan Zrzavý, Josef Čapek, Černá slunce a Konec avantgardy? Hlavní zájem se soustředil na významné fenomény českého výtvarného umění. Mezi nimi se objevoval jejich generační druh Arnošt Hofbauer, který byl novou uměleckohistorickou literaturou minimálně zpracován. To byl jeden z impulzů mého zájmu o jeho dílo a podrobnější studium.

Moje diplomová práce o tomto umělci by ráda zmapovala jeho malířské a grafické dílo a navazuje na moji bakalářskou práci se stejným tématem. Hlavním cílem práce je představit v průřezu celé Hofbauerovo dílo v kulturně-historickém kontextu a zhodnotit význam Hofbauerovy tvorby pro výtvarné umění v českém prostředí.

Práce měla původně vycházet z autorových prací uložených ve státních sbírkách. Vzhledem k tomu, že jsem měla možnost se částečně seznámit také s Hofbauerovým dílem ze soukromých sbírek, které svým charakterem významně doplňuje sbírky státní, jsem se rozhodla pro větší úplnost použít veškeré zdroje, které jsem měla k dispozici. V přílohách jsem svůj text doplnila o katalog autorových děl ze státních sbírek a pak také o katalog jeho děl ze sbírek soukromých.¹ Katalog obsahující Hofbauerova díla ze soukromých sbírek obsahuje pouze práce, které mi byly zpřístupněny. Pramenný materiál, který jsem

¹ Oproti odkazům na obrazovou přílohu v hranatých závorkách odkazuji na katalogy např. (kat. 29); práce na papíře jsou uvedeny v mm.

použila, pocházel téměř výhradně z Archivu Národní galerie, Památníku národního písemnictví a Archivu hlavního města Prahy. Především kvůli tomu, že v pozůstalosti umělce se mnoho dalších archivních materiálů nezachovalo. Informace z těchto zdrojů jsem se snažila propojit s dostupnou literaturou a pomocí orálně historického postupu.

Kapitoly jsem řadila chronologicky. Za oddílem, který je věnován stručnému přehledu literatury a dosavadnímu bádání jsem zařadila období Hofbauerova dětství, jeho první práce a studium na Uměleckoprůmyslové škole u Františka Ženíška. Dále se věnuji období, kdy studoval na Akademii, podílel se na vzniku Spolku výtvarných umělců Mánes, spolkového časopisu Volné směry a dále jeho nejvýznamnějším pracím – plakátům pro první dvě výstavy Mánesa. V další kapitole popisuji cestu Arnošta Hofbauera s Milošem Jiránkem do Paříže, setkání s Augustem Rodinem a Rodinovu pražskou výstavu. Tato část tvoří samostatný celek, protože se jedná o důležitou etapu Hofbauerova života. Následující kapitola je věnována letem 1902 až 1914, tedy období mezi Rodinovou výstavou a začátkem první světové války. Tehdy Hofbauer pracoval na malbách s náladovými motivy, jako je Ledová hora před východem slunce nebo Akátové adagio. Další oddíl je věnován jeho tvorbě mezi lety 1914 až 1938. Hofbauerova tvorba v této době zahrnovala především téma květin a od dvacátých let náměty koupání. Poslední kapitola je věnována konci Hofbauerovy tvorby a jeho poslední velké monografické výstavě v roce 1944, která zhodnotila jeho životní dílo, ovšem už po umělcově smrti.

2. Stručný přehled literatury a stavu bádání

Základní literaturou, která pojednává přímo o Hofbauerově práci, jsou články v italském časopisu *Emporium* od Williama Rittera z roku 1904 s názvem *Artisti contemporanei: Arnost Hofbauer*, v časopisu *Hollar* od Bohumila Stanislava Urbana z roku 1936 s názvem *Plakáty Arnošta Hofbauera* a v časopisu *Umění* z roku 1945 od Jarmily Kubíčkové *Arnošt Hofbauer - poznámky k malířskému dílu*. První, italský článek dokládá pouze malou část Hofbauerova života, oproti dalším publikacím však přináší jiné a pro české prostředí nové Hofbauerovy práce. Oba dva české texty se v začátku věnují do různé míry Hofbauerovu dětství a mládí. Urbanův článek, zaměřený ryze na plakátovou tvorbu, se věnuje době až od roku 1898 – s čímž je spojena i výraznější Hofbauerova grafická práce – a rozebírá tu jeho dosud vzniklé afíše i s přesahem ke studiu grafických technik u Eugèna Grasseta a Frédérica Floriana a návštěvy u Augusta Rodina v Paříži. Kubíčková oproti tomu rozebírá Hofbauerovo dílo v celku. I když z názvu vyplývá, že se bude věnovat jen malbám, reflektuje zde i Hofbauerovu činnost ve spolku, v rámci Volných směrů a věnuje se tu i jeho práci grafické. Článek psala Kubíčková až po Hofbauerově smrti, je tedy vlastně prvním celistvým zhodnocením jeho práce.

Vedle těchto zásadních dobových textů pro mě byly podstatné kritiky „mánesáckých“ výstav od Karla Boromejského Mádla ve Zlaté Praze z roku 1899 a jeho *Umění včera a dnes* z roku 1904 a *Umění včera a dnes II. o dvaceti pěti výstavách SVU Mánes* z roku 1908.

Do této kategorie dobových textů o „mánesáckých“ patří rozsáhlý výběr literatury, mezi níž patří *Tři léta s Mánesem* z roku 1921 od Karla Maška, kde popsal první roky SVU Mánes i Volných směrů, skupinové

výstavy, ale i vzájemné názorové rozepře. Katalogy spolkových výstav, dále Oslavy 50 let Mánesa II. – výstava „50 let Mánesa“ z roku 1937 od Antonína Matějčka a mnohé další.

Přínosné byly také memoáry z okruhu Hofbauerových přátel či spolužáků, které často objasňovaly matná období jeho života. Literární dílo Miloše Jiráňka, které připravil malířův bratr Ladislav Jiránek, vydané roku 1936. Mezi vědci a umělci z roku 1947 od Kláry Hofbauerové-Heyrovské, Arnoštovy manželky. Život a vzpomínky malíře Homoláče z roku 1959 od Heleny Hodačové, kde se ve vzpomínkách vrací na Akademii, kde studoval u Maxmiliána Pirnera (1854–1924) spolu s Hofbauerem a dalšími.

Co se týká dobových textů, jsou důležité pro pochopení Hofbauerova myšlení jeho vlastní články, které publikoval v časopisech *Volné směry* a *Umění*, o kterých se zmíním v dalších kapitolách. Z roku 1900 pochází jeho text o vánoční výstavě Uměleckoprůmyslového muzea publikovaný ve *Volných směrech*. O rok později ve stejném periodiku publikoval články *Něco z moderního dekorativního umění* a *Několik hodin u Rodina*. V roce 1908 vyšla ve *Volných směrech* jeho stať o *Žaponském umění*. V časopise *Umění* publikoval svůj text o *Augustu Lepèrovi* a pojednání *Úvodem k novým dřevorytům Švabinského*. Pro pochopení dobových konotací byly podstatné časopisy o umění, které v té době vycházely: *Volné směry*, *Dílo*, *Moderní revue* a další, ale i seznámení se s periodiky okolních regionů, jako *Ver sacrum*, *Jugend*, *The Studio*, *La Plume* a dalšími.

Kamil Novotný napsal o Hofbauerovi ve čtyřicátých letech několik kratších textů. Text k obrazové publikaci *Květiny a zvířata*, která vyšla v omezeném vydání v roce 1943, úvod ke katalogu Hofbauerovy posmrtné výstavy z roku 1944 a ze stejného roku také nekrolog, vydaný ve více periodicích. Katalog k Jubilejní výstavě

Rudolfa Vejrycha a Arnošta Hofbauera z roku 1935 a katalog k posmrtné výstavě z roku 1944 mi přispěly při snaze zařadit nedatované práce a v případě nedohledaných prací vytvořit okruh témat, kterými se dále zabýval.

Na začátku šedesátých let navázala Alena Adlerová na Urbanův článek o Hofbauerových plakátech v článku K počátkům českého plakátu 1898 - 1908 ve Sborníku prací Filosofické fakulty brněnské university. Text k Hofbauerovým plakátům přímo nepřispívá, bez kritického pohledu pouze reprodukuje zmíněný Urbanův článek, a to pouze jeho první část. O deset let později v tomto tématu pokračoval Tomáš Vlček ve stati Český plakát na přelomu století 1890 - 1914.

V osmdesátých a devadesátých letech dvacátého století napsal o plakátech kolem přelomu století několik statí Josef Kroutvor, ale v základu svými texty nepřinesl nové poznatky. Jedná se o texty Pražský chodec - Dějiny českého plakátu 1890 - 1945, Pražská nároží 1890 - 1940, Sláva kabaretů v dějinách plakátů a další.

Poněkud kritičtěji na plakátovou tvorbu přelomu devatenáctého a dvacátého století a s tím spojenou Hofbauerovu tvorbu nazírá Petr Štembera. Například v článcích Plakate für den verein bildender Künste „Manes“ z roku 1995, Třikrát a dost z roku 2003, který se věnuje soutěži na nakonec nerealizovaný plakát Loterie sboru pro zřízení Národního divadla, za který dostal Hofbauer třetí cenu nebo jeden z jeho posledních textů k afišům - Life with posters z roku 2010.

V dnešní době vychází mnoho kritických studií od současných historiků umění. Práce Petra Wittliche, především Česká secese a Umění a život - doba secese, dnes patří k základním spisům věnujícím se generaci devadesátých let. Příspěvek Tomáše Vlčka do Dějin českého výtvarného umění Malířství, kresba a grafika generace devadesátých let. Texty Romana Praha, hlavně články do časopisu Umění Plakát

první výstavy SVU Mánes: Provokace mezi revoltou a utopií z roku 1992 a Hagenbund a Mánes: Mezi Vídní a Prahou z roku 1997 nebo publikace Mánes Mánesu z roku 1994. Otto M. Urban se sice nevěnuje přímo secesnímu dekorativnímu umění, ale z publikace V barvách chorobných - Idea dekadence v českých zemích 1880 - 1914 ukazuje období Hofbauerova růstu z jiné perspektivy. Publikace Vojtěcha Lahody a dalších !křičte ústa! - předpoklady expresionismu nebo práce Aleše Filipa a Romana Musila Neklidem k Bohu - náboženské umění v Čechách a na Moravě v letech 1870 - 1914 ukazují další pohled na tuto dobu.

Lenka Bydžovská spolu se jmenovaným Romanem Prahlem sepsali publikaci Volné směry - časopis pražské secese a moderny, ve kterém ukazují jak dekorativní část volných směrů - jejich obálky a viněty, tak i výběr částí teoretických textů samotných „mánesáků“. Lenka Bydžovská se tomuto období věnovala také ve své dizertační práci o Spolku výtvarných umělců Mánes v letech 1887-1907. Podstatný pro mě byl také její příspěvek William Ritter, slavjanofil ze Západu, kde se věnovala mimo jiné názorovému rozchodu W. Rittera s Arnoštem Hofbauerem a Milošem Jiránkem.

Ucelený pohled na japonské dobové inspirace přinesla publikace Markéty Hánové Japonismus ve výtvarném umění v Čechách z roku 2010, dále text Rie Ogawy s názvem Japanismus v Čechách z roku 2003, a také diplomová práce z Masarykovy univerzity v Brně Evy Svobodové První recepce žaponského umění v Česku a Volné směry aneb japonismem k modernímu obrazu z roku 2005.

Co se týká díla Arnošta Hofbauera, bádání se zastavilo na téměř čtyřicet let - poslední práce věnující se tomuto autorovi byla publikována v roce 1945 v časopisu Umění a byla z rukou již zmíněné Jarmily Kubíčkové. Od té doby se v podstatě stále opakovalo, co bylo

řečeno v textech Kubíčkové a B. S. Urbana z roku 1936. Zlom nastal až v osmdesátých letech dvacátého století, kdy se o Hofbauerovi a jeho práci začalo opět psát. Jednak v České secesi Petra Wittlicha, kde se vedle plakátů věnuje také malbě Poutník z roku 1905. Roman Prahls napsal v první polovině devadesátých let článek do Umění o plakátu k první „mánesácké“ výstavě, postavený na návrhu tohoto plakátu, který je v současnosti v soukromé sbírce ve španělské Taragoně. Dále společná práce Lenky Bydžovské a Romana Praha o Volných směrech, články Petra Štembery a další.

Ze základního výčtu publikací a nastínění stavu bádání názorně vyplývá, že dílo Arnošta Hofbauera dosud nebylo celistvě zpracováno.

V Literárním archivu Památníku národního písemnictví a v Archivu Národní galerie v Praze se nachází většina Hofbauerovy dochované korespondence. Památník národního písemnictví bohužel stále nemá zpracovaný fond Arnošta Hofbauera a je tedy nepřístupný. Druhá část soukromého fondu je uložena v Archivu Národní galerie. Další archivní materiály jsou v Archivu hlavního města Prahy. Ze soukromých archivů jsem měla možnost nahlédnout do části pozůstalosti z širšího okruhu rodiny, dále jsem objevila jeden nedatovaný dopis, ve kterém Hofbauer oznamuje svůj odchod z Uměleckoprůmyslové školy v Praze.

Ve státních sbírkách je Hofbauerových prací poměrně málo. Většina děl je v depozitáři Národní galerie v Praze, především grafiky a kresby a šestnáct maleb. Tato díla byla Národní galerii z velké části věnována Klárou Hofbauerovou-Heyrovskou v sedmdesátých letech dvacátého století. Dále je Hofbauerova tvorba uložena v Uměleckoprůmyslovém muzeu, kde se nacházejí jeho plakáty a několik zajímavých kreseb, v Moravské galerii v Brně a v Muzeu umění Olomouc.

Další práce jsou v Památníku národního písemnictví, Galerii hlavního města Prahy, Národním muzeu v Praze, Alšově jihočeské galerii v Hluboké nad Vltavou, Galerii výtvarného umění v Chebu, Muzeu Komenského v Přerově, Krajské galerii výtvarného umění ve Zlíně, Muzeu Vysočiny v Havlíčkově Brodu, Východočeské galerii v Pardubicích, Galerii umění v Karlových Varech, Regionálním muzeu ve Vysokém Mýtě, Oblastní galerii v Liberci, Regionálním muzeu v Chrudimi, Muzeu východních Čech v Hradci Králové a Muzeu Jindřichova Hradce a Západočeském muzeu v Plzni.

V pozůstalosti umělce se nachází poměrně velké množství autorových prací. Soubor byl ale rozdělen a dnes jsou jeho hlavní části v Praze, Paříži, Taragoně, Budapešti a Bratislavě.

3. Raná léta (1869 – 1889)

Arnošt Hofbauer se narodil 26. dubna 1869 v Praze, do umělecky založené rodiny [1]. Babička, rozená Fitzová, pocházela z malířské dekorátérské rodiny, dědeček, František Hofbauer (1808–1849), a prastrýc, Karel Hofbauer (1818–1856), byli malíři podobizen a miniatur, žáci pražské akademie. Otec, Emanuel Hofbauer, byl malířem pokojů a starostou společenstva a založil malířskou firmu, kterou po něm měl Arnošt převzít.²

I když jeho předci měli blíž k řemeslu, než k umění, dali Hofbauerovi dobrý dekorátérský základ, který se později rozvinul v jeho osobitý styl. Vedle dekorátérských kořenů se Hofbauer v mládí zajímal o vztah mezi obrazem a textem, což se později projevilo v jeho plakátové tvorbě.³

Na obecnou školu chodil Hofbauer k piaristům do Panské ulice. Zde se také seznámil s Vladimírem Županským, se kterým se později opět setkal na Akademii u Vojtěcha Hynaise. Po obecné škole rodiče rozhodli přihlásit jej na německou reálku. Klára Hofbauerová-Heyrovská píše, že především kvůli tomu, že zákazníci otcova dekorátérského závodu často mluvili německy.⁴

² KUBÍČKOVÁ 1945, 200.

³ URBAN 1936, 23.

⁴ HOFBAUEROVÁ-HEYROVSKÁ 1947, 204.

Po absolvování reálky byl přijat na nově založenou Uměleckoprůmyslovou školu v Praze.⁵ Domnívám se, že se vzhledem k dekoratérské tradici v rodině očekávalo, že bude zdokonalovat rodinné řemeslo. Tam studoval v letech 1885–1889 pod vedením Františka Ženíška (1849–1916), který vyučoval figurální kresbu. V té době byl ředitelem školy František Schmoranz,⁶ jeho bratr Gustav přednášel sloh, jako Ženíškův asistent tu působil Jakub Schikaneder (1855–1924) a dějiny umění vyučoval Otakar Hostinský (1847–1910). Ženíšek, příslušník generace Národního divadla, zachycoval především témata vztahující se k národní identitě. Byl kritizován za přehnanou akademičnost, nicméně díky tomu si jeho studenti osvojili figurální kresbu a kompozici. Toho času byl Hofbauerovi ze spolužáků nejbližší Jan Dědina (1870–1955). V létě jezdili na statek jeho rodičů do Strak u Nymburka, kde chodili po kraji a navštěvovali Dědinovy příbuzné. Cesty si zkracovali recitováním divadelních her, které pak ve Spolku mládenců a panen ve Strakách hráli. Tam také malovali podle Mánesa oponu „*Kde domov můj*“.⁷

Katalog posmrtné výstavy z roku 1944 uvádí jako nejranější Hofbauerovu práci akvarel *Váza s narcisy a tulipány*, signovaný A. Hofbauer a datovaný patnáctým květnem roku 1884. Toho roku vznikla také asi nejmladší dochovaná práce, která je dnes v pozůstalosti umělce. Jedná se o olejovou studii krajiny zobrazující lesní interiér (**kat. 131**). Další rok vznikla kresba *Karlův Týn s přípisem: „Karlův Týn. Dne 23.*

⁵ Pražská uměleckoprůmyslová škola byla založena roku 1885, byla první státní uměleckou školou v Čechách a programově navazovala na školu v Kingstonu. Základní myšlenka vychází z Kingstonské školy, kterou založil Gottfried Semper v roce 1852. Tomu šlo především o spojení uměleckého a technického v umění. <http://www.vsup.cz/cs/skola/historie-a-soucasnost>, vyhledáno 28. 3. 2012.

⁶ František Schmoranz (1845–1892), architekt, první ředitel Uměleckoprůmyslové školy v Praze

⁷ HOFBAUEROVÁ-HEYROVSKÁ 1947, 206.

června 1885. Za 1½ hodiny nakreslil A. Hofbauer“⁸, dále toho roku vytvořil studie Karlštejn a Kočka.⁹ Dalšího roku vznikla kresba Kaple sv. Martina v Praze, označená slovy: „Vyšehrad. Kaple sv. Martina. AH 18 26/4 86“.¹⁰ Dále se v literatuře uvádí kresby a studie, které se pravděpodobně dochovaly do roku 1944 a dnes jsou také nedostupné a neznámé.¹¹

Z roku 1886 pocházejí také Hofbauerovy nejranější dochované práce z veřejných sbírek – dvě drobné krajinné kresby *Z Holoubkova a V lese u Holoubkova (Vnitřek lesa)*, dnes ve sbírkách Národní galerie v Praze (**kat. 1, kat. 2**). Jsou to barevné skici, ve snaze zachytit náladu okamžiku a světelnou atmosféru krajinných motivů. Tyto dva akvarely byly původně na jednom listu, který byl později roztržen. Oba listy mají na zadní straně razítko z výstavy v roce 1935, takže lze předpokládat, že byly rozděleny ještě samotným autorem. A druhá kresba má navíc razítko z Hofbauerovy posmrtné výstavy z roku 1944.

První studie zobrazuje několik holoubkovských stavení, která jsou obklopena stromy a lány v kopcích nad nimi, bez nebe. Druhá kresba, v aktuálním krajinářském výrazu, zachycuje výsek lesa, pouze kmenů, kterým dominuje bříza, umístěná vlevo od středu a uzavírá ho mohutný kmen stromu při pravém okraji scény. K těmto dvěma akvarelům pravděpodobně náleží ještě pár prací, které jsou uvedeny v katalogích Hofbauerových samostatných výstav. Jedná se o kresbu

⁸ NOVOTNÝ 1944, 8.

⁹ HOFBAUER/SEIFERT 1935, 11, 14. V první části katalogu není specifikována technika vystavených prací. Domnívám se, že se jedná o kresebné studie tužkou či akvarelem.

¹⁰ NOVOTNÝ 1944, 8.

¹¹ např. z roku 1886 kresby Kamenný lev před Rudolfinem, Studie stromu a kamenů, akvarely Náš kocour, Náš kocour spí, Zkroucený strom, Břízka, Kmeny borovice, Studánka, U rybníka a malba Podobizna umělcovy matky, z roku 1887 malba Vnitřek les. NOVOTNÝ 1944, 8; HOFBAUER/SEIFERT 1935, 11. V této části katalogu není specifikována technika vystavených prací. Domnívám se, že se jedná o kresebné studie tužkou či akvarelem.

Krajina u Holoubkova s autorovým přípisem: „U Hamerského rybníka – vrch Žďár“ a signaturou „A. H. 86“.¹² Druhou prací je malba Vnitřek lesa, signovaná A. Hofbauer a datovaná stejně jako předchozí kresby. Pro Hofbauera hrály pravděpodobně tyto rané práce významnou roli, vzhledem k tomu, že se později objevovaly na jeho výstavách.

Další Hofbauerův zájem směřoval k malbě zvířat a rostlin, které ho poutaly celý život. Výběr těchto námětů asi vznikl z touhy po dobrodružství. Vzhledem k tomu, že vyrůstal v městském prostředí, ho přitahovala příroda a zejména exotická zvířata. Jejich podobu mohl znát z četby a cirkusových zvěřinců. V osmdesátých letech dával stále přednost vyjádření proměn přírody, které v devadesátých letech přešly ve snahu o čistě dekorativní účinek. Tyto zprávy máme pouze z literatury, protože po zmíněných „holoubkovských“ kresbách následují ve státních sbírkách práce až o devět let pozdější. Stále v době studií u Ženíška, vznikly kresby Jedle, Smrček, Studie borovic a Vnitřek lesa, z roku 1887, studie košatého stromu z roku 1888 a několik studií zvířecích motivů z téhož roku: Studie slona, opičky, kondora a kasuara, Papouškové, Slon a opička, Ještěrka, Studie lva a tygrů a Studie tygrů. Zvířecí a přírodní motivy Hofbauer zpracovával dále na nedatovaných dílech Jahůdka, Lov, Netopýři, Buldog, Slon, kasuár a kondor. Roku 1888 vznikla mimo to také kresebná domácí práce tužkou a křídou Návrh obálky na lékařskou knihu a Hofbauerova vlastní podobizna.¹³

¹² NOVOTNÝ 1944, 7.

¹³ NOVOTNÝ 1944, 7-8. HOFBAUER/SEIFERT 1935, 11. V této části katalogu není specifikována technika vystavených prací. Domnívám se, že se jedná o kresebné studie tužkou či akvarelem.

4. Potřeba se sdružovat (1887 – 1900)

Důležitou kapitolou Hofbauerova života bylo angažování se ve Spolku výtvarných umělců Mánes. Odklonu mladých výtvarníků v Čechách od konzervativní Umělecké besedy předcházela vlna secesních hnutí v Evropě a souvisela také se zrovnoprávněním užitého umění. Tak se projevila v Anglii již kolem poloviny století v Arts and Crafts Movement nebo založením první uměleckoprůmyslové školy v Kingstonu Gottfriedem Semperem (1803–1879). Zde šlo především o vyzdvižení řemeslnické práce, oproti rozvíjejícímu se strojovému zpracování. Secesní hnutí tak vznikala v Paříži, Mnichově, Berlíně, Vídni, Darmstadtu a dalších evropských městech.

Spolku výtvarných umělců Mánes předcházelo uskupení českých studentů umění na Mnichovské akademii, které vzniklo v roce 1885. Ti tvořili jednu z největších uměleckých komunit Čechů v zahraničí, která měla svá pravidla a vlastní výroční výstavy. V Mnichově nazvali svůj spolek výtvarných umělců Škréta, podle barokního malíře Karla Škréty (1610–1674), který byl již ve své době uznávaným umělcem nejen v Čechách. Už v Mnichově si někteří umělci přáli dát spolku jméno po představiteli novější národní umělecké tradice – Josefu Mánesovi (1820–1871). V Praze tedy po dvou letech vznikl Spolek výtvarných umělců Mánes, jehož členy se stávalo mnoho studentů jak Akademie umění, tak i Uměleckoprůmyslové školy.¹⁴ Ještě jako student Uměleckoprůmyslové školy se Hofbauer ve svých osmnácti letech účastnil zakládání spolku Mánes. V té době se „mánesácký“ program teprve pozvolna rozvíjel. Přesto, že život spolku stál především na pravidelných schůzkách jednou za týden v některé z oblíbených

¹⁴ BYDŽOVSKÁ / PRAHL 1993, 21.

hospod, při těchto příležitostech měli možnost si utříbit své názory, radikalizovat postoje a tím spolkový program rozvíjet.

Ustavující schůze spolku se konala 27. dubna 1887 v restauraci U Ježíška. Schůzi předsedal Věnceslav Černý (1865–1936) a účastnilo se jí osmnáct členů a byl tu všemi přítomnými zvolen Mikoláš Aleš (1852–1913) za předsedu spolku.¹⁵ Dále se dozvídáme, že pro nedostatek peněz nebylo možné vydávat spolkový časopis, ale že bude založeno album kreseb, do kterého bude každý člen povinně přispívat. Od mnichovských kolegů převzali jméno časopisu a nazvali jej také Paletou.¹⁶

V Archivu Národní galerie se dochoval text, kde „Arnošt Hofbauer píše o začátcích Mánesa“. Popisuje zde ambiciózní počátky, které ukazuje výňatek ze stanov spolku: „Jednalo se tam o »pěstování vážného, plodného směru uměleckého i literárního o sjednocování veškerých slovanských živilů mezi umělci výtvarnými v Praze, o podporování nemajetných členů, o pořádání výstav a rozprav, o vydávání uměleckého časopisu« atd.“¹⁷

Spolek byl od počátku určen pro potřeby mladých, kteří tehdy nebyli spokojeni s výtvarným odborem Umělecké besedy a chtěli udělat rozruch v pražské umělecké scéně. B. S. Urban popisuje hlavní nedostatky dobového kulturního života: „...kde nebylo ani vhodných výstavních síní, ani výtvarného časopisu a kde pouze nesourodé, jim uzavřené výroční výstavy Krasoumné jednoty soustřeďovaly konservativní soudobou výtvarnou produkci.“¹⁸

¹⁵ „Pro mladší umělce – tedy pro většinu členů spolku – představoval Aleš symbol nonkonformity a zároveň tradice, i když byl jen o patnáct nebo dvacet let starší nežli oni.“ BYDŽOVSKÁ/PRAHL 1993, 19.

¹⁶ Kolik je generací S. V. U. Mánes? Část 1. 1997, 8.

¹⁷ Arnošt Hofbauer píše o začátcích Mánesa (fond Arnošt Hofbauer, Archiv NG v Praze, inv. č. AA 3057).

¹⁸ KUBÍČKOVÁ 1945, 197.

Během tohoto přerodu českého kulturního života Hofbauer roku 1889 nastoupil na Akademii výtvarných umění v Praze, kde studoval u Maxmiliána Pirnera a pak u Vojtěcha Hynaise (1854–1925). Pirner učil na Akademii od roku 1887 žánrovou malbu.¹⁹ Ve svém díle se snažil spojit novoromantické pojetí s luministickým realismem a inspirativně působil na secesní umělce.²⁰ Hynais učil na Akademii od roku 1894, kam vnesl syntézu veristického realismu a luminismu.²¹

Ještě před studiem u Hynaise poslal otec Hofbauera na zkušenou do Vídně do spřátelené malířské firmy. Tam Hofbauer vydržel jen čtrnáct dní a začal malovat dekorace pro dvorní divadelní malírnu Kautsky & Rottonara, studoval po galeriích a podařilo se mu přesvědčit otce, aby se mohl věnovat umění. Ve Vídni mu chyběli jeho přátelé, ale seznámil se tu s Františkem Kupkou. Po dvou letech strávených ve Vídni se Hofbauer vrátil na pražskou Akademii výtvarných umění.

Malírna Jana Václava Kautského fungovala od roku 1863, kdy byl jmenován dvorním malířem divadelních dekorací. Kolem roku 1880 tu působil například Alfons Mucha.²² Od roku 1892 patřila malírna již Kautského synům Hanušovi a Bedřichovi, ke kterým se přidal Francesco Rottonara, malíř ze severní Itálie. V této dílně byl Hofbauer sice finančně zabezpečen, ale rozvoj jeho osobnosti není patrný.²³

Katalogy k Hofbauerovým samostatným výstavám k první polovině devadesátých let uvádějí několik prací. Malba Studie stařeny z Pirnerovy školy (1890), olejové dekorativní skici Váza s kaktusem a Váza s pivoňkami, obě z roku 1892, V roce 1894 vznikly práce Poupata

¹⁹ Roku 1896 byl jmenován profesorem a začal učit malbu figurální.

<http://www.tfsimon.com/Maximilian-Pirner.html>, vyhledáno 30. 3. 2012.

²⁰ VLČEK 1998, 26, 29.

²¹ VLČEK 1998, 51.

²² V té době se firma jmenovala Kautsky-Brioschi-Burghardt.

²³ KUBÍČKOVÁ 1945, 200.

orchideje Stanhopea, Květy orchideje a Růžička „La France“.²⁴ Jarmila Kubíčková uvádí k náčrtům orchidejí: „1894 skicoval orchideje, nikoliv však impresionistické studie podle přírody, ale převedeny v dekorativně účinný tvar, kde barva usiluje o absolutní působnost a kde dekorativismus neslouží a nezdobí, ale je jediným a vlastním účelem díla“.²⁵ V roce 1890 vznikly portréty Hofbauerových rodičů (**kat. 132, kat. 133**). Jedná se o reprezentativní slavnostní portréty s tmavým pozadím, jaké v devatenáctém století se prováděly. Šlo především o zachycení podobizny portrétovaných.

Rokem 1895 se datuje vznik Hofbauerovy částečně dochované práce - přípravné studie a fotografie. Jedná se o návrh vějíře publikovaný v časopisu Světozor,²⁶ který byl vystaven na výroční výstavě Krasoumné jednoty v pražském Rudolfinu. Konečnou verzi známe pouze z tohoto časopisu a z černobílé fotografie, uložené v Uměleckoprůmyslovém muzeu (**kat. 14**).

Pro tuto práci vznikla řada kresebných črtů tužkou zobrazující malé děti v různých polohách, uložených také v Uměleckoprůmyslovém muzeu.

Ve stejných sbírkách jsou též dva akvarely vyobrazující malé děti (**kat. 4, kat. 5**). V jednom případě se jedná o kresbu Dítě zvedající nožku, které je již v konečné formě, v druhém případě se jedná o kresbu Dvě děti, kde autor hledal ideální kompozici. V pozůstalosti umělce se nachází ještě jeden takový akvarel (**kat. 134**). Z katalogů se dozvídáme,

²⁴ NOVOTNÝ 1944, 7–8. HOFBAUER/SEIFERT 1935, 11. V této části katalogu není specifikována technika vystavených prací. Domnívám se, že se jedná o kresebné studie tužkou či akvarelem.

²⁵ KUBÍČKOVÁ 1945, 203–204.

²⁶ Světozor XXX. 1895–1896, 317.

že v roce 1895 provedl řadu přípravných akvarelů a kreseb tužkou, ve kterých studoval vlaštovky v letu a dětskou fyziognomii.²⁷

V Uměleckoprůmyslovém muzeu je uložen ještě další akvarel na pergamenu, který ukazuje výsek vějíře v barvě, kde dominuje skořicově hnědá s modrou, jež doplňuje hnědý kmen třešně s růžovými květy a vlaštovka, vzadu s razítkem z výstavy v roce 1944 (**kat. 13**). Na stejné výstavě byla vystavena i malba Studie k vějíři, také z roku 1895.

Okolo vnitřní části s třešňovým stromem, heraldickým znakem Lobkowiczů a prázdným polem, původně snad také určeným pro heraldický znak, se vine oblouk se šesti dekorativními rámci, ve kterých jsou zobrazeny květiny, vážky, mūrky, kobylka a jepice. Nad dekorativními rámci je zobrazeno šest malých dětí, jakýchsi hynaisovských putti hrajících si ve větvích rozkvetlé třešně, obklopených několika vlaštovkami, uprostřed s košem plným různých květů. Rámec kompozice uzavírá dekorativní linka jdoucí po okraji oblouku vějíře, ve vrcholu s dvojicí kolčích štítů. Není zcela jasné, co tyto štíty prezentují. Jsou totožné, proti sobě zrcadlově postavené, se psími či vlčími hlavami. Nejvíce by tomu odpovídal znak Vlčíhrdů ze Všehrd.²⁸ Je ale také velmi pravděpodobné, že jde jen o Hofbauerovu fantazii.

Návrhy na vějíř byly poměrně častým námětem, který byl jistě v devadesátých letech také čerpán z japonských ale i domácích vlivů. Například v padesátých letech kreslil Josef Mánes náčrty k vějíři s dětmi jako alegoriemi měsíců. Karel Liebscher (1851–1906) pracoval na návrhu na vějíř stejně jako později František Tichý (1896–1961) nebo Adolf Wiesner (1871–1942).

²⁷ NOVOTNÝ 1944, 7–8. HOFBAUER/SEIFERT 1935, 11. V této části katalogu není specifikována technika vystavených prací. Domnívám se, že se jedná o kresebné studie tužkou či akvarelem.

²⁸ KRÁL 1901, 84.

Roku 1895 vznikla malba Studie z Hynaisovy školy a kolem toho roku namaloval také olej Hrušně v létě, signované A. Hofbauer, s přípisem na zadní straně: *“Když Belcrediho třída na Letné byla ještě venkovem”*.²⁹ Vedle volné tvorby se Hofbauer věnoval dekorativním úkolům v architektuře. Většinou se nejednalo o jeho původní tvorbu, ale o provádění maleb podle návrhů Mikoláše Alše, Vojtěcha Hynaise nebo Jana Preislera (1872–1918). Podle návrhů svých a Mikoláše Alše realizoval v roce 1895 fresky na domě v oddílu Staré Prahy na Národopisné výstavě. Hofbauer se podílel na výzdobě kostela Narození Panny Marie ve Vodňanech. V tomto původně gotickém, několikrát přestavovaném kostele, na jehož závěrečných regotizujících úpravách se podílel Josef Mocker (1835–1899), provedl podle návrhů Mikoláše Alše spolu s J. Svobodou v roce 1896 ornamentální a figurální výmalbu interiéru.³⁰

V letech 1897 až 1898 byl Hofbauer vyzván architektem Fridrichem Ohmannem (1858–1927) k malířské výzdobě Bankovního domu s kavárnou Corso [2]. Na výzdobě Ohmannova domu se podílel také Viktor Oliva (1861–1928).³¹ O této architektuře se hovoří jako o první pražské secesně vyhraněné stavbě. V současnosti známe stavbu pouze z fotografie, budovu však nemůže hodnotit jako secesní. Tak tu působí jen několik florálních detailů nebo, jak píše Wittlich: *„...hlavní římsa, vytažená ze stavby na způsob secesních ‚markýz‘, a jistá plošnost...”*.³²

Roku 1898 začal Hofbauer pracovat na jednom z mála jeho náboženských témat. Jedná se o návrh na nástropní malbu kostela Nanebevzetí panny Marie v Přešticích od Kiliána Ignáce Diezenhofera. Konečná realizace byla svěřena Janu Preislerovi, nejspíš z podnětu

²⁹ NOVOTNÝ 1944, 4.

³⁰ POCHE 1982, 252.

³¹ WITTLICH 1982, 48.

³² WITTLICH 1982, 48.

Fridricha Ohmanna, který stavbu restauroval. Hofbauer ve výsledku Preislerovi pouze pomáhal. Hofbauerův návrh v kruhové kompozici se dvěma konkávními a jedním konvexním obloukem je zvláštní proto, že přeštický kostel má zcela jiný půdorys kněžiště, než pro jaký byl návrh zhotoven. Ve středu iluzivního výjevu se vznáší panna Marie v bílo-modrém šatě se sepjatýma rukama, vysoko nad ní se vznáší holubice v kruhu představující Ducha svatého, od kterého vycházejí tři paprsky. Vlevo od středu výjevu je Bůh Otec a sedící Ježíš Kristus, vpravo andělé nesoucí kříž. Vespod kompozice jsou modré varhany a dvě polopostavy (**kat. 15**).³³

Preislerova nástropní malba na plackové klenbě presbytáře přeštického kostela má neobvyklou ikonografii [3]. Zvláštností je tu palmeta, která se v zobrazení Nanebevzetí panny Marie běžně nezpodobuje, protože je atributem mučedníků. Ve středu iluzivního výjevu je postavena panna Marie na oblaku a je nadnášena anděly, na pravé straně se vznáší anděl nesoucí palmovou ratolest a vlevo nahoře anděl nesoucí kříž, symbol Kristova umučení. Po stranách se přes iluzivní římsu naklánějí další andělé a holubice. V rozích klenby jsou velká zlacená písmena „M“ potvrzující mariánskou ikonografii. Hofbauer pomáhal Preislerovi s přípravou kartonů v konečné velikosti, s přenášením obrysů propichováním paus, vtíráním barvy a také samotnou temperovou malbou.³⁴

Hofbauer maloval v letech 1899 až 1900 podle Hynaisových návrhů dekorativní cvikly v Národním museu, k jejichž realizaci byl později přizván i Hofbauerův spolužák, malíř Oldřich Homoláč (1872–1957).³⁵ V Tomanově Novém slovníku československých výtvarných

³³ Inventární karta: Arnošt Hofbauer, Návrh na nástropní malbu kostela v Přešticích, 1896, akvarel na žlutém kartonu, 54,5 x 46,8 cm, inv. č. 32.783.

³⁴ WITTLICH 2003, 96.

³⁵ HODAČOVÁ 1959, 76.

umělců je uvedena také výzdoba kostela sv. Jana Křtitele ve Vojenicích.³⁶ Přestože datum obnovy tohoto barokního venkovského kostela by časově odpovídalo době, kdy se Hofbauer na podobných projektech podílel, nezmiňuje se o tom žádná další literatura nebo prameny. Emanuel Poche v Uměleckých památkách Čech k této sakrální stavbě píše jen, že kostel roku 1885 vyhořel a v letech 1890 až 1896 byl novobarokně přestavěn architektem Josefem Podhajským (1858–1912).³⁷ Kostel je v dnešní době v havarijním stavu, jeho interiér není přístupný a k dispozici nejsou ani fotografie.³⁸

Podle kartonů Mikoláše Alše pracoval Hofbauer na slánském domě Hospodářské záložny. Formálně byla výzdoba zpracována jako nástěnná malba s rytými konturami. Námět zobrazuje dvě alegorické postavy Hospodářství a Spořivosti, které Aleš ozvláštnil motivem archeologických vykopávek, umocňujících obraz slovanství.³⁹ Podle Alše pracoval Hofbauer spolu s Lád'ou Novákem (1865–1944) také na výzdobě fasády novorenesančního domu U Rotta. V roce 1901 prováděl freskovou výzdobu na domech architekta Kamila Hilberta (1869–1933). Roku 1902 se podílel spolu s Milošem Jiránkem (1875–1911) a Oldřichem Homoláčem na malbách lunet nad vchody Průmyslového paláce na Výstavišti, které vznikly pro První dělnickou výstavu pořádanou českými sociálními demokraty. Kvůli tomu, že celá akce skončila ztrátově, dostali výtvarníci nižší honorář.⁴⁰ Vedle toho pokračovala i Hofbauerova volná tvorba. V roce 1896 vznikl cyklus maleb čtyř ročních dob Jaro, Léto, Podzim a Zima, dále Zámek

³⁶ TOMAN 1947–1955³, 347.

³⁷ POCHE 1982, 253.

³⁸ srov. např. PODLAHA 1900, 158.

³⁹ PŘIBYL 2008.

⁴⁰ WINTER 2012, 47.

v Chotěboři, Klematis, Bílá růže Malmaison, V tůni u Čelákovic, Leknín, Kaštanová alej na podzim, Bílé a růžové máčky a Černá Káča.⁴¹

Spolek Mánes dostal původnímu poslání až v druhé polovině devadesátých let, kdy výtvarníci začali vydávat spolkový časopis Volné směry (první číslo vyšlo již v listopadu 1896). Volné směry navazovaly na neoficiální periodikum mnichovského spolku Škréta,⁴² což byl podvojný časopis, jehož výtvarná a vážná část se jmenovala Paleta a textový, často humorně a satiricky zaměřený pandán jménem Špachtle.⁴³

Volné směry byly od počátku na vysoké úrovni. Srovnání s dalšími českými periodiky, jako byla Zlatá Praha a Světozor či Moderní revue, a středoevropskými uměleckými časopisy, jako mnichovský *Simplicissimus* a *Jugend*, berlínský *Pan* nebo vídeňský časopis *Ver Sacrum* to dokazuje. V Evropě byla v té době celá plejáda časopisů, které museli „Mánesáci“ znát a některé také odebírali. Vedle výše uvedených to byla periodika *The Studio*, *L'Art*, *L'Art française*, *L'Art et industrie*, *Gazette des Beaux-Arts*, *Revue des arts décoratifs*, *La Plume*, *The Art Amateur*, *Art journal*, *Art pictorial & industrial*, *Formenschatz*, *Dekorative Kunst*, *Die Kunst*, *Deutsche Kunst und Dekoration*, *Kunst und Handwerk*, *Skulpturenschatz*, *Zeitschrift für bildende Kunst*, *Die graphischen Künste*, a mnohé další.⁴⁴

Hofbauer přispíval do Volných směrů především obálkami, dekorativními linkami, vinětami a články. V roce 1905 působil jako jejich hlavní redaktor. Jeho grafické emblémy, které se ve Volných směrech objevují, jsou například symboly umělectví, kde se jednalo o výtvarně symbolické zpracování trojice štítků, tradičních symbolů

⁴¹ NOVOTNÝ 1944, 4. HOFBAUER/SEIFERT 1935, 14.

⁴² Jednalo se o jeden exemplář, který obsahoval originální díla předkládajících autorů.

⁴³ BYDŽOVSKÁ/PRAHL 1993, 21.

⁴⁴ BYDŽOVSKÁ/PRAHL 1993, 8.

malířství, sochařství a architektury.⁴⁵ Ve zvláštním čísle Volných směrů, věnovaném Ludvíkovi Maroldovi (1865–1898), Hofbauer ztvárnil tři štítky překryté pamětním vavřínovým věncem [4]. Hofbauer je také autorem emblému v záhlaví, kde jsou znázorněny kobylka se sarančetem [5].⁴⁶ V publikaci Lenky Bydžovské a Romana Prahla o Volných směrech je uvedeno, že je to možná analogie na dva kohouty, kteří zápasí o symboly umělectví a objevili se na počátku roku 1897 v záhlaví časopisu Jugend a kde proti sobě ztělesňovali starší tradici a secesní spolek umělců.⁴⁷ V Uměleckoprůmyslovém muzeu je k tomuto emblému dochovaný akvarel se dvěma kobyilkami (**kat. 16**). Domnívám se, že se Hofbauer časopisem Jugend v dekorativní lince inspirovat nenechal, spíše to napovídá Hofbauerově snaze o čistě dekorativní účinek, a že kobylky, potažmo kobylka a saranče, měly funkci pouze dekorativní. Na zadní straně této kresby je vedle razítka z posmrtné výstavy z roku 1944 kresba tužkou. Je to návrh pro grafickou práci dekorativního paneau *Dívka s lekníny* [6]. V popředí je zobrazen klečící ženský akt na oranžovém polštáři, v ruce držící leknín a trhající okvětní lístky. V pozadí je zobrazen velký leknínový květ a okolo celého motivu se vine dekorativní linka s florálními motivy. Mádl k této práci píše: „*Dekorativní paneau' nemohlo dostat jiného titulu, neboť nepředstavuje ani Psychy, ani Erotu, ani Poesie, aniž čeho jiného; je to mladistvé svěží tělo dívčí.*“⁴⁸

Další Hofbauerovy grafické značky pro Volné směry byly viněta prvního ročníku Volných směrů a záhlaví k první stránce prvního sešitu třetího ročníku [7, 8]. Hofbauer je zřejmě také autorem razítka

⁴⁵ BYDŽOVSKÁ/PRAHL 1993, 30.

⁴⁶ Volné směry I. 1896, 43.

⁴⁷ BYDŽOVSKÁ/PRAHL 1993, 31.

⁴⁸ MÁDL 1959, 278.

spolku Mánes.⁴⁹ Dekorativním rámcem s florálním motivem k básni Otokara Březiny Hofbauer propojil vnitřní úpravu časopisu s řešením jeho obálky [9]. Dále vyhrál soutěž na obálku 4. čtvrtletí prvního ročníku Volných směrů [10]. Jedná se o ženský akt, který se opírá o skály, ze kterých prýští voda. V ruce drží lasturu a pije, přitom se upíná k pravému hornímu rohu, kde jsou znázorněny symboly umělectví.

Mezi tím Hofbauer pokračuje ve volné tvorbě, tak vznikly v roce 1897 akvarel Rybičky, dřevoryt Mladá sojka a malba Ranní nálada u Troje (**kat. 17**). Novotný v katalogu k výstavě z roku 1944 do roku 1897 připsal také akvarel Studie k vějíři na pergamenu, což je vzhledem k publikování finálního díla v časopisu Světozor v ročníku z let 1895 – 1896 nepravděpodobné.

Další Hofbauerův vítězný návrh na obálku, tentokrát na obálku třetího ročníku z roku 1898 zobrazuje klečící chlapecký akt, opírající se o patu sochy antického Pana a s úžasem koukajícího na hvězdy mléčné dráhy [11]. Variací tohoto motivu je grafický list Meditace (1899) Vojtěcha Preissiga (1873–1944), kde se dívka sedící v noční zahradě zasněně dívá na hvězdy.⁵⁰ Lze ale také srovnat s Cesta ticha (1900) Františka Kupky (1871–1957) [12], na které prochází postava mezi dvěma řadami egyptských sfing, osvětlených hvězdami noční oblohy.

Ve Volných směrech byla roku 1897 vypsána soutěž na plakát první spolkové výstavy, uspořádané při příležitosti deseti let Mánesa. Soutěž byla obeslána dvaceti čtyřmi návrhy, které zhotovili například Jan Preisler, Vladimír Županský (1869–1928), Max Švabinský (1873–1962) a jiní. Ze soutěže vyšel vítězně Arnošt Hofbauer [13] (**kat. 19, kat. 20**). Vznikl tak jeden z jeho nejdůležitějších plakátů. V soutěži zvítězil

⁴⁹ BYDŽOVSKÁ/PRAHL 1993, 31.

⁵⁰ WITTLICH 1982, 16.

pro svůj vtipný a poutavý námět, který odpovídal formě.⁵¹ B. S. Urban tento plakát popisuje slovy: „...Zazobaný Budha kapitalismu, nevšimavý ke kultuře, je probouzen ze své netečnosti dotekem Musy, jež jej jemným, ale lapidárním způsobem upozorňuje na sdružení mladých kumštýřů, kteří otvírají svoji první výstavu.“⁵² Hofbauer se zde zbavuje přebytečného detailu, k dekorativnímu účinku zde používá pouze silné obrysové linie a plochy. Barevně dominuje především modrá, oranžová a zelená.⁵³

Karel Mašek uvádí, že původní návrh pro Hofbauerův plakát, který představoval „bronzově hnědého, přetučnělého buržou, s rukama točícíma mlýnek na břiše, kterého laškovná Músa budí z netečnosti jemným šimráním.“⁵⁴ Byl sice přijat s nadšením, pro působivou kresbu a zdařilé provedení, ale celek vyzněl komickým dojmem a byla obava, že tím podcení své cíle. Hofbauera proto požádali, aby „Músu laškovnou zaměnil Músou vážnou, čemuž vyhověl, jistě na škodu původní komposice. Nicméně plakát byl zdařilý a byl prvním ve velké řadě prací tohoto druhu, kterými Arnošt Hofbauer postupem času proslul.“⁵⁵ Významu postav tohoto plakátu se podrobně věnuje Roman Prahel. Ženská postava představuje Umění, i když bez klasických atributů. Výklad mužské postavy je složitější z toho důvodu, že se již v dobové literatuře interpretace liší. Z jedné strany jde o představu zazobaného buržoy, do sebe zahleděné netečnosti a na straně druhé Buddhy. Dal by se popsat také jako personifikace či bůžek Mamonu. Na to odkazují dobové konotace. Personifikace mamonu tak na přelomu století tvořil například Hanuš Schweiger (1854–1912) v kresbě Honba za štěstím (1897) nebo František Kupka v cyklu Peníze (1901). Prahel ve svém článku píše: „Znepokojivost prací Hofbauera, (...) i Schweigera spočívala v radikálnosti, s níž v uměleckém

⁵¹ ADLEROVÁ 1961, 368.

⁵² URBAN 1936, 23-24.

⁵³ URBAN 1936, 24-25.

⁵⁴ MAŠEK 1922, 71.

⁵⁵ MAŠEK 1922, 71.

díle uplatňovaly dobovou představu o zkaženosti soudobého lidstva materialismem a egoismem. Ta byla vyjadřována tradiční ‚orientální‘ metaforou, která v minulém století nabyla rysy sociálně-politického kriticizmu: ‚orientálec‘ jako synonymum negativních lidských vlastností, včetně požívačnosti a chamtivosti, se stal kulturním klišé. (...) ‚orientální‘ proky využívala (zejména v ‚čínské‘ podobě) jako metafory doma vládnoucích mravů.“⁵⁶ Prahl dále poukazuje na to, že tento proud předznamenal již Honoré Daumier (1808–1879) kresbou Čínský bůžek (1834) [14], kde používá sošku Bhutai [15], asijského božstva štěstí a hojnosti, do které dává karikaturu soudobého francouzského panovníka. Možným výkladem mužského hrdiny je také, že se jedná o japonského boha bohatství jménem Hotei.⁵⁷

Provokativní ražení Hofbauerova plakátu výstavě spíš uškodilo. Ve Volných směrech se uvádí: „Jím ovšem jsme si (...) uškodili, jím cítili se dotčeni ti, co chodí na výstavy – protože na něm nebyli oslaveni – i ti, co na výstavy nechodí, protože prý tu byli zkarikováni.“⁵⁸ Ve volných směrech se, jako reakce po skončení výstavy, objevila karikatura Karla Ludvíka Klusáčka (1865–1929), na které múza předává mamonu čestný diplom [16]. Tím Klusáček pejorativně vyjádřil vztah českého diváka k současnému výtvarnému umění.

V následujícím roce vzniká další Hofbauerův významný plakát pro druhou výstavu SVU Mánes (**kat. 21, kat. 22, kat. 23**). Hofbauer opět užívá symbolu. „V rozbouřeném moři všednosti tone člověk, vztahující ruku po záchranném pásu, vymrštěném z lodi Umění odvážným mořeplavcem.“⁵⁹ Styl užitý v tomto plakátu jasně ukazuje na Hofbauerovo ovlivnění japonským uměním, především pak

⁵⁶ PRAHL 1992, 27.

⁵⁷ HOFBAUER 1909², 9.

⁵⁸ Volné směry II. 1898, 292 (Prahl jako pravděpodobného autora článku uvádí Ladislava Klusáčka, viz PRAHL 1992, 34)

⁵⁹ URBAN 1936, 26.

Hokusaiovou (1760–1849) Vlnou od Kanagawy z cyklu 36 pohledů na Fudži [17].⁶⁰ Motiv vlny byl však i v evropském umění známý. Malíř Gustav Courbet (1819–1877) provedl několik variant s motivem „(...)mořské vlny dopadající v prosvětlené nádheře svého hřebene a ve spršce pěny na kameny pobřeží.“⁶¹ Vzniklo tak malířské téma, ne však ve stylu klasických marin, ale jako symbol pomíjivosti. Vlnou, jako hlavním motivem obrazu, se dále zabýval například malíř František Kupka (1871 – 1957) v obraze Vlna z roku 1903 [18]. V této malbě, stejně jako v Hofbauerově plakátu, je vidět křehkost člověka oproti velké mase vodního živlu. Wittlich píše: „Lidská nahota působí vůči robustnosti žvlů drobně a bezbranně, ale přesto je součástí vnitřního koloběhu a výměny světových sil.“⁶²

V devadesátých letech se Hofbauer a Jiránek seznamují s malířkou Zdenkou Braunerovou (1862–1934), která se roku 1896 stala členkou SVU Mánes a se kterou udržovali několik let čilou korespondenci a přátelství. Přátelské styky udržovali také se známým Zdenky Braunerové Williamem Ritterem (1867–1955). Přátelství, především se Zdenkou Braunerovou, mohlo být ze strany mladých umělců také jistou vypočítavostí. Braunerová byla významná osobnost a její záštita a kontakty jim jistě přišli vhod, často je sponzorovala také finančně.⁶³ Na Hofbauera zapůsobilo, když se od kritika Williama Rittera dozvěděl, že chce Zdenka Braunerová koupit jeho pastel, originální obálku třetího ročníku Volných směrů, za což jí byl velmi vděčný. „S laskavostí pana Rittera dověděl jsem se o vašem úmyslu, zakoupiti originál obálky ‚Volných Směrů‘. Dovolte, abych považoval tento úmysl za ustálený a poděkoval Vám co nejsrdečněji. Netroufal bych si jindy prodat Vám svoji práci, dokud jsem

⁶⁰ OGAWA 2003, 405.

⁶¹ WITTLICH 1987, 68.

⁶² WITTLICH 1987, 68.

⁶³ MIKULEJSKÁ 2004, 23.

nějakým způsobem neodsvědčil dík svůj za Vaše tak vzácné přátelství; jedině to mne omlouvá, že máme před sebou cestu do Dürrnsteinu, kde chci zas jednou skutečně něco dělat."⁶⁴ Díky tomuto přátelství vznikl kolem roku 1898 portrét sestry Zdenky Braunerové (**kat. 18**). Jedná se o kresbu, akvarel na papíře, která je dnes uložena v Národní galerii.

Z roku 1899 se z Dürrnsteinu dochovalo několik kreseb a grafik. Hofbauer tu byl spolu s Jiránkem na výletě za Williamem Ritterem. Ten o této návštěvě Dürrnsteinu píše v katalogu k Jiránkově výstavě v Topičově salonu z roku 1946 (text z roku 1936): „... Byl jednou s Hofbauerem u nás z jara v Dürrensteině. Již své procházky nám odkryly dosti motivů, které by byly uvedly v nadšení francouzské, vídeňské a švýcarské malíře, které jsme znali! Konečně našli cosi nad Dunajem, nohy skorem ve vodě, kam div nespádli. Ale za jarního tání vody denně stoupaly... Hofbauer skončil kurážně u známého motivu – ostatně velmi krásného, který malovala celá Lichtenfelsova škola, a Jiránek po marném úsilí postavil svůj stojan vedle něho. Hofbauerova ruka rychle vedla tužku a udělal lehký akvarel, pohled na Wiessenkirchen, plný světla. ...“⁶⁵ V tom roce vznikly také akvarely pražské katedrály Sv. Vít před západem slunce, Sv. Vít po západu slunce a kresba Dívčí hlavička (**kat. 27, kat. 28**). V akvarelech se Sv. Vítem zachytil světelné proměny na fiálách katedrály, v duchu série Katedrál v Rouenu (1894) od Clauda Moneta (1840–1926) [19].

Časté kontakty se Zdenkou Braunerovou ztratily časem na síle, zvláště po tom, co se seznámila s Milošem Martenem (1883–1917) a skončilo její členství v SVU Mánes.⁶⁶ Přátelství s Williamem Ritterem se nakonec rozešlo pro názorové neshody. Hofbauer a Jiránek později tíhli k Paříži a jejímu umění. Naopak Ritter, byl slavjanofil ze západu, jak ho

⁶⁴ Dopis Arnošta Hofbauera Zdence Braunerové ze dne 3.4. 1899 (fond Zdenka Braunerová, LA PNP, LA 60/80/0467).

⁶⁵ FILLA/RITTER 1946, 16.

⁶⁶ MIKULEJSKÁ 2004, 23.

nazvala Lenka Bydžovská, a více se mu zamlouvala tvorba Joži Uprky (1861–1940), který se ve své tvorbě folklorem celoživotně zabýval.⁶⁷ Ovšem ještě kolem roku 1900 je pojilo přátelství, vzájemně se navštěvovali nebo společně jezdili na výlety.

Roku 1899 vznikl z ruky Arnošta Hofbauera ještě plakát a stejná obálka pro katolický časopis *Obrázková revue* vydávaný kanovníkem Antonínem Podlahou (1865–1932) (**kat. 26**). Námětem se zde stává mladý zasněný intelektuál, který stojí, obrácen od diváka, na opěrném systému gotické katedrály. Modelem byl Hofbauerovi přítel Miloš Jiránek. Tento typ zobrazení je známý již od Caspara Davida Fridricha (1774–1840). Tzv. *rückenfigur*, tedy figura obrácená k pozorovateli obrazu zády, představuje, jak píše Václav Hájek: „*nekonkrétní siluetu, jejíž tvář nevidíme, a proto si do ní můžeme dosadit vlastní identitu.*“⁶⁸ Kritik a katolický kněz Sigismund Bouška (1867–1942), jenž do časopisu *Obrázková revue* přispíval, vytkl Podlahovi, že nechal udělat obálku Arnoštem Hofbauerem. Sám totiž již o obálce vyjednával s malířem Felixem Jeneweinem (1857–1905).⁶⁹

Téhož roku vytváří svou nejvýznamnější a nejčastěji publikovanou práci, plakát pro recitační večer Hany Kvapilové (**kat. 29, kat. 30**). Jednalo se o univerzální upoutávku na recitační večery. Hofbauer v něm dal přednost ploše před linií. Herečku zpodobil u velkého oválného zrcadla, čímž vzniká dvojportrét vyjadřující více existencí Hany Kvapilové, a to jako reálné osoby a jako hrdinky fiktivních příběhů. Tím také navodil intimní atmosféru stále oblíbenějších salonů. Wittlich uvádí, že dvojnásobným zobrazením hlavy (*en face* a *profil*) předešel problém rozkladu formy, který se dále rozvíjel v kubismu.⁷⁰ Hofbauer

⁶⁷ BYDŽOVSKÁ 1993, 74–78.

⁶⁸ HÁJEK 2012, 33.

⁶⁹ BURGET 2006, 278, 280, 283.

⁷⁰ WITTLICH 1982, 148.

zde také použil téma, které znal z japonských tisků. Pracoval tak například Kitagawa Utamaro (1753–1806) v barevném dřevorezu Sedm žen při líčení před zrcadlem z konce osmnáctého století nebo Kikugawa Eizan (1787–1867) v barevném dřevorezu Žena před zrcadlem ze série Moderní verze portrétů krásků asi z let 1804 až 1818.⁷¹ Zrcadlo či odraz byly častým motivem objevujícím se v celých kulturních dějinách. Odkrývalo část prostoru či odvrácenou „stranu mince“, které by divák jinak na obraze neměl šanci vidět a také fungovalo jako okno do jiného světa. Mezi nejznámější patří Manželé Arnolfiniovi (1434) od Jana van Eycka (asi 1390–1441), Las Meninas (1656) od Diega Velásqueze (1599–1660) nebo Bar ve Lollies-Bergère (1882) Edouarda Maneta (1832–1883) [20, 21, 22]. V roce 1914 vznikl fotografický portrét americké herečky, narozené v Kanadě, Mary Pickford (1892–1979) [23], kde je stejně jako Hana Kvapilová zachycena zepředu i z profilu zároveň, bylo by však jen dohadem předpokládat, že se fotograf William S. Earle nechal Hofbauerovým plakátem inspirovat.⁷²

Ještě v roce 1899 je ve Světozoru i ve Zlaté Praze publikován Hofbauerův návrh na plakát Loterie sboru pro zřízení Národního divadla [24]. První cenu získal návrh Oldřicha Homoláče, druhou Ludvík Kuba (1863–1956) a třetí cenu dostal Hofbauer. Na jeho návrhu jsou zobrazeni tři muži na žebříku a v druhém plánu se objevuje architektura, tentokrát ve stylu římského amfiteátru. Návrh na plakát byl určen pro podporu vzniku druhého Národního divadla, které by bylo určeno pro lehčí žánry, nevhodné pro Zítkovu budovu. Vedle soutěže na plakáty byla souběžně vypsaná také soutěž na losy druhého Národního divadla, v té dostal první cenu Vladimír Županský (1869–

⁷¹ HÁNOVÁ 2010, 130, 160.

⁷² <http://www.mcmahanphoto.com/lc1131--canadian-actress-mary-pickford-photo.html>, vyhledáno 1. 4. 2012.

1928), druhou a třetí pak Karel Špillar (1871–1939).⁷³ Toho roku namaloval Hofbauer ještě olej Lunetta.⁷⁴

⁷³ ŠTEMBERA 2003, 282.

⁷⁴ HOFBAUER/SEIFERT 1935, 14.

5. Pařížský pobyt a následná pražská výstava Augusta

Rodina

Na jaře roku 1900 si Hofbauer spolu s Milošem Jiránkem a Jaroslavem Rottem pronajali neorenesanční vilu Havránku po Svatopluku Čechovi v pražské Troji.⁷⁵ Tehdy vznikly Hofbauerovy obrazy Trojský zámek a U Tróje, vedle toho také Studie větví s listy, Lilie, Máček, Studie kohouta a jediný jeho známý starozákonní motiv zobrazující výjev Zuzana a starci.⁷⁶ V dopise Jiránkovi se svěřuje, že bude malovat portrét dirigenta Piskáčka. Hofbauer tu píše: *„Je to varhaník u františkánů, hezký člověk. Budu ho malovat. Byl jsem na kůru v kostele u něho, ale není to malebné tam. Tak ho dělám v atelieru i jen tak, abych zas jednou něco podle náčury. Mařák mi bude zpívat jeho písně, abych věděl s kým mám co dělat. Drží dobře.“*⁷⁷ V trojské vile Hofbauer pracoval ještě na několika listech pro album Praha Paříži, jmenovitě na české a francouzské dedikaci a na listu s podpisy členů pražské městské rady.⁷⁸

Roku 1900 vyšly Hofbauerovi ve Volných směrech články *„Vánoční výstava Umělecké besedy“* a *„Vánoční výstava uměl. prům. musea“*.⁷⁹ V článku o výstavě Umělecké besedy kriticky píše, že jde o *„trh obeslaný, téměř výhradně věcmi vypočítanými na tz. v. širší kruhy obecenstva a jeho koupěchtivost. Pracím takovým říká se kič, který nemá s uměním nic společného, vzhledem k tomuto, pak jest činitelem, překážejícím*

⁷⁵ JIRÁNEK 1936, 42.

⁷⁶ NOVOTNÝ 1944, 4.

⁷⁷ Dopisnice Arnošta Hofbauera Miloši Jiránkovi ze dne 20.3. 1900 (fond Miloš Jiránek, LA PNP, inv. č. LA 155/52)

⁷⁸ Na albu pracoval společně s Bubeníčkem, Fantou, Županským, Špillarem, Fillou, Engelmüllerem, Koulou, Liebscherem, Jansou, Balšánkem, Stibralem, Slavíčkem, Hudečkem, Lebedou, Kotěrou a Kavánem. Album Praha Paříži, Praha 1900, UPM GK-10.801-B

⁷⁹ HOFBAUER 1900a, 74–79; HOFBAUER 1900b, 101–105.

*vývoji jeho, (...) umění tím hmotně poškozuje a vkus obecnstva kazí. Povinností pak každého, s uměním upřímně smýšlejícího jest, pomáhat kičařství zakroutit krk.“*⁸⁰ Dále tu uvádí příklady děl a další důvody, proč je odsuzuje. Ve druhém článku k výstavě Uměleckoprůmyslového muzea Hofbauer také nešetřil kritikou. V úvodu stojí: *„Sluší se vděčně vzpomenouti neutuchající snahy uměl.prům. musea a zvelebení uměleckého průmyslu. u nás, kteréžto snahy však, soudě dle této výstavy nebyly by dosud nijak korunovány žádoucím výsledkem.“*⁸¹ Hofbauer tu především opět odsuzuje úpadek dobového vkusu.

Ve stejné době se Hofbauer s Jiránkem již chystali do Paříže. Hofbauer se kvůli ilustracím bajek Václava Tilleho (1867–1937) připravoval také do Indie.⁸² Díky blízkému přátelství se Zdenkou Braunerovou a Williamem Rittrem byli na cestu do Francie dobře vybaveni, profesně i osobně a dostali od nich také kontakty na známé v Paříži. Zato, jako dík, poskytl Hofbauer Zdence Braunerové v době pařížského pobytu pražský atelier.⁸³

Do Paříže byli vysláni jako zpravodajové Volných směrů na Světovou výstavu. Jiránek si měl všimnout uměleckých osobností a psát o nich, Hofbauer měl na starosti sledovat novinky v oblasti grafiky a dekorativního umění. Z Prahy odjeli na začátku září. Klára Hofbauerová-Heyrovská (1884–1959) popsala, jak se do Paříže dostali: *„Jejich cesta vedla přes Mnichov, ve kteréms se soustřeďovalo tehdy malířské umění. V galerii se jim nejlépe líbili obrazy Böcklinovy, Menzlovy, portréty Lenbachovy a jeho krásné kopie starých mistrů. Pak jeli dále přes Bodamské jezero se zastávkou v Kostnici, kde vzpomínali na našeho drahého mistra Jana Husa. Jeli dále do Curychu a do malého městečka Moruzu, kde navštívili*

⁸⁰ HOFBAUER 1900a, 74.

⁸¹ HOFBAUER 1900b, 101.

⁸² Václav Tille (1867–1937), český literární kritik a spisovatel. Viz dále.

⁸³ MIKULEJSKÁ 2004, 22–23.

přítele Švýcara Williama Rittera, profesora dějin umění a upřímného přítele Čechů a Slovanů. Byli srdečně vítáni celou četnou rodinou, rodiči, sourozenci, synovci a neteřemi. Strávili tam krásný večer v rodinném kruhu. Dostali několik doporučujících dopisů na četné umělce v Paříži.“⁸⁴

Do Paříže přijeli 10. září a ubytovali se v Hôtel du Parc Montsouris.⁸⁵ Paříž byla pro mladé výtvarníky plná podnětů. Mnohé dojmy pak byly umocněny setkáními s pařížskými slavnými umělci a kritiky. Poznali tak osobně kritika Arsèna Alexandra (1859–1937), dekorátéra Eugena Grassetta (1845–1917), symbolistního malíře Odilona Redona (1840–1916), grafiky Fédérika Floriana (1858–1926) a Henriho Riviera (1864–1951), jenž měl velkou sbírku japonských dřevorytů. Na světové výstavě navštívili v Grand palais expozici současného světového umění a pak dvě výstavy francouzského umění devatenáctého století. Při návštěvě zvláštního pavilonu francouzského oddělení světové výstavy na Place d'Alma se Hofbauer s Jiránkem setkali se souborem prací Augusta Rodina (1840–1917), kterými byli nadšeni. Tehdy vznikla myšlenka připravit monografické číslo *Volných směrů*, věnované Augustu Rodinovi (1840–1917) a realizovat jeho výstavu v Praze. Poté, co se s Rodinem seznámili osobně, požádali ho, aby jim poskytl reprodukce svých prací pro časopis *Volné směry*. Rodin neměl kvalitní snímky svých děl a na snímky vystavené v pavilonu na Place d'Alma neměl autorská práva. Jiránek tedy pro *Volné směry* na místě provedl řadu kreseb podle Rodinových plastik.⁸⁶ Klára Hofbauerová-Heyrovská uvádí v článku „*Setkání se slavným sochařem Augustem Rodinem*“ Hofbauerův dopis domů, kde popisuje první setkání s Rodinem: „*Pohostil nás výborně a prováděl nás po svém atelieru:*

⁸⁴ Klára HOFBAUEROVÁ: *Setkání se slavným sochařem Augustem Rodinem*, nevydáno, nedatováno, 1 (fond Arnošt Hofbauer, Archiv NG v Praze, inv. č. AA 3057).

⁸⁵ JIRÁNEK 1936, 102.

⁸⁶ WINTER 2012, 37.

„Eva‘, právě k životu probuzená dívá se udiveně kolem sebe, mírně hledí ‚Jan Křtitel‘, ‚Victor Hugo‘ dívá se teskně do dálky, tolikrát už vypovězený z vlasti. ‚Vlny‘ zdají se být symbolem života, vzdouvají se a zas se snižují. ‚Občané z Calais‘ jsou nejsmutnější sousoší.“⁸⁷

Kvůli nemocnému otci se Jiránek musel vrátit z Paříže do Prahy a Hofbauer tedy musel dokončit vše, kvůli čemu byli v Paříži, sám.⁸⁸ Hofbauer proto vybíral práce pro monografické dvojčíslo Volných směrů o Rodinovi. Původně chtěli českému divákovi přiblížit Rodinovy sochy, ale Rodin si to nepřál. Hofbauer k tomu v článku Několik hodin u Rodina uvádí: *„(...) a bylo vlastně přáním Rodinovým, by celé číslo V. S. bylo vyplněno pouze jeho kresbami – neboť reprodukování plastik, s tím věčným temným pozadím stalo prý se již tak nudným a tuctovým (...)“⁸⁹* Na Hofbauera tak padl těžký úkol, protože podobná série Rodinových kreseb zatím nebyla publikována. Monografické číslo vyšlo na jaře 1901. Vedle článků psaných členy Mánesa – Hofbauerem, Jiránkem, Suchardou (1866–1916) a dalšími, byly do dvojčísla o Rodinovi přiloženy statě francouzských výtvarných kritiků Arsèna Alexandra, Gustava Geffroye (1855–1926), Camille Mauclaira (1872–1945) aj. Publikovány zde byly fotografie Rodinových plastik převzaté z La Plume a Art et Décoration, Rodinovy kresby a kresby Rodinových plastik od Miloše Jiráňka.

Hofbauer od cesty do Paříže očekával především více poznat práci světových představitelů grafiky, poznat různé grafické techniky, což se mu také podařilo. Do Paříže si přivezl plakáty, které dělal v Praze a

⁸⁷ Klára Hofbauerová-Heyrovská: Setkání se slavným sochařem Augustem Rodinem, nevydáno, nedatováno, 1 (fond Arnošt Hofbauer, Archiv NG v Praze, inv. č. AA 3057)

⁸⁸ JIRÁNEK 1936, 43.

⁸⁹ HOFBAUER 1901b, 135.

ukázal je Eugenovi Grassetovi. Ten byl nadšen především plakátem pro recitační večer Hany Kvapilové a vyžádal si jeden výtisk.⁹⁰

V této době vznikla také série Hofbauerových kreseb z Jardin des Plantes, pařížské botanické zahrady [25]. Jedná se o kresebné skici lišek, tygrů a medvědů, které byly roku 1901 publikované ve Volných směrech.⁹¹ V těchto skicích se uvolněností rukopisu jistě inspiroval Rodinovým způsobem práce, který spočíval v zachycení modelu v pohybu.⁹²

Hofbauer se v Paříži soustavně věnoval grafice. Rytce Frédéric Florian ho učil různé grafické techniky. Z toho vznikla kolekce listů, které si Hofbauer přivezl do Prahy.⁹³ V Paříži se Hofbauer dostal blíž i k japonskému umění, kterému byla věnována část světové výstavy. V japonském oddělení se seznámil s jedním japonským sběratelem, který mu prodával duplikáty svých listin. Tak získal například originál Hokusaije nebo album starých Korinových tisků. V Paříži se díky své lásce k japonskému umění seznámil s Henry Rivièrem, jedním z prvních sběratelů japonských tisků. Henry Rivièr Hofbauera zasvětil do japonského tisku. V hlavním japonském skladu koupil několik set listů starého dřevotiskového papíru, které si také přivezl do Prahy ke svým experimentům.⁹⁴

Z dochovaných pramenů nelze přesně určit, kdy se Hofbauer vrátil zpět do Prahy. Prvním pražským dopisem, kde Hofbauer líčí Jiránkovi, že je nemocný a že píše článek, je list z 13. března roku 1901.⁹⁵ Z toho roku uvádí Kamil Novotný v katalogu k výstavě z roku 1944

⁹⁰ URBAN 1936, 119.

⁹¹ Volné směry V. 1901, 262–265.

⁹² CHROBÁK 2010, 116.

⁹³ URBAN 1936, 119.

⁹⁴ URBAN 1936, 120.

⁹⁵ Hofbauer v tomto dopise charakter článku nespecifikuje, můžeme se tedy domnívat, že se jednalo buď o text Něco z moderního dekorativního umění, nebo Několik hodin u Rodina, které byly vydané ve Volných směrech roku 1901.

jedinou práci, olejovou studii *Dívka v modrém*.⁹⁶ Roku 1902 se v dopise Jiránkovi svěřuje o další dnes nenalezené práci. Píše, že v Lounech maluje portrét paní Brunclíkové. Dále se zmiňuje o dvou portrétech, které zatím nemůže dokončit, kvůli požáru Koštického mlýna a že čeká na doplatek od Kamila Hilberta.⁹⁷

Po návratu z Paříže, v roce 1901, Hofbauer ve *Volných směrech* publikoval články *Něco z moderního dekorativního umění* a *Několik hodin u Rodina*. První článek se zabývá výstavou šperků v Paříži při Světové výstavě roku 1900. Vyzdvihuje tu francouzského klenotníka René Laliquea (1860–1945), který údajně s ostatními nelze srovnávat. Zmiňuje tu dále klenotníka Henriho Vevera (1854–1942), který ovšem, jak Hofbauer píše: „(...) kde přináší něco samostatného, možno to připočíst na vrub inteligentního spolupracovníka Veverova – Eugena Grasseta. – O čem bych snad se měl zmínit u Vevera, je ozdoba živůtku (...) celek působí dojmem nějakého východoindického šperku. Zdálo se mi, že tanulo umělci na mysli vystihnoutí dojmu nádhery s nádechem čehosi příšerného, jak to vzbuzuje šperk s velikým počtem briliantů – jakýsi satanism nádhery a moci.“⁹⁸ Dále se tu Hofbauer zmiňuje o práci Faliza,⁹⁹ kde je patrný ráz jeho starší práce. Článek končí slovy: „Je patrné, jak všichni ti druzí za Laliquem jen čekají, až bude možno snadněji postřehnout u tohoto nějaký kousek manýry, aby pak mohli bezpečně vrhnout se do nového proudu, s pathetickým gestem taky-reformátorů.“¹⁰⁰ Ve druhém článku se Hofbauer věnoval návštěvě Rodina v jeho atelieru v Meudonu, kde měl za úkol vybrat zmíněný soubor Rodinových kreseb pro publikování ve zvláštním dvojčísle *Volných směrů* věnovaných Rodinovi.

⁹⁶ NOVOTNÝ 1944, 4.

⁹⁷ Dopis Arnošta Hofbauera Miloši Jiránkovi ze dne 14. 2. 1902 (fond Miloš Jiránek, Archiv NG v Praze, inv. č. AA 3057)

⁹⁸ HOFBAUER 1901a, 47.

⁹⁹ Z článku není jasné, koho přesně Hofbauer myslí. Jedná se o klenotnickou rodinu.

¹⁰⁰ HOFBAUER 1901a, 47.

Na tom, že se Rodinova výstava v Praze nakonec uskutečnila, měl zásluhu především Josef Mařatka (1874–1937), jak se dozvídáme z jeho článku k padesátému výročí SVU Mánes „*Jak jsme dělali Rodinovu výstavu*“. Zde popisuje, počáteční Rodinovo zdráhání se, až po návštěvu pražské městské rady, kdy Rodin s výstavou svolil a přislíbil termín na jaře 1902.¹⁰¹ Do jara 1902 měl spolek Mánes hlavní úkol, a to zajistit výstavní prostor pro Rodinovu výstavu a další náležitosti. Švagr sochaře Stanislava Suchardy, městský rada Groh našel odpovídající místo a municipalita dovolila postavit dřevěný pavilon na úpatí Kinského zahrady, jehož realizace se ujal Jan Kotěra (1871–1923).¹⁰² Na jeho stavbu se pořádala peněžní sbírka a při její realizaci pomáhali také členové Mánesa.¹⁰³ Nový zájem o francouzského umělce, jak píše Wittlich, se spojil se zájmy české, a zejména pražské, politické scény. Díky novým vztahům s francouzskými protějšky byla deklarována česko-francouzská vzájemnost, která byla namířena proti oficiální Vídni.¹⁰⁴

15. května 1902 přijel Rodin s několika svými žáky do Prahy, kde byl uvítán „mánesáky“, kteří ho za zpěvu národních písní doprovodili do hotelu Central. Pro Rodina byl připravený nabitý program. Druhý den začal návštěvou výstavy v Kotěrově pavilonu. Hofbauer při té příležitosti francouzsky pronesl přivítací proslov: „*Drahý mistře! Spolek českých výtvarných umělců ‚Mánes‘ mě pověřil velkou poctou, abych Vás pozdravil při zahájení Vaší vzácné výstavy. Je to poprvé, co k nám přichází cizí umění, které dovedeme chápat. Dosud to bylo opravdu nemožné, neboť nás*

¹⁰¹ Josef Mařatka: Jak jsme dělali Rodinovu výstavu (fond SVU Mánes Praha, inv. č. 3973, karton 43, 372/612).

¹⁰² Tím se řešila absence adekvátního výstavního salonu SVU Mánes. Byl tu nevyhovující výstavní sál Rudolfiny, patřící pod Uměleckou besedu a pak menší výstavní síně (např. Topičův salon).

¹⁰³ Klára HOFBAUEROVÁ: Setkání se slavným sochařem Augustem Rodinem, nevydáno, nedatováno, 3 (fond Arnošt Hofbauer, Archiv NG v Praze, inv. č. AA 3057).

¹⁰⁴ WITTLICH 1998, 108.

národ, umělecky ještě mladý, byl nucen se starat hlavně o svůj umělecký vývoj. Až nyní si můžeme troufat, aniž bychom se obávali ztráty své individuality, upřít své oči na zářící vrcholy, které se zvedají mimo naše hranice, přísně posuzovat výsledky svých uměleckých snah a hledat sílu a odvahu, abychom mohli následovat cestu uměleckého pokroku.

Abychom se osvěžili, abychom zesílili, co by mohlo být lepší než dílo Vašeho genia, z něhož vyzařuje Vaše tvůrčí síla, svérázná a vznešená. Jsme přesvědčeni, že výstava Vašeho díla bude mít ozdravující vliv na vývoj českého umění!

My, mladí umělci, chápeme a cítíme hlavně to, co je odvážné ve Vašem umění. Pro vliv osobní, který nám přinášíte, pro novou budoucnost, kterou nám otvíráte, voláme: "Drahý, vážený mistře, upřímné a srdečné díky!"¹⁰⁵

Vedle toho Hofbauer také na banket na počest Augusta Rodina konaný 30. května 1902 graficky zpracoval menu (**kat. 38**). První večer byla pro Rodina naplánována návštěva Národního divadla, Smetanova Dalibora, která měla u Rodina velký úspěch. Následujícího dne pozvali Rodina, na vlastní žádost, do Národního muzea. Další program třetího dne byla jízda v kočárech na Petříně a poté „Mánesáci“ Rodinovi ukázali letohrádek Hvězda. Čtvrtého dne pluli parníkem na Zbraslav. Rodin se po cestě obdivoval kostelíku ve Velké Chuchli a vzpomínal na své mládí, kdy se chtěl stát malířem. Ze Zbraslavi pak šli k březanskému zámku. Odpoledne před odjezdem Rodin pozval své přátele na oběd do hotelu. Další cesta Augusta Rodina vedla na Moravu za malířem Jožou Uprkou a pak do Vídně, kde byla pořádána další jeho výstava.¹⁰⁶

¹⁰⁵ Klára HOFBAUEROVÁ: Setkání se slavným sochařem Augustem Rodinem, nevydáno, nedatováno, 4 (fond Arnošt Hofbauer, Archiv NG v Praze, inv. č. AA 3057).

¹⁰⁶ Klára HOFBAUEROVÁ: Setkání se slavným sochařem Augustem Rodinem, nevydáno, nedatováno, 5-9 (fond Arnošt Hofbauer, Archiv NG v Praze, AA 3057).

V přivítacím proslovu Hofbauer formuloval nové postoje mladých z Mánesa, jejich snahu vyrovnat se s novými myšlenkami ve výtvarném umění a filosofií západní Evropy.

6. 1902–1914

V letech 1902 až 1914 pracoval Hofbauer na různých projektech a vytvořil jeho nejznámější a nejdůležitější náladové malby, jako je Ledová hora před východem slunce (1902), Obraz (později Poutník, 1904) nebo Akáty (1914).

Jeho generační souputníci již dospěli, umělecky i lidsky. V roce 1902 Hofbauer nastoupil jako pedagog na Uměleckoprůmyslovou školu a působil zde až do roku 1934. Vyučoval tu figurální malbu a kresbu. Jeho výukou prošla řada českých i slovenských studentů, kteří dosáhli různých uměleckých úspěchů. Mezi jeho nejúspěšnější žáky patřili například Josef Lada (1887–1957), František Foltýn (1891–1976), Ondřej Sekora (1899–1967), Zdeněk Sklenář (1910–1986) či Richard Wiesner (1900–1972). Je však otázka, do jaké míry své žáky Hofbauer ovlivnil. Mnozí z jeho studentů na Uměleckoprůmyslové škole studovali také například u Emanuela Dítěte (1862–1944), Josefa Drahoňovského (1877–1938), Jaroslava Horejce (1886–1983), Celdy Kloučka (1855–1935), Františka Kysely (1881–1941), Karla Maška (1865–1927), Jakuba Schikanedera (1855–1924), Karla Špillara a dalších. Studenti z Uměleckoprůmyslové školy také často pokračovali na Akademii výtvarných umění a studia u Hofbauera tedy nemusela mít takový vliv na jejich tvorbu. V roce 1906 si vzal za ženu Kláru Heyrovskou, se kterou měl tři děti.

Ve třech zmíněných obrazech a jejich variantách se nejvíc projevuje, jak Hofbauer na počátku století navazoval na velké téma devatenáctého století, krajinomalbu. Především pak krajinomalbu náladovou z konce století, o které psal roku 1898 Alois Riegl (1858–

1905) ve stati *Nálada jako obsah moderního umění*.¹⁰⁷ Hlavním elementem náladové krajinomalby bylo vcítění se do přírody. Ne napodobování, ale, jak píše Wittlich: „*vyjádření nového vztahu člověka ke světu prostřednictvím jeho reakce na přírodu*.“¹⁰⁸ Umění konce devatenáctého století tak mohlo plně využít alegorické personifikace. Umělci, uvádí dále Wittlich, se zřekli alegorií s klasickými atributy a místo toho začali užívat „*volných sestav přirozených i umělých symbolů, jejichž posláním bylo vést diváka k významu cestou asociace nebo metafory*.“¹⁰⁹

V letech 1902 až 1903 namaloval první ze zmíněných obrazů s náladovým motivem, Ledovou horu před východem slunce (**kat. 135**). Na malbě zobrazil zasněženou skálu, v pozadí moře s východem slunce a na nebi malé obláčky. Námět hory, vycházející ještě z romantického pojetí krajiny, zpracovávala řada umělců, tvořících okolo roku 1900. Podobným tématem se zabýval například František Kupka (*Meditace*, 1899). Kompozicí i celým námětem se Hofbauer mohl inspirovat také cyklem *Třiceti šesti pohledů na horu Fudži Kacušika Hokusaje*. Ve sbírkách Národní galerie v Praze je uložena varianta tohoto obrazu, která vznikla pravděpodobně o rok později (**kat. 53**). Verze Národní galerie je v podstatě totožná až na to, že zde chybí nebe s obláčky, které ve svých textech vzpomíná Klára Hofbauerová-Heyrovská: „(...) ledovec u moře s ranním beránkovým nebem“ i Jarmila Kubíčková: „(...) oblohou, pokrytou ve vlnách seřazenými ‚beránky‘.“¹¹⁰ Ritter ve svém článku o Arnoštu Hofbauerovi pro italský umělecký časopis *Emporium* uvádí, že se jedná o „Alpi Dinariche“, tedy Dinárské hory na severozápadě Balkánského poloostrova.¹¹¹ Vedle toho také Kubíčková

¹⁰⁷ RIEGL 1899, 47–56.

¹⁰⁸ WITTLICH 1987, 41–44.

¹⁰⁹ WITTLICH 1987, 44.

¹¹⁰ HOFBAUEROVÁ-HEYROVSKÁ 1947, 214; KUBÍČKOVÁ 1945, 207

¹¹¹ RITTER 1904, 82.

ve své stati upozornila na inspiraci hudbou Edvarda Griega (1843–1907). „*Ledová hora, jako výtvarné ztělesnění vysokých zvonivých akordů Griegovy hudby, (...)*“¹¹² Domnívám se, že se Hofbauer mohl inspirovat Griegovou scénickou hudbou pro Ibsenovo drama *Peer Gynt* (1867), konkrétně *Ranní náladou*. V této hře je v duchu romantismu zdůrazňována norská příroda. Grieg byl na přelomu století obdivovaným hudebním skladatelem a Hofbauer jeho hudbu jistě znal, to dokládá dopisnice, kterou napsal Miloši Jiránkovi 20. března 1900: „*Minulý týden jsem byl takměř denně na koncertu. Náramná je Peer-Gynt Suita od Griega. Hrál ji Akad. orchestr pod řízením svého dirigenta Piskáčka*.“¹¹³ Čeští výtvarníci sledovali, jak je známo, také severské umění. Podobně jako Griega a Ibsena uznávali také Edvarda Muncha, jehož litografie *Výkřik* (1895) byla publikovaná již roku 1898 v *Moderní revue*.¹¹⁴ Munch mimo jiné pro Ibsenovu hru *Peer Gynt* prováděl roku 1896 plakáty.

V roce 1903 podnikl Hofbauer cestu do Berlína, kde pracoval na malířských studiích. Šlo o studie pro ilustrace zvířecích bajek z celého světa, které sebral a upravil Václav Tille. V tamní zoologické zahradě pozoroval a studoval pohyby opic, slonů, medvědů, tygrů, a dalších exotických zvířat. V Národní galerii je uložena část tohoto konvolutu, kde se nachází bílý velbloud, indický šakal, orangutan, pasoucí se jelen s laní, promyka a studie hlavy tygra (**kat. 46–51**). Jarmila Kubíčková ve svém textu publikovala další malířské studie z této série – studie tygra, sedící opička a studie tygrů. Z těchto přípravných studií je vidět, že se Hofbauer připravoval velmi důkladně. Studie zvířat mají charakteristický malířský rukopis – barvy jsou tu nanášeny štětcem

¹¹² KUBÍČKOVÁ 1945, 207.

¹¹³ Dopisnice Arnošta Hofbauera Miloši Jiránkovi ze dne 20.3. 1900 (fond Miloš Jiránek, LA PNP, inv. č. LA 155/52).

¹¹⁴ *Moderní revue* VII. 1898, 165.

v krátkých tazích. Vedle toho je známá také série kresebných studií z berlínské zoo publikovaná roku 1904 ve Volných směrech. Hofbauer tu často uvádí místo názvů zvířat jejich jména, která jsou čerpána z Knihy džunglí Rudyarda Kiplinga. Tak jsou tu uvedeni medvěd Balů, černý panter Bagýra ve více provedeních a slon Hathi, dále orangutan, tygr, siamský šakal, makak a langur (Bandar log).¹¹⁵

Autor velkou část své celoživotní tvorby věnoval šelmám. Z šelem ho zajímali především tygři, které maloval ve všech možných polohách nebo se soustředil na pouhé studie jejich hlav. V těchto malbách převládají barvy jako hnědá, rezavá, černá a tmavě šedá, které jsou nanášeny štětcem v krátkých tazích.

Hofbauer chtěl jet kvůli této zakázce do Indie, protože zvířata mohl sice studovat v zoologických zahradách, ale květenu si netroufl malovat z paměti. Kvůli plánované cestě se učil anglicky a měl také doporučených několik sponzorů na finanční podporu cesty. Ještě za pobytu v trojské vile s Jiránkem a Rottem často debatovali o buddhismu. Ladislav Jiránek, Milošův bratr, k tomu píše: „*Prostřednictvím theosofické společnosti v Londýně jest objednan z Madrasu I. H. Olcott, buddhistický katechismus, dle něhož se učí na Indických gymnasiích; Rott objedná z Anglie za pět liber nejnovější mapu Birmy,¹¹⁶ která pokryje celou stěnu.*“¹¹⁷ K cestě ani vydání bajek nakonec nedošlo.¹¹⁸ Vydání svých zvířecích obrazů se dočkal až ve dvacátých letech, kdy byl požádán, aby se podílel na zhotovení školních obrazů.

Z roku 1904 pochází plakát k třinácté výstavě Mánesa, která proběhla v témže roce (**kat. 60–64**). Na plakátě je zobrazen Miloš Jiránek jako grafik při práci. K tomuto afiši se dochovala řada

¹¹⁵ Volné směry 1904, 193–199.

¹¹⁶ Birma byla dříve součástí koloniální Indie, v dnešní době jde o Barmu.

¹¹⁷ JIRÁNEK 1936, 42–43.

¹¹⁸ HOFBAUEROVÁ-HEYROVSKÁ 1947, 210.

přípravných skic a studií. Jeden z prvních náčrtů je dnes uložen v Uměleckoprůmyslovém muzeu a jedná se o nesignovanou karikaturní kresbu tužkou na kostičkovaný papír. Na ni navazují dva akvarely z Národní galerie v Praze a Oblastní galerie v Liberci. Tyto varianty se částečně liší. Kresba z Národní galerie ukazuje Jiráňka v košili a vestě, jak ryje do desky. Na druhé kresbě je rytec v černém saku, ve stejné poloze a na stole stojí dvě lahvičky nejspíš s chemikáliemi pro leptání. Druhá verze je v podstatě konečná, protože se již téměř neliší od plakátu a obálky ke katalogu třinácté výstavy Mánesa. Toho roku Hofbauer také namaloval olej Stráň u Troje.

Několik kreseb se dochovalo i k obrazu Poutník (1904) (**kat. 65, kat. 66, kat. 67**). Na nich lze sledovat vývoj obrazu od počátečních náčrtů až po konečný výsledek. Všechny tři kresby i konečný obraz jsou ve sbírkách Národní galerie. První z nich, náčrt tužkou na hnědém papíře, ukazuje figuru z profilu v hustě šrafovaném plášti s kapucí, za kterou jsou postavy dvou černých panterů, v pozadí jsou stromy a v dálce se tyčí hora. Tento náčrt má naprosto rozdílnou kompozici oproti finálnímu provedení. Poutník zde nekráčí vzhůru, ale stojí na místě, medituje a šelmy ho pouze doprovázejí. Další dvě kresby jsou již přípravné studie. První z nich v akademickém duchu řeší v aktu kompozici figury, na druhé se ve třech variantách objevuje postava poutníka. V pozůstalosti umělce se nachází olejová studie, kde je zobrazena postava mířící k vrcholu kopce s kamenným dolmenem (**kat. 137**). V katalogu Hofbauerovy výstavy z roku 1944 se objevuje také olejová studie kapličky, kterou si sám postavil na kopci u Hlubočep zvaném Klobouček kvůli studiím k obrazu Poutník. Ve finálním díle zobrazil poutníka a za ním plížícího se černého pantera. Poutník stoupá k vrcholu kopce s kamenným dolmenem (**kat. 68**).

Výklady obrazu se různí. Kamil Novotný napsal v předmluvě k obrazové publikaci *Květiny a zvířata*: „*Ohlas berlinských studií projeví se také v jeho největším oleji, který Hofbauer vystaví v Mánesu (1905) pod názvem Obraz (později Poutník) (...) Chudá, smutná krajina je ohlasem pražské výstavy Worpswedských (1903) a projevem nálady, která byla typicky již vyjádřena ve Švabinského Chudém kraji (1900) a charakterisuje i literární zaměření našeho malířství na počátku století.*“¹¹⁹ Novotný v tomto textu spojil všechny Hofbauerovy práce, na kterých se vyskytují květiny nebo zvířata, i když v tomto obraze šelma nepředstavuje zvíře jako takové, ale spíš poutníkovy pudy, které se za ním plíží. Zajímavý je poukaz na výstavu Worpswedských v Praze z roku 1903. Malířská kolonie německých umělců ve Worpswede čerpala inspiraci svých děl z okolní ploché krajiny severního Německa plné vřesovišť a rašelinišť. Melancholicky působící díla worpswedských nebyla impulzem pouze pro Hofbauera, ale jejich pražská výstava podnítila také tvorbu Antonína Slavíčka (1870–1910) a dalších malířů.¹²⁰

Otto M. Urban v publikaci k výstavě *V barvách chorobných*, kde se věnuje dekadenci v českých zemích, se zabývá motivem poutníka a předkládá jeho možná literární východiska: „*Pro vyjádření tématu nekonečné pouti jako principu utrpení se nabízel ahasverský motiv. V 19. století jej literárně zpracovali například G. G. Byron nebo P. B. Shelly, také V. B. Nebeský ve filozofující básni Protichůdci (1844) nebo Jaroslav Vrchlický v epické skladbě Kříž Božetěchův (1879). Roku 1850 vyšel český překlad Sueova románu Věčný Žid a 1899 přetlumočil Jaroslav Vrchlický Hamerlingův epos Ahasver v Římě. Postava poníženého vyhnance odsouzeného k věčnému bloudění světem proto, že se rouhal Kristu nesoucímu kříž, představuje jinou variantu motivu, tematizovaného postavou krysaře. Hanuš Schwaiger zobrazil Ahasvera jako starce putujícího vyprahlou krajinou.*

¹¹⁹ NOVOTNÝ 1943, nepag.

¹²⁰ WITTLICH 1987, 86.

Na plátně Josefa Mandla se Ahasver sklání nad kostlivcem, symbolem odepřené smrti, a vyčítavě obrací zrak k nebi.“¹²¹

Ahasver (1885) Hanuše Schwaigra se svými atributy nejvíc podobná Hofbauerovu Poutníku [26]. Až na kompoziční figurální stafáž jde poutník vyprahlou krajinou a za ním se plíží (nebo se schovává) šelma, v tomto případě pes a v pozadí stojí jakási architektura.

Petr Wittlich v České secesi k Poutníkovi napsal, že jde o výtvarné zpracování psychického nevědomí, nového fenoménu, který byl předtím striktně odmítán, a o vyjádření nové koncepce psychického základu umělecké tvorby, jež byla manifestovaná už Rodinovou výstavou (1902).¹²² Stejně jako u dalších významných výstav v této době, i u zmiňované výstavy worpswedských, reagovali čeští výtvarníci na tyto podněty poměrně rychle a nechávali se jimi inspirovat. Zvláště Rodinova výstava, která ve své době vyvolala poměrně velký rozruch. Pro české výtvarníky byli Rodin a jeho práce velkým vzorem, vedle nového sochařského pojetí světla a stínu především symbolistním orientováním svých námětů.¹²³

Literární předloha, jak napsala Jarmila Kubíčková, Hofbauerova Poutníka není jednoznačná.¹²⁴ Námět obrazu může vycházet, jak ho zařadil Otto M. Urban, z ahasverského motivu, ale také v té době z populárních souborů nejrůznějších okultních, esoterických a mytologických poznatků.¹²⁵ Nápadně podobná Poutníkovi Arnošta Hofbauera je kresba Pohádková bytost (1903–1904) Alfreda Kubina (1877–1959) [27]. Na této kresbě je zobrazena šelma střežící vrcholek

¹²¹ URBAN 2006, 122.

¹²² WITTLICH 1982, 204.

¹²³ WITTLICH 1982, 224.

¹²⁴ KUBÍČKOVÁ 1945, 208.

¹²⁵ WITTLICH 1996, 4.

hory se vztyčeným kamenem. Petr Wittlich po filosofické i literární stránce v textu o této kresbě rozebírá motivy podobné s Hofbauerovým Poutníkem: „(...) Kubinova ‚Pohádková bytost‘ je mohutná psovitá šelma, bděle strážící cestu, která se vine v zákrutech až do pozadí kresby, kde stoupá na oblý pahorek, na jehož vrcholku je vztyčen oblý kámen. Nemůže být pochyb o tom, že mohyla s megalitem je pradávný omphalos, ‚pupek‘ a střed světa, prvořadý posvátný okrsek, kde se pronikají tři základní kosmické zóny, podsvětní zóna zemřelých, vizuálně orientovaná zóna živých a božská zóna možné theofanie, jež se koncentrují v reálném symbolu vztyčeného kamene. (...)“¹²⁶

Výše zmíněné výklady k obrazu Poutník nejsou zcela přesné. Z rodinné pozůstalosti vyplývá, že zobrazený panter představuje výčitky svědomí, které se plíží za postavou, mnichem – poutníkem, jenž míří k pohanskému dolmenu na vrcholu kopce.

Všechny výše zmíněné práce Hofbauer jistě musel znát, stejně jako další možný zdroj inspirace – japonské umění. V japonském umění se také objevuje motiv poutníka a Hofbauer s tím byl jistě obeznámen. Jako příklad může posloužit barevný dřevořez Utagawa Kunisady (1786–1865) Nakamura Utaemon IV. jako poutník s mečem sedící pod siluetou Fuji (1952) z Národní galerie v Praze [28].

V Archivu Národní galerie se dochoval z 21. září roku 1904 dopis, kde Hofbauer popisuje Jiránkovi začátky prací na obrazu Poutník. Je to vlastně jediný jeho dopis, který lze spojit s konkrétním dochovaným dílem. Hofbauer zde píše: „Já začal 1m x 75 studii krajiny k „vobrazu“, ale pótvoora počasí – jen asi 4krát byl den podle toho – totiž od ½ 8 – 9, - pak už zas bylo vždy osvětlení jiné. To víš co v té velikosti se může udělat terén, kde není

¹²⁶ WITTLICH 1996, 3

absolutně nic na čem se zachytit. Je to podle toho. Pak 2 akvarelky ve skicáku – C'est tout."¹²⁷

Z roku 1905 se dochovalo jen pár drobných grafik a jedna kresba. Jedná se o barevný dřevoryt Jaguára, kde je zobrazen výsek číhající šelmy na tmavém kmeni se žluto-zeleným pozadím (**kat. 70**). Každý prvek grafiky má svou vlastní strukturu a barvu, přesto vše lehce splývá ve změti stínu, světla a barev. Druhá grafika v leptu zobrazuje hlavu tygra. Obě grafiky jsou signované tužkou vpravo pod tiskem. Kresba zachycuje portál chrámu v Trogiru v chorvatské Dalmácii a je uložena v Regionálním muzeu ve Vysokém Mýtě (**kat. 73**).

V plakátu I. výstavy výtvarného umění, pořádané Komitétem pro uměleckou výchovu mládeže v Topičově saloně v roce 1906 se Hofbauer vrací k hokusaiiovským dekorativním motivům a pohádkovým tématům (**kat. 74**). Bílý jelen, který se zjevuje dítěti uprostřed dubového lesa plného spadaneho listí, symbolizuje Umění.¹²⁸ Podobně jako v plakátu k první výstavě „mánesáků“ v Topičově salonu, kdy se Múza snaží probudit bůžka mamonu a přimět ho k tomu, aby si všiml expozice mladých umělců, v plakátu pro Komitét umělecké výchovy mládeže se personifikované umění, potažmo jelen, zjevuje dítěti, aby je vyvedl z lesa a umění mu ukázal.

Hofbauer si téhož roku vzal za ženu Kláru Heyrovskou, dceru pražského univerzitního profesora Leopolda Heyrovského (1852–1924). K této příležitosti vznikl v únoru toho roku lept Oznámení sňatku s přípisem: „Arnošt Hofbauer akademický malíř a jeho choť Clara rodem Heyrovská oznamují svůj sňatek“.¹²⁹ Zde je zobrazen pár v lodi na rozbouřeném moři, jak hledí do dáli (**kat. 75**). Hugo Boettinger (1880–

¹²⁷ Dopis Arnošta Hofbauera Miloši Jiránkovi ze dne 21. 9. 1904 (fond Miloš Jiránek, Archiv NG v Praze, inv. č. AA 3057).

¹²⁸ URBAN 1936, 124–125.

¹²⁹ Oznámení umělcova sňatku, 1906, lept, papír, 144 x 162 mm, NG – i. č. R 23007.

1934) na toto oznámení odpověděl kresbou holandského námořníka, který jim do společného života přeje „Dobrý vítr!“ [29].¹³⁰

Roku 1906 Hofbauer provedl několik portrétních leptů své ženy (**kat. 79, kat. 80, kat. 81**). Z několika úhlů pohledu a v jiných situacích. Následující rok se jim narodila dcera Milena, první ze tří dětí, k jejímuž narození umělec zhotovil litografii Milinka Hofbauerova oznamuje své narození v Praze 21. X. 1907 (**kat. 84**). Na grafice je hrající si dítě se dvěma ptáčky v trávě. Kompozici vyvažuje třetí, letící, ptáček vedle textu. Rodinného rázu jsou také kresby tužkou z roku 1908 v Národní galerii s názvem Mára a Milena hajají a Matka s dítětem (**kat. 86, kat. 87**). Obě dvě zobrazující manželku Kláru s dcerou. V pozůstalosti umělce se dochovaly dvě kresby tužkou, kde Hofbauer nakreslil svou dvouletou dceru Milenu. Obě kresby jsou z roku 1909 a nesou přepis „Milena Hofbauerová 2 roky stará“ (**kat. 144, kat. 145**).

Je pravděpodobné, že zhruba v této době vznikla také malba Zamyšlená [30]. Jde o portrét mladé ženy, patrně Hofbauerovy manželky Kláry, která má založené ruce na hrudníku a sklopenou hlavu i oči. Na obraze silně kontrastuje světlá pokožka a bílá blůzka s tmavými rozpuštěnými vlasy a hnědým pozadím. Z této doby pochází také impresionisticky pojatý romantizující portrét manželky Kláry (1907) (**kat. 141**). Kompozice obrazu je vystavěna na hře světla a stínů. Samotný obličej je ve stínu a je v kontrastu nasvětlených zelených valérů vegetativního pozadí a poprsí Kláry. Pandán k němu tvoří Hofbauerův autoportrét (1908) (**kat. 142**). Sebe zobrazil v interiéru svého ateliéru oproti exteriérovému obrazu Kláry. Obsah obou obrazů se dostal do protikladu zdůrazněním mužského a ženského princip.

¹³⁰ Hugo Boettinger: Dobrý vítr, asi 1906, akvarel, papír, rozměry nezjištěny, soukromá sbírka.

Ještě z roku 1908 pochází obálka knihy pro Ottovo nakladatelství – Kenneth Grahame, Zlatý Věk (řada II., svazek 25., přeložil Josef Bartoš). Kniha je z řady Anglická knihovna a plakát k této řadě vyšel již v roce 1900. Obálka je vlastně identická, pouze s pozměněným textem oproti plakátu (**kat. 31**).

V témže roce shrnul své poznatky do rozsáhlé stati Žaponské umění, která vyšla ve Volných směrech 1908. Tento text patří k málu z jeho teoretických prací, jež ukazují způsob jeho uvažování. V úvodu se zmiňuje o umístění Japonska, geologické situaci, častých zemětřeseních, náboženství, lásce k přírodě, architektuře a druzích malby. Dějiny japonského umění začíná rozebírat od 5. stoletím n. l., kdy k japonskému dvoru přišel čínský malíř Nanriu. Z 9. století uvádí prvního japonského umělce, o kterém jsou dochované zprávy, jménem Kosé-no-Kanaóka. Tak pokračuje až do poloviny 19. století. Velkou část Hofbauer věnuje dřevořezům a popisuje mistrovství Kacušika Hokusaie, popisuje jeho techniku a kompozici, představuje jeho hlavní díla a obzvláště Velkou vlnu v Kanagawě. *„List známý pod jménem ‚Vlna‘ překvapuje vždy znovu krásnou dekorativností a rozvržením plochy, ohromuje velikostí rozbouřených a přepadávajících vln, které gigantickou silou zmítají plujícími loděmi naplněnými lidmi; hřebeny z pěny ve formě drápů jakoby ohrožovali nepatrná lidská stvoření. List ten jest jednou z nejoriginálnějších komposic.“*¹³¹ Část textu psal také o Utamarovi, kde vyzdvihoval krásu jeho ženských figur a barevnost jeho tisků. *„Krása tisků Utamárových, zdá se, vznikala jen za dozoru umělce, a rytec i tiskař byli jeho dělníky, jak lze pozorovat z tisků, povstalých po smrti mistrově; jest veliký mezi nimi rozdíl: průhlednost barvy je ta tam, na jejím místě nalézáme mat tón bez hloubky; u moderních tisků vůbec schází vodová průhlednost akvarelové barvy. Barevná harmonie Utamárových tisků jest okouzující; často s málo prostředky dosáhl*

¹³¹ HOFBAUER 1909², 57.

skvělých výsledků. Jeho šedé tůny mají i noblessu i teplý nádech a podporují se znamenitě se světle hnědými a červenými“¹³² V závěru popisuje lakované dekorace drobných japonských předmětů. Hofbauer byl fascinován jejich vztahem ke kráse přírody, o čemž píše: „U kterého národa však nalezl by se tak jemný a vytříbený smysl pro neporušenou krásu přírody do té míry, že pronikl všemi vrstvami obyvatelstva, jako u Žaponců? – Není na příklad jinde myslitelný následující charakteristický detail: Prostá posluhovačka, která vyšla kdys z rána před stavení, spatřila čerstvě napadaný sníh – a byla na rozpacích, kam hoditi právě vynesené zbytky čaje, aby neporušila ani v nejmenším bílou, něžnou přikrývku země. A jindy opět služka prosila paní, aby ji neposílala tento den do trhu, jelikož by svými venkovskými dřeváky porušila krásnou kresbu, jakoby napadaných květů, způsobenou v čerstvě napadlém sněhu tlapkami domácího psíka.“¹³³ Text byl přínosný především pro svou novost v českém prostředí, na což také sám v úvodu upozorňuje. Jedná se totiž o první studii věnující se japonskému umění v českém prostředí. Nelze si ale nevšimnout celkové opožděnosti, protože orientální umění v té době téměř osmdesát let inspirovalo evropské umělce (viz výše Honoré Daumier, Čínský bůžek, 1834). Japonské umění pak bylo známé od padesátých let devatenáctého století, kdy objevil grafik Félix Bracquemond (1833–1914) Hokusaiovy tištěné skici Manga a začal je šířit mezi své přátele Jamese Whistlera (1834–1903), Edgara Degase (1834–1917), Édouarda Maneta (1832–1883) a jiné.¹³⁴

Hofbauer se dál věnoval volné tvorbě. V roce 1910 vznikl grafický list Roztocká alej, nazývaný také Promenáda v parku (**kat. 89, kat. 90, kat. 91**). V Národní galerii je uložena také kresba akvarelem a kvašem na pauzovacím papíře s razítkem na zadní straně vystaveno v Mánesu

¹³² HOFBAUER 1909², 32.

¹³³ HOFBAUER 1909², 78.

¹³⁴ SVOBODOVÁ 2005, 71.

1944. Dřevoryt, je na japonsku a jeden z tisků Národní galerie nese na zadní straně přípis od soukromého majitele: „Arnošt Hofbauer, Roztocká alej, barevný dřev....10. Koupil jsem 11. VIII. 1943 od autora. Karel Doskočil.“¹³⁵ Na grafice se objevuje také červené razítko s Hofbauerovými iniciálami ve stylu japonských inkanů.¹³⁶ Barevně tu dominuje fialovo-modrá, zelená a žlutá s červenými detaily, jako jsou klobouky, pásy a halenky promenádujících žen. Je tu v pastelových barvách zobrazena jarní idyla. Podobné náměty odkazují spíš zpět do devatenáctého století, protože kolem roku 1910 se malovaly krajiny industriální, případně noční zábava ve městech. Přesto byly stále živým motivem, jak to dokazují práce Antonína Slavíčka *V Paříži* (1907) [31], Ludvíka Kuby (1863–1956) *V parku* (kol. 1900), Bohumila Kubišty (1884–1918) *Promenáda v Riegrových sadech* (1908) [32] nebo také japonizující malba Václava Špály (1885–1946) *Cesta na Lopudu* (1912) [33].

Roku 1910 pracoval Hofbauer také na *Ex libris* profesora Leopolda Heyrovského, zobrazující červenou postavu dotýkající se obří korintské hlavice (**kat. 92**). Námět upomíná na Hofbauerovu obálku *Volných směrů* z roku 1897 a variace podobných námětů. V této době začal Hofbauer pracovat na velkém *Akátovém adagiu*. Konečnou velkou verzi z roku 1914, dnes známou pouze ze *Zlaté Prahy* [34],¹³⁷ předcházela řada skic, přípravných kreseb a maleb. Menší *Akátové adagio* je již z roku 1904 (**kat. 88**). Menší *adagio* bylo impulsem pro pozdější větší variantu. Po roce 1906 začal dělat přípravy k velkému *Akátovému adagiu*, což se projevovalo prací na podobiznách umělcovy

¹³⁵ Arnošt Hofbauer: *Roztocká alej*, 1910, barevný dřevoryt, 381 x 255 mm, značeno vpravo dole A. Hofbauer, NG v Praze – i.č. R 164019

¹³⁶ Inkan, neboli autorská pečeť japonských malířů a kaligrafů. Podobné autorské monogramy měli také např. Emil Orlik, Carl Thiemann nebo František Tavík Šimon. HÁNOVÁ 2010, 161.

¹³⁷ *Zlatá Praha XXXIV* 1914, 556.

manželky a studii akátů. V Národní galerii je uložena jedna přípravná kresba tužkou, hlava centrální postavy – Kláry Hofbauerové (**kat. 93**). Dále také olejová studie, znázorňující celou postavu Kláry, klečící v dobových šatech na svahu v řídkém lese (**kat. 94**). Tento obraz je proti konečné verzi mnohem vzdušnější a volnější, na velkém Akátovém adagiu je prostor téměř zcela zaplněn akátovými květy. Kubíčková o dnes nezvěstném velkém Akátovém adagiu napsala: „obraz je suše malován, barvy jsou šedé a vystupuje akademický ráz Hofbauerovy barevné kompozice“¹³⁸

Ještě v roce 1906 namaloval podobnou kompozici V hájku (**kat. 78**). Olej také vychází z portrétu Hofbauerovy manželky Kláry. Ústředním motivem na tomto obraze je opět žena, která sedí v sytě žlutých šatech na zemi v lesíku. Stejně jako v Adagiu, vyjadřujícím rozjímání o spojení s přírodou, V hájku rozvíjí toto téma dál. Obraz je také uložen v Národní galerii v Praze. Do této řady je možné zařadit také nedatovaný obraz manželky Kláry z pozůstalosti umělce (**kat. 140**). Malba je zasazena do interiéru, Klára je tu oděna do téměř stejných šatů, jako na Akátovém adagiu, je tu pouze rozdíl v barvě ozdobné bordury ve výstřihu a na konci rukávů. Stojí před stolkem s vázou, ve které je trs modro-fialových květin.

Akátové adagio, V hájku i obraz Kláry s kyticí mají ve své době řadu analogií. Pro příklad lze uvést lept Heinricha Vogelera (1872–1942) Jaro (1896) či levé křídlo Preislerova triptychu Jaro (1900) [35, 36]. Především Akátové adagio, které je plné jarních květů, lze spojit s pracemi Vogelera a Preislera.

Na dalším obraze, z roku 1911, je také ústřední postavou žena, tentokrát v interiéru kuchyně. Olej V kuchyni zachycuje chudě oděnou ženu s čepcem sedící na lavici vedle okna, které ji i celý interiér ze zadu

¹³⁸ KUBÍČKOVÁ 1945, 208.

osvětluje (**kat. 95**). V rukou utírá nádobí a hloubavě svou práci pozoruje. V tomto obraze pravděpodobně čerpá inspiraci z práce svého přítele Karla Myslbeka (1874–1915). Jeho sociálně kritické malby na naturalistickém základě vyznívají podobně. Připomíná to i Myslbekova malba Umělcova sestra v kuchyni (1904) [37], ale také jeho obraz V nemocnici (1910) nebo Vystěhovalci (1908).

V roce 1912 se Hofbauerovi narodil další potomek, syn Ivo (1912 – 1982). K této příležitosti provedl litografii Oznámení o narození syna (**kat. 96**). Hofbauer zde zobrazil celou svou rodinu, on a Klára stojí vpravo a lehce se sklánějí, dcera Milena klečí uprostřed s květinami a všichni dohromady vítají malého chlapce, který je na grafice zcela vlevo. Nad nemluvnětem je přípisek: „*Rodina A. Hofbauera oznamuje narození hošíčka 5. VII. 1912*“.¹³⁹ Oznámení o narození třetího potomka, dcery Věry (1916 – 1918), která však záhy zemřela, je dnes v pozůstalosti umělce v Praze (**kat. 148**). Na litografii zobrazil Hofbauer novorozeně, sedící na ovocném stromě, které je vítáno staršími sourozenci. Na grafice je přípis: „*Milena a Ivo Hofbauerovi oznamují narození sestřičky :Věry: 19 6/VIII 16*“.¹⁴⁰

Před rokem 1914 vznikl portrét Karla Hermanna-Otavského (1866–1939) se synem (**kat. 146**), který je dnes v soukromé sbírce. Karel Hermann-Otavský byl profesorem práv na pražské Karlo-Ferdinandově univerzitě a pocházel z širšího okruhu rodiny Heyrovských, do které se v roce 1906 Hofbauer přiženil. K obrazu Arnošta Hofbauera byl roku 1914 pořízen jakýsi pandán, pastel od Ludvíka Kuby, zpodobující manželku Karla Hermanna-Otavského s oběma syny. Sestra portrétovaného, Marie Hermannová-Otavská, popsala obrazy: „V

¹³⁹ Oznámení o narození chlapce (Hofbauerova syna), 1912, litografie, papír, obraz: 101 x 120 mm, papír: 135 x 176 mm, značeno vpravo dole v desce H, NG – i.č. R 25727.

¹⁴⁰ Oznámení o narození Věry (Hofbauerovy dcery), 1916, litografie, papír, 321 x 252 mm, značeno vlevo dole v desce H, pozůstalost umělce.

salonku je krásný obraz mistra Ludvíka Kuby představující Idu s oběma synáčky. Škoda jen, že jest její ruka zkreslena a kolínka malého Elouška. i. Nad pohovkou v saloně visí ještě podobizna Karla s Karlíkem. Je malovaná mistrem Hofbauerem trochu nuceně a strnule. Obraz Kuby měl původně být jen pro Idu a Lelíka jako protějšek obrazu Hofbauerova. Tu ale já jsem se o to zasadila, aby tam byl také Karlík, - a povedlo se mi to. A ke všemu je ještě Karlík ten nejlépe povedený na tom obraze.“¹⁴¹

Podobizna otce se synem od Hofbauera byla malba na zakázku, čemuž odpovídá také jeho formální ztvárnění. Otec, v tmavém obleku, se žlutou vestou, bílou košilí a kravatou se zlatou jehlicí a syn v dětském námořnickém šatě. Sváteční oděv portrétovaných byl obvyklý pro reprezentativní portrét. Temné pozadí umožňuje kontrast se světlou pletí a portrétované osoby tak lépe vyniknou. Přes trochu strnulý výraz má malba intimní rodinný charakter.

Hofbauer se v roce 1914 podílel na tvorbě divadelních dekorací pro Loutkové divadlo Umělecké výchovy v Praze na Vinohradech. Společně s Otou Bubeníčkem (1871–1962), Cínou Jelínkem (1882–1961) a Vítem Skálou (1883–1967) pracoval Hofbauer na scénografii ke hře „*Jak Jaromil k štěstí přišel*“ od M. Gebauerové. Přesto, že jsou jako jediní výtvarníci LdUV obecně jmenováni Vít Skála a Ota Bubeníček, hra od M. Gebauerové měla být rychle uvedena, proto bylo využito ochoty dalších umělců. To byl však důvod, proč nebylo docíleno harmonického barevného souzvuku a jinak dobrá hra odrazovala publikum a byla uvedena jen čtyřikrát.¹⁴²

¹⁴¹ Soukromý archiv, Černošice.

¹⁴² HANKOVÁ 1924, 111.

7. Výměna generací

Pro Hofbauera byl přelomový rok 1911. Jednak zamřel jeho přítel Miloš Jiránek a pak, o něco později, v roce 1915 i Karel Myslbek. Jednak proběhla v roce 1911 secese mladých umělců z Mánesa a založení Skupiny výtvarných umělců, v jejichž řadách stáli Emil Filla (1882–1953), Vincenc Beneš (1883–1879), Josef Čapek (1887–1945), Václav Špála, Antonín Procházka (1882–1945), Otakar Kubín (1883–1969) aj. Kubismus se rozvíjel plným proudem a řešily se jiné problémy než na přelomu století. Nová generace byla sice o pouhých deset let mladší, ale myslela a tvořila již jiným způsobem. Kromě toho přišla v roce 1914 první světová válka.

Jarmila Kubíčková napsala, že v této době Hofbauer umělecky ustrnul a jako východisko z krize vidí autorovo obrácení se k věčnému realismu.¹⁴³ V roce 1915 namaloval obraz *Primula Auricula*, roku 1916 *Dívku s kaméliemi*. Ke konci první světové války se Hofbauer vrátil k námětu zátiší a namaloval například *Jablka Calleville* (1918) nebo *Broskve* (1918).¹⁴⁴ Zobrazení tohoto námětu pro dvacáté století předznamenal Paul Cézanne (1839–1906), a to především v osmdesátých letech devatenáctého století. K zátiší se ostatně Hofbauer navrátil ještě ve třicátých a čtyřicátých letech.

V roce 1917 vznikl další z Hofbauerových plakátů – *Válečná půjčka Živnobanky (kat. 97)*. Opět zde navázal na své oblíbené téma – loď na rozbouřeném moři. Dvě lodě plují vstříc nebezpečně rozbouřeným vlnám, symbolizujícím současnou politickou situaci, v levém horním rohu se ale vynořuje z šedých mračen holubice

¹⁴³ KUBÍČKOVÁ 1945, 208.

¹⁴⁴ NOVOTNÝ 1944, 6.

s ratolestí, představující novou naději. Kvůli tomuto plakátu byl Hofbauer vyslýchán, jak líčí Urban ve své studii: „*Námětem této prosté litografie, vytvořené úspornými prostředky, je chmurná alegorie, jejíž smysl dlouho nedal spáti rakouským úřadům, takže Hofbauer musil se třikrát dostavit na policejní ředitelství k výslechu, než se mu podařilo zatutlat její velezrádný obsah. Dvě pirátské lodi heroldických forem, s příděmi podoby orlice, s postavou rudého kormidelníka, s rudými štíty, chránícími mužstvo, spějí vstříc záhubě v obrovité vlně, jež je pohltí.*“¹⁴⁵ Na konci války namaloval Hofbauer Bílý a fialový šerík a Dámu s rudými vlasy.¹⁴⁶

Po roce 1918, kdy vznikla samostatná Československá republika, byl podporován vznik nových školních pomůcek české provenience. Dříve se používaly pomůcky cizího původu, které byly doplňovány o české popisy. K tomuto úkolu byl přizván i Arnošt Hofbauer. Na kolekci Českých zoologických obrazů pod vedením Jiřího Jandy (po jeho smrti v roce 1938 řídil edici Jan Václav Staněk) pracovali vedle Hofbauera malíři Stanislav Lolek (1873–1936), Slovinec Josip Maria Gorup (1898–1926) a František Xaver Procházka (1887–1950). V letech 1921 až 1947 tak bylo vydáno 46 školních obrazů zobrazujících domácí i exotické savce, ryby a ptáky. Spolu s tím bylo také rozhodnuto o vydávání dalších dvou edic v Ústředním nakladatelství a knihkupectví učitelstva československého v Praze, byly to řady pro prvouku a vlastivědu a pro historii. Před schválením pro vydání práce procházely složitým výběrem komisí a často museli být upravovány, aby zvíře zobrazily správně.¹⁴⁷

Hofbauerovi byl v zoologické řadě schválen roku 1924 jeden obraz s názvem Tygr (**kat. 104**). Není zcela jasné, jestli Hofbauer pro tuto

¹⁴⁵ URBAN 1936, 125.

¹⁴⁶ NOVOTNÝ 1944, 5–6.

¹⁴⁷ MÜLLER/ŠÍP/WENIG 1926, 113, 124–125.

zakázku prováděl zcela nové návrhy nebo jestli použil své starší práce, protože se nedochovaly žádné přípravné studie.

Již roku 1902 se Hofbauer spolu s Milošem Jiránkem, podle plánu Adolfa Weniga (1874–1940), podíleli na vzniku nástěnných obrazů „pro školu a dům“, které vydávala Unie. Původně velký projekt, na kterém se měli podílet další výtvarníci a který měl obsáhnout české krajiny, architekturu, zvířata, rostliny a podobné, nakonec nebyl realizován. Vydány byly pouze čtyři měsíce z Orloje Josefa Mánesa. Vedle toho, že se Jiránkovy litografické citace Mánesova díla příliš nezdařily, byl problém také v převedení Mánesova uměleckého díla do názorných pomůcek.¹⁴⁸

„Mánesáci“ se na podobném projektu podíleli znovu v roce 1903. Dědictví Komenského se s nimi dohodlo na vydání původních litografií pro výuku prvouky.¹⁴⁹ Sešlo se však jen několik návrhů od Miloše Jiráňka (Trh na menším městě a Chmelobraní), Františka Kupky (Krejčí a Městská světnice) a Jarní orání a setí od neznámého autora. Vydán byl pouze Jiráňkův Trh, který však nebyl úředně schválen a nesplnil ani očekávání pedagogů.¹⁵⁰ Přes různé další snahy byl vzdělávací projekt významnějšího rozsahu realizován právě až po vzniku republiky.

¹⁴⁸ MÜLLER/ŠÍP/WENIG 1926, 123.

¹⁴⁹ Josef Tůma, který tento projekt uvádí ve vzpomínkách v publikaci Památníku dvaceti pětileté činnosti Ústředního nakladatelství a knihkupectví učitelstva československého v Praze napsal: „*Obrazy chtěly zachytiti život venkova, krajinný ráz Čech, Moravy a Slezska v tomto rozvrhu: 1. Podzim. Pastva – Písecko. Česání ovoce – Podřípsko. Dobývání brambor – Slezsko. Dobývání řepy – Pojizeří. Jehličnatý les na podzim – Domažlicko. Chmelobraní – Rakovnicko. 2. Zima. Zimní krajina – Šumava. Zimní zábavy dětí – Slovácko. Les v zimě, dřevaři – Valašsko. Světnice venkovská. Světnice městská. 3. Jaro. Ves za jitra – Haná. Ves za večera – Vých. Čechy. Na silnici – Turnovsko. Mlýn – Posázaví. U potoka – Slovácko. Zahrada – Hradecko. Pole na jaře – Haná. Stavba domu – Chrudimsko. 4. Léto. Senoseč – Třeboňsko. Smíšený les – Těšínsko. Zahrada – Čáslavsko. Město, náměstí, trh. Žně, 2 listy – Haná. 5. Řemesla. Kovář – Plzeňsko. Tkadlec – Českomoravská vysočina. Zpracování lnu – Podkrkonoší. Kupecký krám – Tábořsko. U pekaře. U řezníka. U ševce. U krejčího.*“ MÜLLER/ŠÍP/WENIG 1926, 111–112.

¹⁵⁰ MÜLLER/ŠÍP/WENIG 1926, 112.

V této době začal vycházet nový umělecký časopis *Umění* vydávaný Janem Štencem (1871–1941). V prvním ročníku Hofbauer publikoval článek *Úvodem k novým dřevorytům Švabinského*. Ve větší části studie se věnoval historii dřevorytu, ale také dalších grafických technik. Posledních pár listů se zabýval popisem a chválou Švabinského grafik, mezi kterými byly práce *Portrét Josefa Mánesa*, *Pod banany*, *Zjevení* a *Autoportrét*.¹⁵¹

V roce 1920 vznikl Hofbauerův plakát pro firmu Piana Brož, uložený v Uměleckoprůmyslovém muzeu (**kat. 103**). Plakátu dominují modrá a černá, v centru obrazu je na podiu postavené otevřené klavírní křídlo značky Brož a vedle něj se uklání klavírista po koncertě. Nahoře vymezují plochu obrazu dva lustry, mezi kterými je napsáno „*Brož Praha*“.¹⁵² K tomuto plakátu se v Národní galerii dochovala kresba tužkou, na které je zobrazen klavírista u klaviatury otevřeného křídla, které nese název Brož. Na druhé straně listu je předloha pro tisk Dekorativní kompozice s pláží a plachetnicí (**kat. 102**). Na náčrtu k plakátu z Národní galerie je klavírista zobrazen sedící u otevřeného křídla, podobně jako na reklamním plakátu pro podnik s klavíry E. Š. Petra a Nováka z roku 1901 (**kat 37**).

V první polovině dvacátých let pokračoval Hofbauer v malbě krajiny. Tyto práce jsou v současné době nezvěstné. Kubíčková uvádí krajinu u Kácova, Medníku, jižní Čechy a Krkonoše, přičemž nakonec došel k meandrům na Lužnici. V katalogu k posmrtné výstavě z roku 1944 Novotný uvádí malby *Z Černolic*, *V brdském lese*, *Polní cesta*, *Pole u Tichonic*, *U Kácevsi*, *Břízy*, *Dáma u vzrostlého pole*, *Květiny u vody*, *U Skalice*, *Keře u Lužnice*, *Rákosí* a další. V aukčním domě Sýpka se v roce 2009 objevila Hofbauerova signovaná a nedatovaná kresba

¹⁵¹ HOFBAUER 1918–1921, 3–23.

¹⁵² Piana Brož, 1920, litografie, 89,5x118 cm, značeno vpravo dole HOFBAUER, Praha, UPM – inv. č. GP 17849.

Čertovka [38]. Obrazem Květiny u vody se vrátil k jeho častému květinovému motivu, stejně tak i další malbou z této doby zobrazující Aurikule. Ještě v roce 1924 provedl Hofbauer olejovou skicu k podobizně jeho choti a olej Don Quijote.¹⁵³ Literární námět nebyl pro Hofbauera typický. Vedle zmíněného obrazu Don Quijote se nechal inspirovat literaturou pouze v malbě Dáma s kaméliemi.

Na počátku dvacátých let Hofbauer ilustroval a upravil knihu Tři léta s „Mánesem“ od Karla Maška, vydanou roku 1921 [39]. Hofbauerovy ilustrace pro tuto knihu tvoří několik dřevorytů v podobě dekorativních vinět, další Hofbauerovy dekorativní dřevoryty jsou na knižních deskách.

Od poloviny dvacátých let se Hofbauer podílel na dalším projektu věnovaném vzdělávání. V letech 1925 až 1933 vycházel Masarykův slovník naučný, na jehož ilustracích Hofbauer spolupracoval. Masarykův slovník naučný: Lidová encyklopedie všeobecných znalostí je sedmisvazková encyklopedie čítající asi sto tisíc hesel, která byla vydávána nakladatelstvím Československý kompas. V podobných publikacích lze jen těžko určit autory ilustrací či příloh, protože většina těchto prací nemá autorství uvedeno. Někteří autoři uvádějí své jméno, pokud se jedná o grafiku, v matici, pak je možné autorství určit. Hofbauer štočky pro přílohy Masarykova slovníku naučného většinou signoval vpravo či vlevo dole. S jistotou lze tedy určit přílohy pro australskou, asijskou, americkou, africkou, severoevropskou a jihoevropskou zvířenu a květeny z prvních dvou dílů encyklopedie. Slovník obsahuje také řadu menších ilustrací, u kterých vzhledem k jejich malým rozměrům a snaze o pokud možno nejvěrnější podobu zobrazovaných předmětů nebo zvířat a květin, se autorství dá určit jen

¹⁵³ NOVOTNÝ 1944, 6; Aurikule je latinský název pro prvosenku lysou.

stěží. Není tedy zcela jasné, jestli Hofbauer pracoval vedle zmíněných příloh také na dalších vyobrazeních pro tento slovník.

Hofbauer se v tomto úkolu opět osvědčil jako malíř zvířat. Na africkém výjevu jsou pštros, zebra, žirafa, lev a lvice, gorila, slon africký, krokodýl, hroch, gnu (pakuň), velbloud, pelikán, plameňák, jeřáb paví a pavián [40].¹⁵⁴ V americké fauně je zobrazen papoušek arara, tukan pomerančový, opice chapán, grizli, pštros, nandu, tapír americký, jelen wapiti, bobr, bizon, mravenečník, lama, skunk, puma, jaguár, pásovec a želva [41].¹⁵⁵ Na listu s asijskou zvířenou Hofbauer představil kozu šrouborohou, malajského medvěda, velblouda dvouhrbého, levharta, tygra, nosorožce indického, gaviála, arguse obrovského, páva, plameňáka, orangutana a kraju tygrovitou [42].¹⁵⁶ Na listu s australskou faunou je zobrazen kakadu růžový, kakadu žlutochocholátý, kakadu červenochocholátý, vakoveverka poletuchová, kiwi, kasuár, velevhost nádherný, labuť černá, ptakopysk, klokan obrovský a emu [43].¹⁵⁷ Z evropských zvířat vyobrazil pro sever ledního medvěda, mrože, kajku, soba, lumíka, rosomáka, losa, sovu sněžnou a alku [44], z jihoevropských pak dropa, želvu evropskou, ropušku starostlivou, zebra, orlosupa bradatého, macaráta, muflona, kozorožce a kamzíka [45].¹⁵⁸ Tato zvířata zasadil podle světadílů vždy společně do místní květeny podobně, jako tvořil rudolfínský malíř Roelandt Savery.

Pro Hofbauerovu tvorbu druhé poloviny dvacátých let byly typické motivy aktu a koupání, které u něho s různými proměnami přetrvaly až do poloviny let třicátých. Tyto náměty byly příznačné pro dobový neoklasicismus, který v českém prostředí, jak píše Hana

¹⁵⁴ Masarykův slovník naučný A-Č 1925, 41.

¹⁵⁵ Masarykův slovník naučný A-Č 1925, 129.

¹⁵⁶ Masarykův slovník naučný A-Č 1925, 289.

¹⁵⁷ Masarykův slovník naučný A-Č 1925, 321.

¹⁵⁸ Masarykův slovník naučný D-G 1926, 656-657.

Rousová, spočíval především v apoteóze Josefa Mánesa a Mikoláše Alše a dále čerpal z klasického Řecka, italských primitivů, renesance, Le Nainů a dalších. Na rozdíl od jiných zemí, kde byl neoklasicismus podstatně nacionálnějšího zaměření.¹⁵⁹ Zvýšený zájem o ženskou postavu dokládají také velké výstavy aktu, které proběhly v roce 1927 v Praze a o rok později ve Vídni. Vedle Hofbauera se pražské výstavy zúčastnili také Jan Bauch (1898–1995), Jaroslav Benda (1882–1970), Emil Filla, Rudolf Kremlička (1886–1932), František Muzika (1900–1974) aj.¹⁶⁰ Formálně odpovídá tato Hofbauerova tvorba proudu „čisté výtvarnosti“, o které píše Vojtěch Lahoda: *„Od druhé poloviny dvacátých let můžeme sledovat rostoucí vliv proudu, kterému se tehdy říkalo ‚čistá výtvarnost‘. Stal se důležitým charakterizačním pojmem pro tvorbu řady umělců druhé poloviny dvacátých a především třicátých let. Zdůrazňoval výtvarné chápání obrazu, dominanci malířského podání a kompozice nad předmětností, ovšem nevzdával se reality, dokonce na jejím základě byla tato ‚výtvarnost‘ založena. (...) Pojem ‚čistá výtvarnost‘ byl synonymem obecných, abstraktně chápaných motivů, jako byla krajina, zátiší nebo akt. (...) Když krajina, tak krajina zobecnělá, do níž se více promítají výtvarné zákony než skutečný charakter malovaného místa. Když zátiší, tak opakované variace kytic či zátiší s ovocem, na nichž lze různě obměňovat problematiku světla a stínu, barevné hmoty a lazury, linie a plochy.“*¹⁶¹ Malíři tohoto proudu zdůrazňovali především čin malby. Důležitá pro ně byla barva, ne ve stylu fauvistů, ale ve vztahu k barevné kompozici díla a měla vytvářet, jak píše Lahoda, *„smyslově bohatou podívanou.“* Dále se vyzdvihovala plošnost malby.¹⁶² Hofbauerovy práce tohoto období byly osobitou syntézou těchto směrů, ze kterých čerpal.

¹⁵⁹ ROUSOVÁ 1985, nepag.

¹⁶⁰ LAHODA 1998c, 104.

¹⁶¹ LAHODA 1998c, 101.

¹⁶² LAHODA 1998c, 102.

Z dvacátých a třicátých let známe akty od Hofbauera především z dostupné literatury. V katalogu z roku 1944 jsou uvedeny tři práce na papíře: Nakloněný ženský akt, Ženský akt s rukou v boku a ve vlasech a Ženský akt s rukama ve vlasech (všechny práce z roku 1926). Na aukci Meissner Neuman se v roce 2010 objevila nedatovaná malba Akt v zahradě [46]. Novotný uvádí několik kreseb ženských aktů či postav, které vznikly ještě v roce 1932. Jedná se o práce Žena natahující si punčochu, Skloněná, Sedící ženský akt, Sedící, Sedící dáma a Čtoucí.¹⁶³

Hofbauer dále rozvíjí figurální téma a maluje letní meandry řek doplněné o veselé koupající se a opalující se skupinky postav. Dnes je známých pár obrazů ze sbírek Národní galerie v Praze a Alšovy jihočeské galerie v Hluboké nad Vltavou (**kat. 108, kat. 105**), většina dalších je v pozůstalosti umělce. V literatuře se můžeme setkat s dalšími malbami se stejným motivem: Dívky s kanoí, Honza a Zdenka u vody, Muž u řeky, U vody, Tři u vody, Dvě u Lužnice, Hoch ve slunečním žáru a Dva na konci léta. Tak pokračoval i na počátku další dekády. Ještě z roku 1932 pocházejí dva obrazy s tematikou koupání, a to Mladí u řeky a Besedování u řeky. Podle Kubíčkové měla tato část tvorby symbolický obsah vztahující se k Hofbauerovu mládí. Není zcela jasné, zda tu naráží na přátelství s Milošem Jiránkem a Karlem Myslbekem a práce typu Jiránkových maleb Vor v Obříství z roku 1898 [47]. Kubíčková dále uvádí: „Umělec toužil svůj výraz zmodernisovat a obrodit; vymyslel si náměty a novou formu a podle tohoto programu začal malovat. (...) Základním nositelem výrazu stala se barva – barevná škála zjednodušena byla na několik doplňkových tónů, které byly kladeny v ostrých kontrastech vedle sebe. Byly to červená, zelená, oranžová a ultramarinově modrá, stromy, voda, opálená těla na břehu, málo nebe.“¹⁶⁴ Nedá se hovořit o tom, že by si

¹⁶³ NOVOTNÝ 1944, 8.

¹⁶⁴ KUBÍČKOVÁ 1945, 209.

Hofbauer tento námět vymyslel, vychází ze starší tradice, již dal Cézanne novou formu, kterou od něj přebrali další výtvarníci kolem přelomu století a dále ji rozvíjeli. Mezi ně patří například motivy koupání Jana Preislera, André Deraina (1880–1954) či Václava Špály [48, 49, 50]. Tyto Hofbauerovy obrazy vznikly většinou na břehu Lužnice a zobrazují jeho potomky a jejich přátele. Vedle výše zmíněných, se v pozůstalosti umělce dochovaly malby, na kterých jsou zobrazeni Fr. M. Marek, Milena Hofbauerová, Ivo Hofbauer a další. Na jednom z těchto pláten zobrazil Hofbauer přítelkyni dcery Mileny Slávku Částkovou (1933), která byla později popravena nacisty (**kat. 172**). Přístup k této malbě byl nečekaně odlišný. Hofbauer tu pracoval především s barevnými plochami a deformoval prostor, vše přitom působilo dekorativně. Dekorativnost a plošnost připomíná jeho tvorbu na přelomu století. Ve třicátých letech se však již přesouvá ze secesního a japonizujícího stylu do neoklasicistních forem. Malba je od ostatních jeho děl odlišná také svým formátem o rozměrech sto krát sto centimetrů. Deformovaný prostor, především pak pozadí, je ostatně u Hofbauerových maleb z tohoto období celkem charakteristický.

Vedle obrazu Slávky Částkové tvoří další „koupání“ od poloviny dvacátých do poloviny třicátých let jasnou vývojovou řadu. Práce vzniklé po roce 1925 jsou barevně laděné do modrých a zelených tónů. Kolem roku 1929 začal Hofbauer stupňovat barevnost lidských těl i jejich stínů. Od původně nazelenalých odstínů na kůži přešel k silným zeleným obrysovým liniím a tělům dával tóny nepřírozené růžové a oranžové barvy. Ve třicátých letech opět přešel k přirozeným barvám pleti a odpoutal se od temných modrozelených tónů krajiny. Posun je vidět také v osobnostech zobrazovaných postav. Od „koupání“ v plavkách, které přešlo kolem roku 1930 v nudismus (**kat. 176**). Dále se tu začal projevovat nový fenomén trampingu. To je zřetelné především

na malbě Na břehu Lužnice (1929) z pozůstalosti umělce, kde je zobrazen pravděpodobně Hofbauerův syn Ivo hrající na banjo (**kat. 158**). Tramping byl od počátku doménou mladší generace, má ale poměrně blízko k turistice, která Hofbauera lákala celý život. Dokládají to již dopisy z období kolem roku 1900, kdy jezdil na výlety se svými přáteli, nebo průkaz člena Klubu československých turistů z dvacátých let.¹⁶⁵

Vedle těchto tematicky vymezených děl jsou z literatury dále známé práce Na kameni, Před východem slunce ze Šimanova nad Nežárkou, Květena na jezu, Ve vysoké trávě, K podzimu na Šimanově, Rožmberský rybník, Letní den a Růžové pivoňky. Z tohoto výčtu obrazů je vidět Hofbauerovo stálé zaujetí květinami, vodními toky i plochami.

V roce 1926 vznikl lept Oznámení sňatku Františka M. Marka a Mileny Hofbauerové (**kat. 106**). Grafika nese nápis: „*František M. Marek, ředitel tělesné výchovy v Praze YMCA a jeho choť Milena, rozená Hofbauerová oznamují svůj sňatek. Červen 1926 June New York. Mr. and Mrs. Frank M. Marek, physical director YMCA in Prague Czechoslovakia, announce their marriage.*“¹⁶⁶ V centru kompozice stojí novomanželský pár na kraji vodní plochy, koukající se zřejmě na vycházející slunce nad hladinu. Vlevo vedle páru je kanoe s pádly, vpravo nahoře letí holubice a levý horní roh zabírá rozevlátá vlajka Spojených států. Tyto narážky na Spojené státy jsou zde proto, že se zde snoubenci seznámili.¹⁶⁷

¹⁶⁵ např.: Vzkaz Arnošta Hofbauera anonymu (fond Arnošt Hofbauer, Archiv NG v Praze, inv. č. AA3057); Průkaz člena Klubu československých turistů (fond Arnošt Hofbauer, Archiv NG v Praze, inv. č. AA 3057/16).

¹⁶⁶ Oznámení sňatku Františka M. Marka a Mileny Hofbauerové, 1926, Litografie, papír, 144 x 181 mm, neznačeno, NG – inv. č. R 25726.

¹⁶⁷ Z rozhovoru s JUDr. M. Heyrovským, 4. březen 2012.

Z roku 1927 pochází Hofbauerův zápis ze školní konference.¹⁶⁸ Na druhé straně listu je několik portrétních karikatur Hofbauerových kolegů z Uměleckoprůmyslové školy – například Václava Viléma Štecha nebo Karla Maška. Drobné portrétní skici nebo karikaturní studie Hofbauer prováděl celý život. Od Štursových hlav z roku 1902, přes portrétní studii E. E. Kische z roku 1929, podobizny malíře Richarda Wiesnera a Studie dvou hlav z roku 1933, Podobiznu Jana Nerudy z roku 1940, vydanou v Ročence Klubu umělců na rok 1941, po nedatované Karikaturní studie portrétů, Podobiznu malíře Františka Kysely, Náčrty hlav, Písemku z dějin umění na konzervatoři, Sochaře Horejce a Štursy a Studie hlav Richarda Laudy.

V roce 1930 vzniklo několik kreseb z výlovu Rožmberského rybníka. Jedna z nich je uložena v Národní galerii v Praze a nese přípis „Na rožmberském“ a signaturu AH (**kat. 116**). Její varianta byla publikována v časopise Umění v roce 1932. Kamil Novotný uvádí v katalogu z roku 1944 kresby Den před výlovem Rožmberka, Výlov Rožmberka a Při výlovu Rožmberka.¹⁶⁹

Zvláštní epizodou Hofbauerovy tvorby je malba Klíčení. Toto dílo vyniká rozdílnou barevností a objemovostí tvarů. Drobný námět Hofbauer přenesl na poměrně velké plátno, čímž působí imaginativně až surrealisticky. Z roku 1931 pochází jeho olejová skica či varianta a finální dílo je z roku 1935 (**kat. 169, kat. 177**). Autor tu zobrazil klíčící chřest. Podobně jako v sochařském díle Hany Wichterlové (1903–1990) (např. Pupen, 1932) vychází z konkrétního vegetativního motivu, ve kterém spojuje biomorfní tvary a dobové proudy spolu s autorovou

¹⁶⁸ Na zápisu stojí: „Schůze sboru dne 26. února 1927. Pozdě po zahájení schůze se dostavili následující pp: Prof. Gutfreund o 18 minut. Prof. V. Štech o 11 minut.“ Na konferenci, 1927, 342 x 420 mm, tužka, papír, NG – inv. č. K 56768.

¹⁶⁹ NOVOTNÝ 1944, 8.

velkou oblibou přírody [51]. V českém prostředí by se tato práce dala také srovnat s pozdější prací sochaře Ladislava Zívra (1909–1980).

Po celá třicátá léta se staly hlavním námětem Hofbauerovy tvorby květiny. Až na několik málo obrazů, jako jsou například Anemonky ze sbírek Galerie hlavního města Prahy nebo Galerie umění v Karlových Varech (**kat. 118, kat. 117**), kde jsou řezané květiny ve váze, maloval a kreslil především rostliny rostoucí přímo ze záhonu a v přirozeném prostředí, přičemž si vybíral především šlechtěné květiny, jako byly pivoňky a delphinia. Tato inspirace volnou přírodou pravděpodobně stále vycházela z Hofbauerovy fascinace japonskou kulturou a filosofií. Ze třicátých let pochází obraz Bílé pivoňky, ze sbírek Muzea umění v Olomouci (**kat. 110**), Květiny z Východočeské galerie v Pardubicích a Chryzantémy z Národní galerie (**kat. 115, kat. 123**). Novotný v katalogu z roku 1944 uvádí také malby Tulipány, Dva svlačce, Žluté květy, Různobarevné plané máčky, Papouškovité tulipány, Bílé a žluté chryzantémy a kresby Dva svlačce, Tři svlačce, Papouškovitý tulipán, Vysoký rmen, Pivoňka s poupaty a Alteris v květu. Ve třicátých letech vznikla také malba Encián, na které se ve změti zelených tónů travin objevuje několik modrých kvítků.

Květinové motivy ve třicátých letech završil svým posledním plakátem pro Výstavu 50 let Mánesa (1937), ve kterém zasadil dva květy pivoňky rostoucí skrz zlacený rám na šedorůžovém pozadí (**kat. 125**). Plakát nese nápis: „*Oslavy 50 let S. V. U. Mánes pod protektorem presidenta Republiky Dr. E. Beneše. II., Výstava „50 let Mánesa“ budova Mánesa Praha II. Riegrovo nábřeží vstupné Kč 5.- Květen až Srpen denně 9-18 hod.*“¹⁷⁰ Pivoňky jsou tu provedeny dekorativně plošně, s dědictvím japonizujících zaměření autora. Zároveň předznamenávají poslední

¹⁷⁰ Výstava „50. let Mánesa“, 1937, barevný ofset, 124x94,5 cm, značeno vpravo dole Arnošt Hofbauer 1937, UPM – inv. č. GP 19034

Hofbauerovo dílo *Dva květy* (1943). Vedle květinových motivů se Hofbauer věnoval dále malbě a kresbě zátiší a krajině. Mezi ně patří například kresba černou křídou *Krajina na kraji lesa* z Národní galerie v Praze z roku 1936 (**kat. 124**), Kamil Novotný v katalogu z roku 1944 ještě uvádí *Větve pod sněhem*. Ze zátiší byly na posmrtné výstavě roku 1944 ještě vystaveny *Jablka* (1937) a *Zátiší s grapefruitem* (1938).¹⁷¹ Lahoda se k těmto ve své době běžným motivům obecně vyjadřuje: „Kromě krajinomalby a ženského aktu bylo dalším výrazným námětem senzuačního realismu druhé poloviny dvacátých a třicátých let zátiší, především květinové a zátiší s ovocem. Byl to opět Václav Špála, který mu přisoudil jednu z dominantních úloh ve své tvorbě. Počátkem třicátých let o tom napsal: ‚Dnes se všeobecně více jeví zájem o květiny, o zahrádky, což ovšem má ozvěnu i v obrazech, vždyť na tomto zájmu právě malíři přímo spolupůsobí.‘ Špála jenom pojmenoval vazbu oblíbenosti květinových zátiší a touhy po přírodě dvacátých let, (...). Květiny jsou pro mnoho malíře extraktem smyslové krásy. Malíři jako Špála, Beneš, Slavíček či Žufan je malují jako neopominutelné pozicovní hodnoty smyslového světa, který nemá být blokován uměleckými výtvornými teoriemi, programy či normami. Květinová zátiší do jisté míry zastupují příklon k poválečné přírodní estetice (...).“¹⁷² Je zřetelné, že Hofbauer také v těchto motivech vycházel z dobových podnětů a že šlo o oblíbené náměty.

Ještě v roce 1936 Hofbauer publikoval v časopisu *Umění* článek o Augustu Lepèrovi. Hofbauer tu v krátkosti uvádí Lepèrův životopis. Uchyluje se k popisu techniky dřevorytu, jehož dva směry Hofbauer rozlišil na takový, který reprodukuje práce jiných umělců a druhý, který má dekorativní účel v knihách. Dále tu popisuje Lepèrův přístup k tvorbě a postupy. Popisuje tu, Lepèrovu inspiraci starými mistry a

¹⁷¹ NOVOTNÝ 1944, 7.

¹⁷² LAHODA 1998c, 105–106.

japonským dřevorytem. V závěru statě uvádí vybraná data z Lepèrova života.¹⁷³

Roku 1938 Hofbauer vytvořil několik menších olejových skic, zobrazujících nekonečné zástupy Sokolů na X. všesokolském sletu (**kat 188, kat. 189, kat. 190**). V těchto skicách expresivně vyjádřil pohyb různých obrazců, jež členové Sokola tvořili i plné tribuny obecnstva. Slet roku 1938 byl pro první republiku zvlášť důležitý, slavnostní pochod Prahou se totiž stal velkou národní manifestací proti nacismu.¹⁷⁴

¹⁷³ HOFBAUER 1936, 430-434

¹⁷⁴http://www.sokollomnice.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=235&Itemid=81, vyhledáno 19. 6. 2012

8. Závěr Hofbauerova života a jeho retrospektivní výstava v roce 1944

Na přelomu třicátých a čtyřicátých let (1937–1941) se Hofbauer vrátil k námětu, na kterém pracoval již v roce 1896 – cyklu Čtvero ročních počasí. Jarmila Kubíčková k této práci napsala: *„Obrazy mají jistotu a řád, neboť jsou dekorativní a obnovují secesní kouzlo a obsah květiny. Spíše než některá z tehdejších aranžovaných komposic mohly by viset na jedné z členských výstav Mánesa na přelomu století – a byly by jistě způsobily hezkou sensaci! Hofbauer zvolil rostliny přímo typické: pro jaro voskové květy vznešené magnolie, této družky leknínů, s nimiž se objevovala tak často na všech dekoracích – pro léto zelenorůžová jablíčka, která jako by přešla do obrazu z výzdobné výplně nějakého lehkého stolku či malé skříňky dobového nábytku – pro podzim pestře zbarvené kaštanové listy, věrné průvodce poesie – pro zimu větvičky, obalené vysoko vlhkým sněhem v modrobílém chladném akordu.“*¹⁷⁵ Tento cyklus je dnes znám jen z popisu Jarmily Kubíčkové.

Hofbauer v této době konečně plně využil své studie zvířat. V roce 1939 připravoval album pro tehdejšího ředitele pražské zoologické zahrady Václava J. Staňka.¹⁷⁶ O rok později vyšly autorovy ilustrace v knize Zvířata a lidé v džungli z pera W. L. Comforta a Zamin Ki Dosta. Hofbauer prováděl k této knize také celkovou úpravu, obálku a vazbu.¹⁷⁷

Hofbauer, jak píše Hana Rousová, figuroval v protinacistické organizaci Klub umělců.¹⁷⁸ To ukazuje, že se autor v pozdějším věku

¹⁷⁵ KUBÍČKOVÁ 1945, 212.

¹⁷⁶ Z rozhovoru s Hanou Kopeckou, 16. dubna 2012.

¹⁷⁷ W. L. Comfort / Zamin Ki Dost: Zvířata a lidé v džungli, Praha 1940.

¹⁷⁸ ROUSOVÁ 2011, 130.

stále podílel na společenském životu a aktivně se angažoval proti nacistickému Německu.

I ke konci života stále pokračoval v malbě květin. Roku 1942 vznikl obraz delfinií, známý z aukce aukčního domu Antik Praha z roku 2009. Téhož roku vznikl podobný obraz s delfiniemi, který je publikován ve stati Jarmily Kubíčkové, na kterém jsou v popředí ještě květy lilie.¹⁷⁹ Kamil Novotný ostatně v katalogu posmrtné výstavy z roku 1944, o níž bude řeč níže, uvádí ze čtyřicátých let čtyři obrazy s delfiniemi. Také se tu objevuje šest obrazů pivoňek různých barev a *Zátiší s broskvemi* (1941).¹⁸⁰ V článku Jarmily Kubíčkové byla publikována ještě malba *Magnolie* (1942).¹⁸¹ V soukromé sbírce ve Španělsku je Hofbauerův poslední olej *Růže Malmaison* (asi 1943).

Hofbauerovu tvorbu uzavírá barevný dřevořez *Dva květy* (1943) (**kat. 127, kat. 128**). Stejně jako v plakátu z roku 1937 zde Hofbauer použil dva květy pivoňky, v tomto případě s bustou. Technika, materiál a také vlastní značka-razítko, používané v Japonsku, znovu odkazují na Hofbauerovu celoživotní zálibu v japonském umění.

V roce 1944 proběhla výstava zhodnocující Hofbauerovo celoživotní dílo. Byla sjednávána ještě za asistence Hofbauera a byla zamýšlena k oslavě jeho sedmdesátých pátých narozenin. Na jeho přání byl termín výstavy posunut, a tak se z jubilejní výstavy stala posmrtná. Už zmiňovaný Kamil Novotný v úvodu katalogu výstavy napsal: „(...) tvoří dnes trpký epilog života, jehož na uznání nepřiliš bohatý závěr vyčítavě kontrastuje s Hofbauerovými úspěchy v mládí. (...) Tato výstava je dokladem nepolevujícího tvůrčího zápolení, zápolení příkladné poctivosti, v němž i

¹⁷⁹ KUBÍČKOVÁ 1945, 211–212.

¹⁸⁰ NOVOTNÝ 1944, 5.

¹⁸¹ KUBÍČKOVÁ 1945, 210.

občasná prohra je větší ctí než laciné a pohodlné vítězství. V tom je etická příkladnost tohoto uměleckého odkazu a smutný životní úděl jeho tvůrce.“¹⁸²

Ohlas výstavy v časopise Umění nebyl příznivý. Kritika výstavě vyčítala, že nepřinesla nové poznatky. Především tím, že tu bylo Hofbauerovo dílo představeno tak, jak je všichni znali: „*Jako půvabného a duchaplného glosátora mladé doby Slavíčkovi, Preislerovi, Hudečkovi a Švabinského. Posmrtná výstava nám tento názor neopravila ani nedoplnila.“¹⁸³* Relativně kladně byla hodnocena snaha vystihnout Hofbauerovo dílo v celku. Otevřel se však problém, jestli je lepší do podobných výstav skutečně zařadit autorovy práce mapující jeho celý život nebo vybrat jen reprezentativní soubor. Je zde uvedeno: „*V prvním případě získávají – s řídkými výjimkami vsutku velkých uměleckých osobností – obyčejně dějiny – či jen dějepisci? – v druhém umění a nepochybně umělec.“¹⁸⁴* Jeho výstava byla dále komentována větším článkem v Českém slově ze dne 28. března 1944, kde čtenářům připomněli Hofbauera jako umělce a člověka. Zdůraznili důležité momenty z jeho tvorby, kterou zasadili do dobového kontextu. Například zde napsali: „*... Poutník z 1904 tvoří obdobu k symbolické literatuře. Krásný pastel Na stráni z roku 1904 staví se u Hofbauera nezvyklým způsobem po bok Preislerovu Jaru a Švabinského Chudému kraji.“¹⁸⁵* Autor první kritiky provedl výtvarné hodnocení v dobovém chápání přínosu pro české moderní umění proti novinovému článku, který zhodnotil Hofbauerův význam v minulosti.

¹⁸² NOVOTNÝ 1944, 1–3.

¹⁸³ Umění XVI. 1944–1945, 74.

¹⁸⁴ Umění XVI. 1944–1945, 74.

¹⁸⁵ České slovo XXXVI. 1944, 2.

9. Závěr

V dnešní době je známá pouze úzká část tvorby Arnošta Hofbauera, především plakáty a obraz Poutník. Autorova další tvorba je od výstavy v roce 1944 vlastně neznámá, jelikož se ztratila z obzoru. Svým dílem se Hofbauer připojil k tehdejšímu proudu výtvarníků, jejichž díla si byla formálně i obsahově blízká (zátiší, kytice aj.). Nikdy se nepřipojil k avantgardě, přestože s ní byl skrze své žáky v kontaktu. Široké spektrum tvorby – od plakátů po malbu – ukazuje, že dokázal přizpůsobit svou práci materiálu a také, že dovedl správně a důsledně odlišit jejich funkci.

Pro pochopení Hofbauerovy tvorby bylo třeba brát v úvahu více faktorů, které ho postupně ovlivňovaly. Od dětských fantazií, přes přátele na Uměleckoprůmyslové škole a Akademii, až po celoživotní oblibu japonského umění, zvířat a květin. Hofbauer patřil mezi zakladatelské osobnosti českého moderního umění. Studoval u významných osobností české výtvarné scény druhé poloviny devatenáctého století. Byl u secese mladých českých výtvarných umělců a u založení spolku Mánes, který prosazoval radikální názory na umění, což vyústilo ve vydávání Volných Směrů.

Již za svého života byl vyzdvihován pro neopakovatelnou původnost svých plakátů pro první dvě výstavy SVU Mánes nebo plakát pro recitační večer Hany Kvapilové. Roku 1900 se seznámil s tehdejším nejvýznamnějším francouzským sochařem Augustem Rodinem, který přinášel do výtvarného umění nové myšlenky. Tvorbou celého jeho života se prolínají témata zvířat a květin. Dále se Hofbauer soustředil na portréty, krajiny, motivy koupání aj.

Dílo Arnošta Hofbauera, bez ohledu na negativní ohlas na jeho retrospektivní výstavu citovaný v předchozí kapitole, v sobě nese neustálé úsilí o svébytný moderní výraz. Autor byl vždy s respektem

oceňován jako jeden ze zakladatelů českého moderního umění. To, že byl Hofbauer uznávaným výtvarníkem dokládá například text Karla Maška v knize *Tři leta s „Mánesem“* : „*Jako nejčastější hosty ‚Manesa‘ (...) poznal jsem pak během času malíře Mitrovského, Lolka, Ju. Böhma, Al. Kalvodu, Arn. Nováka (...); konečně Josefa Suchardu a Miloše Jiránka, stejně – jako Arn. Hofbauera – členy distinguované a tou dobou nejpokrokovější duchem a skutečným seznáváním moderních proudů světových proniknuté školy Hynajsovy (...)*“.¹⁸⁶ Ve třicátých letech například hodnocení Josefa Čapka v článku *Padesát let výtvarné práce o výstavě Uměleckoprůmyslové školy: „Učili totiž na ní od počátku umělci značného, ba i vysokého významu, malíři, sochaři i architekti velikých i slavných jmen – vzpomeňme (...) z těch mladších Kotěry, Preislera, Brunnera, Hofbauera, Gutfreunda, Mařatky – tedy učili na ní skuteční umělci (...)*“.¹⁸⁷ Také v umělecko-historické literatuře po jeho smrti byl zařazen mezi významné výtvarníky kolem roku 1900. Především od osmdesátých let 20. století, kdy se historici umění začali znovu kriticky a intenzivně zabývat přelomem 19. a 20. století.¹⁸⁸

Jak jsem již zmínila v úvodu, Hofbauerovo dílo nebylo do mého zájmu o něj zatím zpracováno. Výjimku tvoří několik dobových časopiseckých článků,¹⁸⁹ které vytvářejí základní představu o jeho tvorbě. Při psaní mé diplomové práce se v Hofbauerově díle objevily nové problémy, které se původně zdály jako marginální, ale v závěru se staly zajímavými a je potřeba je dále zkoumat. Tato práce je tedy základní skicou k dílu a životu Arnošta Hofbauera.

¹⁸⁶ MAŠEK 1922, 28.

¹⁸⁷ PEČINKOVÁ (ed.) 1999, 198. (Výbor z výtvarných referátů Josefa Čapka v Lidových novinách 1921–1939).

¹⁸⁸ Viz kapitola *Stručný přehled literatury a stavu bádání*.

¹⁸⁹ Především články W. Rittra, B. S. Urbana a J. Kubíčkové. Viz kapitola *Stručný přehled literatury a stavu bádání*.

10. Výstavy Arnošta Hofbauera

- 1897–1898 Výstava návrhů na plakát I. výstavy SVU Mánes, Praha
- 1898 1. výstava Mánesa. K prvnímu desetiletí činnosti spolkové, Praha
- 1900 Výstava moderních malířů českých, Jičín, Rychnov, Kutná Hora
- Výstava plakátu, Praha
- 1902 Kolektivní výstava spolku Mánes, Vídeň, Hagenbund
- 1903 7. výstava Mánesa. České umění, Praha
- 1904 12. výstava spolku výtvarných umělců Mánes, Praha
- 1905 16. výstava spolku výtvarných umělců Mánes, Praha
- Výstava SVU Mánes, Kladno
- Výstava plakátu, Čáslav
- 1908 Česká grafika, Praha
- 1909–1910 30. výstava SVU Mánes. Výstava skic, Praha
- 1911 36. výstava SVU Mánes, Praha
- Kollektiv Ausstellung der Vereinigung bildender Künste Manes Prag, Vídeň
- 1916 Výstava českého uměleckého průmyslu, Praha
- 1918 49. výstava SVU Mánes, Praha
- Čeští výtvarníci Českému srdci, Mánes, JUV a Výtvarný odbor UB, Praha
- 1922 62. výstava SVU Mánes, Praha
- 1924 81. výstava SVU Mánes, členská, Praha
- 1925 94. výstava SVU Mánes, Praha
97. výstava. Vánoční výstava SVU Mánes, Praha
- Retrospektivní výstava českého plakátu, Plzeň
129. výstava SVU Mánes. Výstava aktů (oleje, kresby, plastiky), Praha

- 1927 134. výstava SVU Mánes, Praha
138. výstava. Vánoční výstava prací členů SVU Mánes, Praha
- 1928 143. výstava SVU Mánes, Praha
- 1929 150. výstava SVU Mánes, Praha
- Umělecká výstava spolků SVU Mánes a UB, Praha
- 1930 152. výstava SVU Mánes, Praha
- 1931 160. výstava. Letní výstava členů SVU Mánes, Praha
162. výstava SVU Mánes, Praha
- 1933 172. výstava SVU Mánes, Praha
177. výstava SVU Mánes, Praha
- 1935 200. výstava SVU Mánes, Praha
- Členská výstava SVU Mánes, Ostrava
- Jubilejní výstava Arnošta Hofbauera a Rudolfa Vejrycha,
Praha**
- Z práce padesáti let, Praha
- Výstava členov spolku výtvarných umelcov Mánes,
Bratislava
- 1935–1936 SVU Mánes, Košice
- 1936 Členská výstava SVU Mánes, Praha
- Výstava moravských umělců, Praha
- 1937 Oslavy 50 let Mánesa. II. Výstava 50 let Mánesa, Praha
- Oslavy 50 let Mánesa. III., Praha
- 1938 Členská výstava Černo-Bílá, Praha

- 1939 Národ svým výtvarným umělcům I., Kulturní rada
Národního souručenství ve spolupráci s uměleckými spolky
Mánes, Hollar, JUV, Myslbek, Praha
- Výstava podobizen. Práce členů Mánesa za padesát let, Praha
- 1939–1940 Důvěřujte umění, příklady z minulosti. Práce členů Mánesa
za dva roky, Praha
- 1940 Obraz a socha v bytě I., Praha
- Od náčrtu k obrazu a soše, Praha
- Padesát let české moderní grafiky, Praha
- 1940–1941 Národ svým výtvarným umělcům II., Kulturní rada N.S. při
Národní radě české za spolupráce uměleckých spolků, Praha
- 1941 Členská výstava SVU Mánes, Praha
- Tvář české krajiny, Praha
- 1942 Mánes 1942. Členská výstava, Praha
- Národ svým výtvarným umělcům III., Kulturní rada za
spolupráce uměleckých spolků Mánesa, Myslbeka, Hollara,
Svazu českého díla, Praha
- 1943 116. členská výstava. Grafika, Praha
- Mánes 1943. Členská výstava, Praha
- Umělci národu. Výstava soudobého umění v Praze, Kulturní
rada ze spolupráce uměleckých spolků, Praha
- 1944 **Posmrtná výstava, Praha**
- 1966 100 plakátů z přelomu století, Brno, Praha, Warszawa
- 1966–1967 Česká secese, Hluboká nad Vltavou, Brno
- 1966 Plakate aus Tschechoslowakei, München
- 1967 Evropa 1900, Ostende

- 1970 Das Wiener Plakat. Ornamentales Jugendstil und Sachlichkeit der zwanziger Jahre, Wien
- 1971 Český plakát, Praha, Poznaň 1972
Evropský secesní plakát, Louny, Ostrov
Praha 1861 - 1961, Praha
Světový secesní plakát, Warszawa-Wilanow
- 1973 Český divadelní plakát, Praha
- 1976-1977 Český kulturní plakát, Moskva, Dresden
- 1979-1980 Výstava československého malířství, Tokyo
- 1981-1983 Mucha a česká secese, Švédsko a Jugoslávie, Malmö, Liljevachs, Beograd
- 1983 Česká kniha přelomu století, Praha
Divadlo v českém novodobém umění, Plzeň, Praha
- 1984 Timeless Images 1820-1936, Tokyo
- 1984-1985 Tschechische Kunst 1878-1914, Darmstadt
- 1985 Secesní plakát a cín, Strakonice
Svědectví plakátu, Roztoky u Prahy
- 1987 Sto let „Mánesa“, Praha
- 1988 Herec v českém umění, Karlovy Vary
Pražská nároží, Praha
Umělecké řemeslo v Čechách, Ingelheim
- 1991 Jubilejní výstava 100 let českého plakátu, Praha
- 1992 Prager Jugendstil, Dortmund
- 1992-1993 Umění a umělecké řemeslo 1880 - 1910, Praha

- 1993 Topičův dům, Praha 1993
- 1994 Plakatkunst von Toulouse-Lautrec bis Benetton, Hamburg
- 1997 Důvěrný prostor / Nová dálka, Praha
- 1998 Prague Art Nouveau, Bruxelles
- 1999–2000 Prague 1900, Amsterdam, Frankfurt
- 2000 (od) Stálá expozice UPM, Praha
- 2001 Mucha és társai. Szecessziós Plakatok, Budapest
- 2002 Evropský secesní plakát, Karlovy Vary
- 2005 Formas et ambiens, Lisboa
- 2006 Dekadence: V barvách chorobných, Praha
- 2008 Exotismy ve výtvarném umění XX. století v Čechách a na Moravě
- 2009 Antimodernisté, Olomouc
- 2009 (od) Stálá expozice Veletržního paláce Národní galerie v Praze

11. Seznam zkrácené a zkráceně citované literatury

- ADLEROVÁ 1961 — Alena ADLEROVÁ: K počátkům českého plakátu 1898–1908. In: Sborník prací Filosofické fakulty brněnské university. F. Řada uměnovědná, Brno 1961, 368–376
- BURGET 2006 — Eduard BURGET: Mezi Světozorem a Zlatou Prahou. Antonín Podlaha a Obrázková revue. In: Aleš FILIP / Roman MUSIL (ed.): Neklidem k Bohu. Náboženské umění v Čechách a na Moravě v letech 1870–1914, Praha 2006, 278–283
- BYDŽOVSKÁ 1993 — Lenka BYDŽOVSKÁ: William Ritter, slavjanofil ze Západu. In: Čechy a Evropa v kultuře 19. století, Praha 1993, 74–78
- BYDŽOVSKÁ/PRAHL 1993 — Lenka BYDŽOVSKÁ / Roman PRAHL: Volné směry. Časopis pražské secese a moderny. Praha 1993
- České slovo XXXVI. 1944 — České slovo XXXVI., Praha 28. března 1944, 2
- FILLA/RITTER 1946 — Emil FILLA / William RITTER: Neznámý Miloš Jiránek. 1875–1911, Praha 1946
- HÁJEK 2012 — Václav HÁJEK: Jak rozpoznat odpadkový koš. Eseje o stereotypch ve vizuální kultuře, Praha 2012
- HANKOVÁ 1924 — Božena HANKOVÁ: Nadšení – Oddanost. Z kroniky loutkového divadla Umělecké výchovy na Král. Vinohradech. In: Loutkář X., č. 1, Praha 1924, 110–120
- HÁNOVÁ 2010 — Markéta HÁNOVÁ: Japonismus ve výtvarném umění v Čechách. Praha 2010

- HODAČOVÁ 1959 – Helena HODAČOVÁ: Život a vzpomínky malíře
Homoláče, Praha 1959
- HOFBAUER 1900a – Arnošt HOFBAUER: Vánoční výstava Umělecké
besedy. In: Volné směry IV., Praha 1900, 74–79
- HOFBAUER 1900b – Arnošt HOFBAUER: Vánoční výstava Uměl. prum.
musea v Praze. In: Volné směry IV., Praha 1900, 101–105
- HOFBAUER 1901a – Arnošt HOFBAUER: Něco z moderního dekorativního
umění. In: Volné Směry V., 1901, 43–47
- HOFBAUER 1901b – Arnošt HOFBAUER: Několik hodin u Rodina. In:
Volné směry V., Praha 1901, 135–142
- HOFBAUER 1909² – Arnošt HOFBAUER: Žaponské umění, Praha 1909²
- HOFBAUER 1918–1921 – Arnošt HOFBAUER: Úvodem k novým
dřevorytům Švabinského. In: Umění I., 1918–1921, 3–23
- HOFBAUER 1936 – Arnošt HOFBAUER: Auguste Lepère. In: Umění IX.,
417–434
- HOFBAUER/SEIFERT 1935 – Arnošt HOFBAUER / Jaroslav SEIFERT:
Jubilejní výstavy Arnošta Hofbauera a Rudolfa Vejrycha, Praha
1935
- HOFBAUEROVÁ-HEYROVSKÁ 1947 – Klára HOFBAUEROVÁ-HEYROVSKÁ:
Mezi vědci a umělci, Praha 1947
- CHROBÁK 2010 – Ondřej CHROBÁK: August Rodin. In: Zuzana NOVOTNÁ
(Ed.): 101/II. Mistrovská díla Sbírký grafiky a kresby Národní
galerie v Praze. Praha 2010, 116

- JIRÁNEK 1936 – Ladislav JIRÁNEK (ed.): Miloš Jiránek. Literární dílo,
Praha 1936
- Kolik je generací S. V. U. Mánes? Část 1. 1997 – Kolik je generací S. V.
U. Mánes? Část 1. In: Listy S. V. U. Mánes 1/1, Praha 1997, 1-12
- KRÁL 1901 – Vojtěch KRÁL Z DOBRÉ VODY: Heraldika. Souhrn pravidel,
předpisů a zvyklostí znakových, Praha 1901
- KUBÍČKOVÁ 1945 – Jarmila KUBÍČKOVÁ: Arnošt Hofbauer. Poznámky k
malířskému dílu. In: Umění XVI. Praha 1945, 197-212
- LAHODA 1998 – Vojtěch LAHODA: Proměny realismu a kubismu
v malířství dvacátých a třicátých let. In: Vojtěch LAHODA (ed.):
Dějiny českého výtvarného umění IV/2, 1998, 101-145
- MÁDL 1959 – Karel Boromejský MÁDL: Výbor z kritických projevů a
drobných spisů, Praha 1959
- Masarykův slovník naučný A - Č 1925 – Masarykův slovník naučný A
- Č, kolektiv autorů, Praha 1925
- Masarykův slovník naučný D - G 1926 – Masarykův slovník naučný A
- Č, kolektiv autorů, Praha 1926
- MAŠEK 1921 – Karel MAŠEK: Tři léta s „Mánesem“, Praha 1921
- MIKULEJSKÁ 2004 – Dana MIKULEJSKÁ: Zdenka Braunerová jako
rádkyně a mecenáška. In: Středočeský vlastivědný sborník:
muzeum a současnost. Řada společenskovední. 22. Roztoky u
Prahy 2004, 7-48
- Moderní revue VII. 1898 – Moderní revue VII., Praha 1898, 165

- MÜLLER/ŠÍP/WENIG 1926 – Josef MÜLLER / Alois ŠÍP / Adolf WENIG:
Památník dvacetipětileté činnosti ústředního nakladatelství a
knihkupectví učitelstva československého v Praze,
Brno/Baňská Bystrica 1926
- NOVOTNÝ 1943 – Kamil NOVOTNÝ: Květiny a zvířata, Praha 1943
- NOVOTNÝ 1944 – Kamil NOVOTNÝ: Arnošt Hofbauer. Posmrtná výstava.
Praha 1944
- OGAWA 2003 – Rie OGAWA: Japonismus v Čechách. In: Nový Orient
roč. 58, č. 9, Praha 2003, 399–409
- PEČINKOVÁ (ed.) 1999 – Pavla PEČINKOVÁ (ed.): Josef Čapek. Méně
výstav a více umění!, Praha 1999
- PODLAHA 1900 – Antonín PODLAHA: Soupis památek historických a
uměleckých v Království českém od pravěku po počátku XIX.
století. Politický okres rokycanský, Praha 1900
- POCHE 1982 – Emanuel POCHE: Umělecké památky Čech 4. T - Ž, Praha
1982
- PRAHL 1992 – Roman PRAHL: Plakát první výstavy SVU Mánes:
Provokace mezi revoltou a utopií. In: Umění IV., Praha 1992,
23–34
- PŘIBYL 2009 – Vladimír PŘIBYL: Mikoláš Aleš stále inspirativní. In:
[http://pamatky.slany.cz/index.php?option=com_content&task
=view&id=159&Itemid=60](http://pamatky.slany.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=159&Itemid=60), vyhledáno 18.4. 2009
- RAKUŠANOVÁ 2007 – Marie RAKUŠANOVÁ (ed.): !křičte ústa!
Předpoklady expresionismu, Praha 2007

- RIEGL 1899 – Alois RIEGL: Die Stimmung als Inhalt der modernen Kunst. In: Die Graphischen Künste XXII. Wien 1899, 47–56
- RITTER 1904 – William RITTER: Artisti contemporanei: Arnost Hofbauer. In: Emporium XX., Bergamo 1904, 82–99
- ROUSOVÁ 1985 – Hana ROUSOVÁ: Český neoklasicismus dvacátých let. Část 1. Malba, kresba, Praha 1985
- ROUSOVÁ 2011 – Hana ROUSOVÁ: Klub umělců a Národní revoluční výbor inteligence. In: Hana ROUSOVÁ (et al.): Konec avantgardy? Od mnichovské dohody ke komunistickému převratu, Řevnice 2011, 127–133
- Světozor XXX. 1895–1896 – Světozor XXX., Praha 1895–1896, 317
- SVOBODOVÁ 2005 – Eva SVOBODOVÁ: První recepce žaponského umění v Česku a Volné směry aneb japonismem k modernímu obrazu (diplomová práce FF MU), 2005
- ŠTEMBERA 2003 – Petr ŠTEMBERA: Třikrát a dost. In: Historica Pragensia 1, Praha 2003, 281–287
- TOMAN 1947–1955³ – Prokop TOMAN: Nový slovník československých výtvarných umělců, Praha 1947–1955³, 347–348
- Umění XVI. 1944–1945 – Umění XVI., Praha 1944–1945, 74
- URBAN 1936 – Bohumil Stanislav URBAN: Plakáty Arnošta Hofbauera. In: Hollar XII, Praha 1936, 23–29, 119–125
- URBAN 2006 – Otto M. Urban: V barvách chorobných. Idea dekadence v českých zemích 1880–1914, Praha 2006

- VLČEK 1998 – Tomáš VLČEK: Malířství, kresba a grafika generace devadesátých let. In: Vojtěch LAHODA / Mahulena NEŠLEHOVÁ (Ed.): Dějiny českého výtvarného umění IV / 1, Praha 1998, 25–98
- Volné směry I. 1896 – Volné směry I., Praha 1896, 43
- Volné směry II. 1898 – Volné směry II., Praha 1898, 292
- Volné směry V. 1901 – Volné směry V., Praha 1901, 262–265
- Volné směry VIII. 1904 – Volné směry VIII., Praha 1904, 193–199
- WINTER 2012 – Tomáš WINTER: Miloš Jiránek. Zápas o moderní malbu. 1875–1911, Řevnice 2012
- WIRTH 1928 – Zdeněk WIRTH: Dvacet let Štencova grafického závodu 1908–1928, Praha 1928
- WITTLICH 1982 – Petr WITTLICH: Česká secese, Praha 1982
- WITTLICH 1987 – Petr WITTLICH: Umění a život - Doba secese, Praha 1987
- WITTLICH 1996 – Petr WITTLICH: Konec století. In: Umění XLIV, Praha 1996, 3–8
- WITTLICH 1998 – Petr WITTLICH: Sochařství přelomu století. In: Vojtěch Lahoda / Mahulena Nešlehová (Ed.): Dějiny českého výtvarného umění IV / 1, Praha 1998, 95–125
- WITTLICH 2003 – Petr WITTLICH (et al.): Jan Preisler 1872 – 1918, Praha 2003
- Zlatá Praha XXXIV – Zlatá Praha XXXIV, Praha 1914, 556

12. Použitá literatura

Monografie:

Kamil NOVOTNÝ: Květiny a zvířata, Praha 1943

Texty Arnošta Hofbauera:

Arnošt HOFBAUER: Vánoční výstava Umělecké besedy. In: Volné směry IV., Praha 1900, 74–79

HOFBAUER 1900b – Arnošt HOFBAUER: Vánoční výstava Uměl. prum. musea v Praze. In: Volné směry IV., Praha 1900, 101–105

Arnošt HOFBAUER: Něco z moderního dekorativního umění. In: Volné Směry V., 1901, 43–47

Arnošt HOFBAUER: Několik hodin u Rodina. In: Volné směry V., Praha 1901, 135–142

Arnošt HOFBAUER: Žaponské umění, Praha 1909²

Arnošt HOFBAUER: Úvodem k novým dřevorytům Švabinského. In: Umění I., 1918–1921, 3–23

Arnošt HOFBAUER: Auguste Lepère. In: Umění IX., 417–434

Knižní publikace:

Lenka BYDŽOVSKÁ / Roman PRAHL: Volné směry. Časopis pražské secese a moderny. Praha 1993

Václav HÁJEK: Jak rozpoznat odpadkový koš. Eseje o stereotypch ve vizuální kultuře, Praha 2012

Markéta HÁNOVÁ: Japonismus ve výtvarném umění v Čechách. Praha 2010

Helena HODAČOVÁ: Život a vzpomínky malíře Homoláče, Praha 1959

Klára HOFBAUEROVÁ-HEYROVSKÁ: Mezi vědci a umělci, Praha 1947

Ladislav JIRÁNEK (ed): Miloš Jiránek. Literární dílo, Praha 1936

Karel Boromejský MÁDL: Výbor z kritických projevů a drobných spisů, Praha 1959

Jiří MACHALICKÝ: Česká grafika XX. století ve Sdružení českých umělců grafiků Hollar, Praha 1997

Karel MAŠEK: Tři léta s „Mánesem“, Praha 1921

Josef MÜLLER / Alois ŠÍP / Adolf WENIG: Památník dvacetipětileté činnosti ústředního nakladatelství a knihkupectví učitelstva československého v Praze, Brno/Baňská Bystrica 1926

Martina PACHMANOVÁ / Markéta PRAŽANOVÁ: Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze 1885–2005, Praha 2005

Pavla PEČINKOVÁ (ed.): Josef Čapek. Méně výstav a více umění!, Praha 1999

Roman PRAHL (et al.): Antonín Slavíček 1870–1910, Praha 2004

Hynek RULÍŠEK / Jiří HORA: Česká grafika 1918–1998, Hluboká nad Vltavou 1998

Věra ŠUSOVÁ: Zdenka Braunerová. Přátelství a lásky, Praha 1996

Tomáš WINTER: Miloš Jiránek. Zápas o moderní malbu. 1875–1911, Řevnice 2012

Zdeněk WIRTH: Dvacet let Štencova grafického závodu 1908–1928, Praha 1928

Petr WITTLICH: Česká secese, Praha 1982

Petr WITTLICH: Umění a život – Doba secese, Praha 1987

Petr WITTLICH (ed.): Důvěrný prostor / Nová dálka, Praha 1997

Petr WITTLICH (et al.): Jan Preisler 1872 – 1918, Praha 2003

Články a studie:

Alena ADLEROVÁ: K počátkům českého plakátu 1898–1908. In: Sborník prací Filosofické fakulty brněnské university. F. Řada uměnovědná, Brno 1961, 368–376

České slovo XXXVI., Praha 28. března 1944, 2

Lenka BYDŽOVSKÁ: William Ritter, slavjanofil ze Západu. In: Čechy a Evropa v kultuře 19. století, Praha 1993, 74–78

Božena HANKOVÁ: Nadšení – Oddanost. Z kroniky loutkového divadla Umělecké výchovy na Král. Vinohradech. In: Loutkář X., č. 1, Praha 1924, 110–120

Kolik je generací S. V. U. Mánes? Část 1. In: Listy S. V. U. Mánes 1/1, Praha 1997

Kolik je generací S. V. U. Mánes? Část 2. In: Listy S. V. U. Mánes 1/2, Praha 1997

Jarmila KUBÍČKOVÁ: Arnošt Hofbauer. Poznámky k malířskému dílu. In: Umění XVI. Praha 1945, 197–212

MÁDL Karel Boromejský: Výtvarné umění. In: Zlatá Praha XVI., Praha 1899, 10, 22, 44–45, 70–71

MÁDL Karel Boromejský: Šestnáctá výstava „Mánesa“. In: Zlatá Praha XXII., č. 26, Praha 1905, 310

Dana MIKULEJSKÁ: Zdenka Braunerová jako rádkyně a mecenáška. In: Středočeský vlastivědný sborník: muzeum a současnost. Řada společenskovední. 22. Roztoky u Prahy 2004, 7–48

Kamil NOVOTNÝ: Arnošt Hofbauer. In: Volné směry XXXVIII, 1944

Rie OGAWA: Japonismus v Čechách. In: Nový Orient roč. 58, č. 9, Praha 2003, 399–409

Roman PRAHL: Plakát první výstavy SVU Mánes: Provokace mezi revoltou a utopií. In: Umění IV., Praha 1992, 23–34

Roman PRAHL: Vídeň v zrcedle české secese a moderny. In: Český lev a rakouský orel v 19. století, Praha 1996, 151–159

Roman PRAHL: Hagenbund a Mánes: Mezi Vídní a Prahou. In: Umění XLV, Praha 1997, 445–460

Alois RIEGL: Die Stimmung als Inhalt der modernen Kunst. In: Die Graphischen Künste XXII. Wien 1899, 47–56

William RITTER: Artisti contemporanei: Arnost Hofbauer. In: Emporium XX., Bergamo 1904, 82-99

Petr ŠTEMBERA: Die Plakate für den verein bildender Künste „Manes“, Hamburg 1995

Petr ŠTEMBERA: Třikrát a dost. In: Historica Pragensia 1, Praha 2003, 281-287

Rostislav ŠVÁCHA: Mánes Mánesu. In: Atelier roč. 9 č. 1, Praha 1996

Bohumil Stanislav URBAN: Plakáty Arnošta Hofbauera. In: Hollar XII, Praha 1936, 23-29, 119-125

Petr WITTLICH: Konec století. In: Umění XLIV., Praha 1996, 3-8

Ediční řady:

Vojtěch LAHODA / Mahulena NEŠLEHOVÁ (Ed.): Dějiny českého výtvarného umění IV/1, Praha 1998

Vojtěch LAHODA / Mahulena NEŠLEHOVÁ (Ed.): Dějiny českého výtvarného umění IV/2, Praha 1998

Soupisy:

Antonín PODLAHA: Soupis památek historických a uměleckých v Království českém od pravěku po počátku XIX. století. Politický okres rokycanský, Praha 1900

Emanuel POCHE: Umělecké památky Čech 3. P-Š, Praha 1980

Emanuel POCHE: Umělecké památky Čech 4. T - Ž, Praha 1982

Jitka PUŠOVÁ: Soupis výstav Sdružení českých umělců grafiků Hollar 1918-1956, Praha 1987

Jitka PUŠOVÁ / Jiřina MAŠÍNOVÁ: Soupis výstav Spolku výtvarných umělců Mánes 1898-1950, Praha 1986

Pavel VLČEK (et al.): Umělecké památky Prahy. Staré Město, Josefov, Praha 1996

Encyklopedie a slovníky:

Milan KNÍŽÁK: Encyklopedie výtvarníků loutkového divadla v českých zemích a na Slovensku od vystopovatelné minulosti do roku 1950. A-L, Hradec Králové 2005, 330–331, 559–561

Vojtěch KRÁL Z DOBRÉ VODY: Heraldika. Souhrn pravidel, předpisův a zvyklostí znakových, Praha 1901

Prokop TOMAN: Arnošt Hofbauer. In: Prokop TOMAN: Nový slovník československých výtvarných umělců, Praha 1947–1955³

Tomáš VLČEK: Arnošt Hofbauer. In: Emanuel POCHE: Encyklopedie českého výtvarného umění, Praha 1975

Tomáš VLČEK: Arnošt Hofbauer, In: Anděla HOROVÁ (ed.): Nová encyklopedie českého výtvarného umění, Praha: Academia, 1995

Diplomové/disertační práce:

Svetlana STOYTČEVA: „Neoklasické“ tendence v českém výtvarném umění první poloviny dvacátých let XX. století (autoreferát disertace k získání vědecké hodnosti kandidáta věd o umění, FF UK), Praha 1994

Eva SVOBODOVÁ: První recepce žaponského umění v Česku a Volné směry aneb japonismem k modernímu obrazu (diplomová práce FF MU), 2005

Katalogy:

Eduard BURGET: Mezi Světózorem a Zlatou Prahou. Antonín Podlaha a Obrázková revue. In: Aleš FILIP / Roman MUSIL (ed.): Neklidem k Bohu. Náboženské umění v Čechách a na Moravě v letech 1870–1914, Praha 2006, 278–283

CXXXIV výstava S. V. U. Mánes. Členská, Praha 1927

Jürgen DÖRING: Plakatkunst von Toulouse-Lautrec bis Benetton, 1994

Emil FILLA / William RITTER: Neznámý Miloš Jiránek. 1875–1911, Praha 1946

Arnošt HOFBAUER / Jaroslav SEIFERT: Jubilejní výstavy Arnošta Hofbauera a Rudolfa Vejrycha, Praha 1935

- Michael HUIG (et al.): Prag 1900. Poesie und Extase, Amsterdam 1999
- Ondřej CHROBÁK: August Rodin. In: Zuzana NOVOTNÁ (Ed.): 101/II. Mistrovská díla Sbírký grafiky a kresby Národní galerie v Praze. Praha 2010, 116
- Josef KANDERT (et. al.): Exotismy ve výtvarném umění XX. století v Čechách a na Moravě, Praha 2007
- Jiří KOTALÍK: České malířství XX. století ze sbírek Národní galerie v Praze, díl I – generace let devadesátých. Praha 1971
- Jiří KOTALÍK: Tschechische kunst 1878 – 1914. Auf dem Weg in die Moderne, Darmstadt 1984
- Jiří KOTALÍK: České malířství 20. století. Generace devadesátých let. Realismus, impresionismus, symbolismus, secese, Praha 1984
- Jiří KOTALÍK: S. V. U. Mánes. Výstava k 100. výročí založení, Praha 1987
- Jiří KOTALÍK (ed.): Z nových zisků Národní galerie v Praze. 1987–1988, Praha 1989
- Josef KROUTVOR. Pražský chodec, Dějiny českého plakátu 1890–1945. Praha 1985
- Josef KROUTVOR: Pražská nároží 1890–1940, Praha 1988
- Josef KROUTVOR: Sláva kabaretů v dějinách plakátů, Praha 1990
- Josef KROUTVOR. Poselství ulice, Z dějin plakátu a proměn doby. Praha 1991
- Josef KROUTVOR: Polemická nároží. In: Hana ROUSOVÁ (ed.). Mezery v historii 1890–1938. Polemický duch Střední Evropy. Praha 1994, 71–74
- Josef KROUTVOR: Café fatal, Praha 1998
- Karel Boromejský MÁDL: Umění včera a dnes, Praha 1904
- Karel Boromejský MÁDL: Umění včera a dnes II – Pětadvacet výstav „Mánesa“. Kronika deseti let 1898–1908, Praha 1908
- Antonín MATĚJČEK: Oslavy 50 let Mánesa II. Výstava „50 let Mánesa“, Praha 1937

Kamil NOVOTNÝ: Miloš Jiránek, Praha 1936

Kamil NOVOTNÝ: Arnošt Hofbauer. Posmrtná výstava. Praha 1944

Jiří OLIČ: Antimodernisté, Praha 2009

Roman PRAHL (et al.): Mánes Mánesu, Praha 1994

Marie RAKUŠANOVÁ (et al.): !křičte ústa! Předpoklady expresionismu, Praha 2007

William RITTER / Emil FILLA: Neznámý Miloš Jiránek. 1875–1911, Praha 1946

Hana ROUSOVÁ: Český neoklasicismus dvacátých let. Část 1. Malba, kresba, Praha 1985

Hana ROUSOVÁ (et al.): Konec avantgardy? Od mnichovské dohody ke komunistickému převratu, Řevnice 2011

Spolek výtvarných umělců „Manes“ v Praze. Katalog VI. výstavy, Praha 1902

13. Prameny

Arnošt Hofbauer píše o začátcích Mánesa (fond Arnošt Hofbauer, Archiv NG v Praze, inv. č. AA 3057)

Dopis Arnošta Hofbauera Arthuru Novákovi ze dne 18.5. 1935 (fond Arthur Novák, LA PNP, inv. č. LA 177/51)

Dopis Arnošta Hofbauera Arthuru Novákovi ze dne 20.5. 1935 (fond Arthur Novák, LA PNP, inv. č. LA 177/51)

Dopis Arnošta Hofbauera Emilu Pacovskému ze dne 17.9. 1911 (fond Pacovský Emil, LA PNP, inv. č. LA 6/83/1506)

Dopis Arnošta Hofbauera F. X. Svobodovi ze dne 21.2. 1935 (fond F. X. Svoboda, LA PNP, inv. č. LA 09/73/0784)

Dopis Arnošta Hofbauera Jaroslavu Vrchlickému, nedatováno (fond Jaroslav Vrchlický, LA PNP, inv. č. LA 74/64/1163)

Dopis Arnošta Hofbauera Kamilu Novotnému ze dne 22.12. 1943 (fond Kamil Novotný, LA PNP, inv. č. LA 52/81/0408)

Dopis Arnošta Hofbauera Metodu Kalábovi ze dne 15.6. 1943 (fond Kaláb M., LA PNP, inv. č. LA 10/67/0027)

Dopis Arnošta Hofbauera Miloši Jiránkovi z roku 1904 (fond Miloš Jiránek, Archiv NG v Praze, neinventarizováno)

Dopis Arnošta Hofbauera Miloši Jiránkovi ze dne 10.4. 1900 (fond Miloš Jiránek, Archiv NG v Praze, neinventarizováno)

Dopis Arnošta Hofbauera Miloši Jiránkovi ze dne 13.3. 1901 (fond Miloš Jiránek, Archiv NG v Praze, neinventarizováno)

Dopis Arnošta Hofbauera Miloši Jiránkovi ze dne 14.2. 1902 (fond Miloš Jiránek, Archiv NG v Praze, neinventarizováno)

Dopis Arnošta Hofbauera Miloši Jiránkovi ze dne 18.11. 1902 (fond Miloš Jiránek, Archiv NG v Praze, neinventarizováno)

Dopis Arnošta Hofbauera Miloši Jiránkovi ze dne 19.6. 1903 (fond Miloš Jiránek, Archiv NG v Praze, neinventarizováno)

Dopis Arnošta Hofbauera Miloši Jiránkovi ze dne 21.9. 1904 (fond Miloš Jiránek, Archiv NG v Praze, neinventarizováno)

Dopis Arnošta Hofbauera Miloši Jiránkovi ze dne 22.8. 1903 (fond Miloš Jiránek, Archiv NG v Praze, neinventarizováno)

Dopis Arnošta Hofbauera Miloši Jiránkovi ze dne 29.9. 1902 (fond Miloš Jiránek, Archiv NG v Praze, neinventarizováno)

Dopis Arnošta Hofbauera Miloši Jiránkovi ze dne 3.10. 1904 (fond Miloš Jiránek, Archiv NG v Praze, neinventarizováno)

Dopis Arnošta Hofbauera Miloši Jiránkovi ze dne 3.5. 1906 (fond Miloš Jiránek, LA PNP, inv. č. LA 155/52)

Dopis Arnošta Hofbauera Miloši Jiránkovi ze dne 4.9. 1902 (fond Miloš Jiránek, Archiv NG v Praze, neinventarizováno)

Dopis Arnošta Hofbauera Miloši Jiránkovi ze dne 6.10. 1903 (fond Miloš Jiránek, Archiv NG v Praze, neinventarizováno)

Dopis Arnošta Hofbauera Miloši Jiránkovi, nedatováno (fond Miloš Jiránek, Archiv NG v Praze, neinventarizováno)

Dopis Arnošta Hofbauera Miloši Jiránkovi, nedatováno (fond Miloš Jiránek, LA PNP, inv. č. LA 155/52)

Dopis Arnošta Hofbauera neznámému nakladateli ze dne 8.10. 1915 (fond Janovský Miroslav, LA PNP, inv. č. LA 106/74/2632)

Dopis Arnošta Hofbauera Zdence Braunerové (fond Zdenka Braunerová, LA PNP, inv. č. LA 60/80/0466).

Dopis Arnošta Hofbauera Zdence Braunerové ze dne 23.9. 1900 (fond Zdenka Braunerová, LA PNP, inv. č. LA 60/80/0468)

Dopis Arnošta Hofbauera Zdence Braunerové ze dne 3.4. 1899 (fond Zdenka Braunerová, LA PNP, inv. č. LA 60/80/0467)

Dopis Arnošta Hofbauera Zdence Braunerové ze dne 3.4. 1899 (fond Zdenka Braunerová, LA PNP, inv. č. LA 60/80/0467)

Dopis Arnošta Hofbauera Zdeňku Kratochvílovi ze dne 13.11 1929 (fond Z. Kratochvíl, LA PNP, inv. č. LA 34/94/0442)

Dopis Augusta Rodina Arnoštu Hofbauerovi (fond S. V. U. Mánes, Archiv hl. m. Prahy, inv. č. 3973)

Dopis Zdenky Braunerové Miloši Jiránkovi ze dne 20.10. 1904 (fond Miloš Jiránek, Archiv NG v Praze)

Dopisnice Arnošta Hofbauera Miloši Jiránkovi ze dne 20.3. 1900 (fond Miloš Jiránek, LA PNP, inv. č. LA 155/52)

Dopisnice Arnošta Hofbauera Miloši Jiránkovi, nedatováno (fond Miloš Jiránek, LA PNP, inv. č. LA 155/52)

Fotografie Arnošta Hofbauera (fond Arnošt Hofbauer, Archiv NG v Praze, inv. č. AA 3057)

HOFBAUEROVÁ Klára: Veselé křtiny Mánesa (fond Arnošt Hofbauer, Archiv NG v Praze, inv. č. AA 3057)

HOFBAUEROVÁ-HEYROVSKÁ Klára: Setkání se slavným sochařem Augustem Rodinem (fond Arnošt Hofbauer, Archiv NG v Praze, inv. č. AA 3057)

Novinový článek Veselé křtiny Mánesa (fond Arnošt Hofbauer, Archiv NG v Praze, inv. č. AA 3057)

Novinový článek Vzpomínky prof. A. Hofbauera. Začátky „Mánesa“ před 50 lety (fond Arnošt Hofbauer, Archiv NG v Praze, inv. č. AA 3057)

Oznámení umělcova sňatku od A. Hofbauera. únor 1906, grafika (NG, inv. č. R23.007)

Pohled Arnošta Hofbauera Miloši Jiránkovi ze dne 1.7. 1899 (fond Miloš Jiránek, LA PNP, inv. č. LA 155/52)

Pohled Arnošta Hofbauera Miloši Jiránkovi ze dne 16.9. 1898 (fond Miloš Jiránek, LA PNP, inv. č. LA 155/52)

Pohled Arnošta Hofbauera Miloši Jiránkovi ze dne 28.8. 1898 (fond Miloš Jiránek, LA PNP, inv. č. LA 155/52)

Pořad návštěvy A. Rodina v Praze (fond S. V. U. Mánes, Archiv hl. m. Prahy, inv. č. 3973)

propagační materiál k výstavě A. Rodina v Praze 1902. Souborná výstava děl sochaře Rodina (Paříž) (fond Arnošt Hofbauer, Archiv NG v Praze, inv. č. AA 3057)

Průkaz Klubu československých turistů (fond Arnošt Hofbauer, Archiv NG v Praze, inv. č. AA3057/16)

Úmrtní oznámení o smrti Arnošta Hofbauera (fond Arnošt Hofbauer, Archiv NG v Praze, inv. č. AA 3057)

Vzkaz Arnošta Hofbauera anonymu (fond Arnošt Hofbauer, Archiv NG v Praze)

14. Seznam obrazové přílohy

1. fotografie Arnošt Hofbauer (autor neznámý, nedatováno).
Archiv NG v Praze, fond Arnošt Hofbauer, inv. č. AA 3057. Foto:
autorka
2. Fridrich Ohmann: Kavárna Corso v Praze, 1897. Reprodukce z:
WITTLICH 1982, 47
3. Jan Preisler: Nanebevzetí Panny Marie v Přešticích, 1898, foto:
autorka
4. Arnošt Hofbauer: Tři štítky překryté pamětním vavřínovým
věncem, 1898. Reprodukce z: PRAHL/BYDŽOVSKÁ 1993, 30
5. Arnošt Hofbauer: Emblém se štítky s luční kobylkou a
sarančetem, 1896. Reprodukce z: PRAHL/BYDŽOVSKÁ 1993, 31
6. Arnošt Hofbauer: Dekorativní výplň, nedat., olej, plátno,
rozměry nezjištěny, technika nezjištěna. Reprodukce z:
<http://polarbearstale.blogspot.cz/2010/09/arnost-hofbauer-1869-1944.html>, vyhledáno 16. 6. 2012
7. Arnošt Hofbauer: Závěrečná viněta prvního ročníku Volných
směrů, 1896. Reprodukce z: PRAHL/BYDŽOVSKÁ 1993, 87
8. Arnošt Hofbauer: Záhloví k první stránce prvního sešitu třetího
ročníku, 1898. Reprodukce z: PRAHL/BYDŽOVSKÁ 1993, 42
9. Arnošt Hofbauer: Dekorativní rámeček k básni Otokara Březiny,
1897. Reprodukce z: PRAHL/BYDŽOVSKÁ 1993, 33
10. Arnošt Hofbauer: Obálka 4. čtvrtletí prvního ročníku Volných
směrů, 1896. Reprodukce z: PRAHL/BYDŽOVSKÁ 1993, 33
11. Arnošt Hofbauer: Obálka třetího ročníku Volných směrů, 1898.
Reprodukce z: PRAHL/BYDŽOVSKÁ 1993, 42
12. František Kupka: Cesta ticha, 1900, olej, plátno, 58,5 x 69 cm, NG
v Praze. Reprodukce z: WITTLICH 1982, 137
13. Arnošt Hofbauer: Návrh na plakát 1. výstavy SVU Mánes, tužka,
papír, 1897, soukromá sbírka v Taragoně. Reprodukce z:
PRAHL1992, 24
14. Honore Daumier: Čínský bůžek, 1834. Reprodukce z: PRAHL1992,
27
15. Bůžek hojnosti Hothei. Reprodukce z: Hofbauer 1909², 9
16. Karel L. Klusáček: Závěrečná viněta s Múzou, předávající
Mamonu čestný diplom, asi 1898. Reprodukce z:
PRAHL/BYDŽOVSKÁ 1993, 29

17. Kacuška Hokusai: Vlna od Kanagawy, 1830–1831, barevný dřevořez, 243 x 375 mm, NG v Praze. Reprodukce z: Hánová 2011, 78
18. František Kupka: Vlna, 1903, olej, plátno, 100 x 145 cm, GVU Ostrava. Reprodukce z: Wittlich 1987, 69
19. Claude Monet: Katedrála v Rouenu, 1892–1894, olej, plátno, 100,4 x 65,4 cm. Reprodukce z:
http://en.wikipedia.org/wiki/File:Claude_Monet_-_Rouen_Cathedral,_Facade_I.jpg, vyhledáno 18. 6. 2012
20. Jan van Eyck: Manželé Arnolfiniovi, 1434, olej, dřevo, 82 x 60 cm, National Gallery, London. Reprodukce z:
http://www.cojeco.cz/index.php?id_desc=25671&s_lang=2&detail=1, vyhledáno 4. 6. 2012
21. Diego Rodríguez de Silva y Velázquez, Las Meninas, 1656, olej, plátno, 318 x 276 cm, Museo del Prado, Madrid. Reprodukce z:
http://cs.wikipedia.org/wiki/Dvorn%C3%AD_d%C3%A1my, vyhledáno 21. 6. 2012
22. Édouard Manet: Bar ve Folies-Bergère, 1882, olej, plátno, 96 x 130 cm, Courtauld Collection, London. Reprodukce z:
http://en.wikipedia.org/wiki/A_Bar_at_the_Folies-Berg%C3%A8re, vyhledáno 18. 6. 2012
23. William S. Earle: Mary Pickford, 1914, fotografie, rozměry nezjištěny. Reprodukce z:
<http://www.mcmahanphoto.com/lc1131--canadian-actress-mary-pickford-photo.html>, vyhledáno 1. 4. 2012
24. Arnošt Hofbauer: Loterie sboru pro zřízení Národního divadla, asi 1898. Reprodukce z: Světozor XXXIII 1899, 441
25. Arnošt Hofbauer: 6 kreseb z Jardin des Plantes v Paříži, asi 1900. Reprodukce z: Volné směry V. 1901, 262–265
26. Hanuš Schweiger: Ahasver, 1885, akvarel, papír, 370 x 640 mm. Reprodukce z: URBAN 2006, 122
27. Alfred Kubin: Pohádková bytost, 1903–1904, kolorovaná kresba perem, papír, 252 x 225 mm, Oberösterreichisches Landesmuseum, Linz. Reprodukce z: WITTLICH 1996, 5
28. Utagawa Kunisada: Nakamura Utaemon IV. jako poutník s mečem sedící pod siluetou Fuji - posmrtný list shinie, 1852, barevný dřevořez, 255 x 275 mm, NG v Praze. Reprodukce z:

- http://ng.bach.cz/ces/centrum.html?msg=detail1&ci=32&qj=r2&si=LSFczUWmJ_3FfAX2, vyhledáno 20. 6. 2012
29. Hugo Boettinger: Holandský námořník, asi 1906, akvarel, papír, rozměry nezjištěny, soukromá sbírka v Praze. Foto: archiv autorky
 30. Arnošt Hofbauer: Zamyšlená, kolem 1908, olej, plátno, 41,5 x 33,5 cm. Reprodukce z: <http://galerie-art-praha.cz/nabidka-del/aukcni-katalog/?&sort=autor&pismenko=h>, vyhledáno 6. 8. 2009
 31. Antonín Slavíček: V Paříži, (1907), olej, plátno, 18,5 x 24 cm, Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem. Reprodukce z: RAKUŠANOVÁ 2007, 98
 32. Bohumil Kubišta: Promenáda v Riegrových sadech, (1908), olej, plátno, 107 x 142 cm, NG v Praze. Reprodukce z: RAKUŠANOVÁ 2007, 117
 33. Václav Špála: Cesta na Lopudu, (1912), olej, plátno, 79 x 66 cm, Galerie Zlatá husa. Reprodukce z: RAKUŠANOVÁ 2007, 129
 34. Arnošt Hofbauer: Akátové adagio, 1914, olej, plátno, rozměry nezjištěny. Reprodukce z: Zlatá Praha XXXIV. 1917, 556
 35. Jan Preisler: Jaro, 1900 (levé křídlo triptychu), olej, plátno, 120 x 70 cm, Západočeská galerie, Plzeň. Reprodukce z: WITTLICH 1987, 47
 36. Heinrich Vogeler: Jaro, 1896, lept, 347 x 247 mm, Soukromá sbírka, Praha. Reprodukce z: WITTLICH 1987, 40
 37. Karel Myslbek: Umělcova sestra v kuchyni, 1904, olej, plátno, 60 x 40 cm, NG v Praze. Reprodukce z: http://ng.bach.cz/ces/centrum.html?msg=detail1&ci=55&qj=r3&si=LSFczUWmJ_3FfAX2, vyhledáno 5. 6. 2012
 38. Arnošt Hofbauer: Čertovka, nedat., akvarel, papír, 460 x 330 mm. Reprodukce z: <http://www.sypka.cz/certovka/a20/d9975/>, vyhledáno 4. 7. 2009
 39. Karel Mašek: Tři léta s „Mánesem“. Foto: autorka
 40. Arnošt Hofbauer: Africká zvířena, asi 1925 (Masarykův slovník naučný A-Č). Reprodukce z: Masarykův slovník naučný A-Č 1925, 41
 41. Arnošt Hofbauer: Americká zvířena, asi 1925 (Masarykův slovník naučný A-Č). Reprodukce z: Masarykův slovník naučný A-Č 1925, 129

42. Arnošt Hofbauer: Asijská zvířena, asi 1925 (Masarykův slovník naučný A-Č). Reprodukce z: Masarykův slovník naučný A-Č 1925, 289
43. Arnošt Hofbauer: Australská zvířena, asi 1925 (Masarykův slovník naučný A-Č). Reprodukce z: Masarykův slovník naučný A-Č 1925, 321
44. Arnošt Hofbauer: Evropská zvířena – sever, asi 1925 (Masarykův slovník naučný D-G). Reprodukce z: Masarykův slovník naučný D-G 1926, 656
45. Arnošt Hofbauer: Evropská zvířena – jih, asi 1925 (Masarykův slovník naučný D-G). Reprodukce z: Masarykův slovník naučný D-G 1926, 657
46. Arnošt Hofbauer: Akt v zahradě, kolem 1925, olej, plátno, 65 x 81 cm. Reprodukce z: <http://figure-drawings.blogspot.cz/2010/09/arnost-hofbauer-czech-figurative-artist.html>, vyhledáno 20. 6. 2012
47. Miloš Jiránek: Vor v Obrěství, 1898, olej, plátno, 69,5 x 54 cm, NG v Praze. Reprodukce z: Winter 2012, 28
48. Jan Preisler: Koupání, 1912, olej, plátno, 97 x 90,5 cm, NG v Praze. Reprodukce z: http://ng.bach.cz/ces/centrum.html?msg=detail1&ci=182&q1=r1&si=LSFczUWmJ_3FfAX2, vyhledáno 3. 6. 2012
49. André Derain: Koupání, 1908, olej, plátno, 180 x 230 cm, NG v Praze. Reprodukce z: http://ng.bach.cz/ces/centrum.html?msg=detail1&ci=22&q1=r1&si=LSFczUWmJ_3FfAX2, vyhledáno 9. 6. 2012
50. Václav Špála: Koupání, nedat., barevné tužky, papír, rozměry nezjištěny, NG v Praze. Reprodukce z: http://ng.bach.cz/ces/centrum.html?msg=detail1&ci=165&q1=r1&si=LSFczUWmJ_3FfAX2, vyhledáno 28. 5. 2012
51. Hana Wichterlová: Pupen, 1932. Reprodukce z: http://udu.ff.cuni.cz/soubory/galerie/01%20Cechy/Lahoda%20-%20ceske%20umeni%201907-1945/slides/51_Hana%20Wichterlova.Pupen.1932.html, vyhledáno 6. 6. 2012

15. Obrazová příloha

1.

fotografie Arnošt Hofbauer (autor
neznámý, nedatováno)
Archiv NG v Praze, fond Arnošt
Hofbauer, inv. č. AA 3057

2.

Fridrich Ohmann
Kavárna Corso v Praze, 1897

3.

Jan Preisler
Nanebevzetí Panny Marie
v Přešticích, 1898

4.

Arnošt Hofbauer
Tři štítky překryté pamětním
vavřínovým věncem, 1898

5.

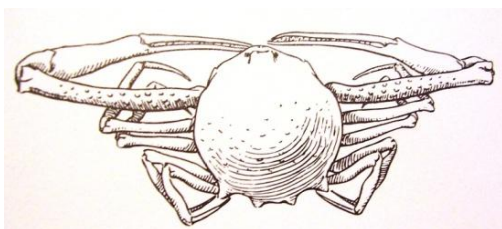
Arnošt Hofbauer
Emblém se štítky s luční kobyolkou a
sarančetem, 1896

6.

Arnošt Hofbauer
Dekorativní výplň, nedat.
Olej, plátno
Rozměry nezjištěny

7.

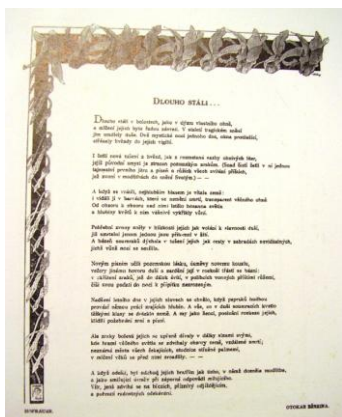
Arnošt Hofbauer
Závěrečná viněta prvního ročníku
Volných směrů, 1896

8.

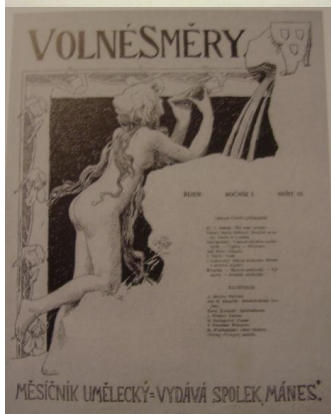
Arnošt Hofbauer
Záhlaví k první stránce prvního sešitu třetího ročníku, 1898

9.

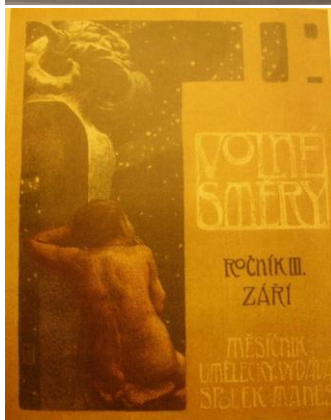
Arnošt Hofbauer
Dekorativní rámec k básni Otokara Březiny, 1897

10.

Arnošt Hofbauer
Obálka 4. čtvrtletí prvního ročníku Volných směrů, 1896

11.

Arnošt Hofbauer
Obálka třetího ročníku Volných směrů, 1898

12.

František Kupka

Cesta ticha, 1900

Olej, plátno

58,5 x 69 cm

NG v Praze

13.

Arnošt Hofbauer

Návrh na plakát pro první výstavu

S. V. U. Mánes, 1897

Soukromá sbírka v Taragoně

14.

Honoré Daumier

Čínský bůžek, 1834

15.

Bůžek hojnosti Hothei

16.

Karel L. Klusáček
Závěrečná viněta s Múzou,
předávající Mamonu čestný diplom,
asi 1898

17.

Kacušika Hokusai
Vlna od Kanagawy, 1830–1831
Barevný dřevořez
243 x 375 mm
NG v Praze

18.

František Kupka
Vlna, 1903
Olej, plátno
100 x 145 cm
GVU Ostrava

19.

Claude Monet
Katedrála v Rouenu, 1892–1894
Olej, plátno
100,4 x 65,4 cm

20.

Jan van Eyck
Manželé Arnolfiniovi, 1434
Olej, dřevo
82 x 60 cm
National Gallery, London

21.

Diego Rodríguez de Silva y
Velázquez
Las Meninas, 1656
Olej, plátno
318 x 276 cm
Museo del Prado, Madrid

22.

Édouard Manet
Bar ve Folies-Bergère, 1882
Olej, plátno
96 x 130 cm
Courtauld Collection, London

23.

William S. Earle
Mary Pickford, 1914
Fotografie
Rozměry nezjištěny

24.

Arnošt Hofbauer
Plakát pro loterii Národního divadla, asi 1898

25.

Arnošt Hofbauer
Kresby z Jardin des Plantes, asi 1900

26.

Hanuš Schweiger
Ahasver, 1885
Akvarel, papír
370 x 640 mm

27.

Alfred Kubin
Pohádková bytost, 1903–1904
Kolorovaná kresba perem, papír
252 x 224 mm
Oberösterreichisches
Landesmuseum, Linz

28.

Utagawa Kunisada
Nakamura Utaemon IV. jako
poutník s mečem sedící pod siluetou
Fuji - posmrtný list shinie, 1852
Barevný dřevorez
255 x 275 mm
NG v Praze

29.

Hugo Boettinger
Holandský námořník, asi 1906
Akvarel, papír
Rozměry nezjištěny
Soukromá sbírka v Praze

30.

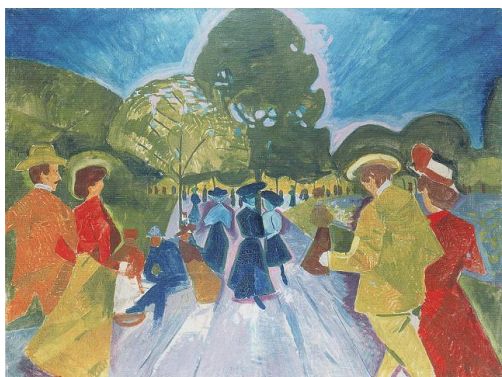
Arnošt Hofbauer
Zamyšlená, kolem 1908
Olej, plátno
41,5 x 33,5 cm

31.

Antonín Slaviček
V Paříži, (1907)
Olej, plátno
18,5 x 24 cm
Galerie moderního umění
v Roudnici nad Labem

32.

Bohumil Kubišta
Promenáda v Riegrových sadech,
(1908)
Olej, plátno
107 x 142 cm
NG v Praze

33.

Václav Špála
Cesta na Lopudu, (1912)
Olej, plátno
79 x 66 cm
Galerie Zlatá husa

34.

Arnošt Hofbauer
Akátové adagio, 1914
Olej, plátno
Rozměry nezjištěny

35.

Jan Preisler
Jaro, 1900 (levé křídlo triptychu)
Olej, plátno
120 x 70 cm
Západočeská galerie, Plzeň

36.

Heinrich Vogeler
Jaro, 1896
Lept
347 x 247 mm
Soukromá sbírka v Praze

37.

Karel Myslbek
Umělcova sestra v kuchyni, 1904
Olej, plátno
60 x 40 cm
NG v Praze

38.

Arnošt Hofbauer
Čertovka, nedat.
Akvarel, papír
460 x 330 mm

39.

Karel Mašek / Arnošt Hofbauer
Tři léta s „Máněsem“

40.

Arnošt Hofbauer
Africká zvířena, asi 1925
Masarykův slovník naučný A - Č

41.

Arnošt Hofbauer

Americká zvířena, asi 1925

Masarykův slovník naučný A - Č

42.

Arnošt Hofbauer

Asijská zvířena, asi 1925

Masarykův slovník naučný A - Č

43.

Arnošt Hofbauer

Australská zvířena, asi 1925

Masarykův slovník naučný A - Č

44.

Arnošt Hofbauer

Evropská zvířena - sever, asi 1926

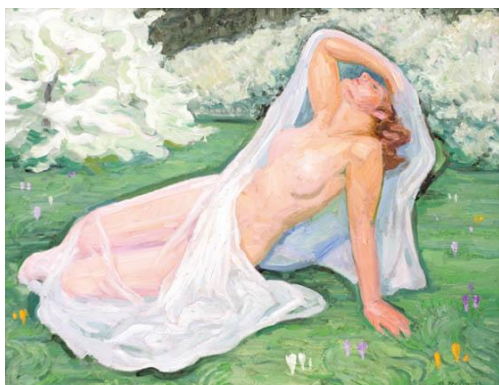
Masarykův slovník naučný D - G

45.

Arnošt Hofbauer
Evropská zvířena - jih, asi 1926
Masarykův slovník naučný D - G

46.

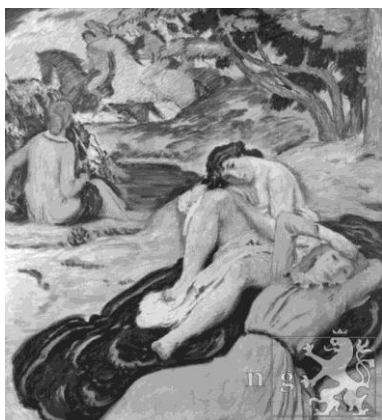
Arnošt Hofbauer
Akt v zahradě, kolem 1925
Olej, plátno
65 x 81 cm

47.

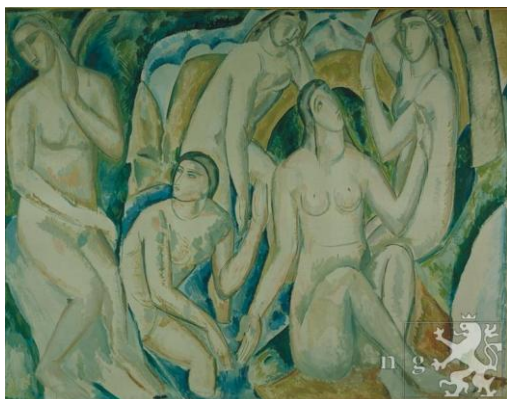
Miloš Jiránek
Vor v Obříství, 1898
Olej, plátno
69,5 x 54 cm
NG v Praze

48.

Jan Preisler
Koupání, 1912
Olej, plátno
97 x 90,5 cm
NG v Praze

49.

André Derain
Koupání, 1908
Olej, plátno
180 x 230 cm
NG v Praze

50.

Václav Špála
Koupání, nedat.
Barevné tužky, papír
Rozměry nezjištěny
NG v Praze

51.

Hana Wichterlová
Pupen, 1932
Mramor
Rozměry nezjištěny

16. Katalog děl ze státních sbírek České republiky

1.

Z holoubkova, asi 1886

Akvarel, papír

86 x 280 mm

Neznačeno, na zadní straně razítko

Vystaveno v „Mánesu“ 1935

Národní galerie v Praze – inv. č. K 11468

Vystaveno:

Jubilejní výstava A. Hofbauera a R. Vejrycha, Praha 1935

2.

V lese u Holoubkova (Vnitřek lesa), asi 1886

Akvarel, papír

125 x 280 mm

Neznačeno, na zadní straně razítko

Vystaveno v „Mánesu“ 1935 a Vystaveno v

„Mánesu“ 1944

Národní galerie v Praze – inv. č. K 11469

Vystaveno:

Jubilejní výstava A. Hofbauera a R. Vejrycha, Praha 1935; Posmrtná výstava A. Hofbauera, Praha 1944

3.

Studie ležícího velblouda, 1892

Tužka, papír

213 x 289 mm

Značeno vpravo dole tužkou 10/6 92

Muzeum umění Olomouc – inv. č. K 5859

4.

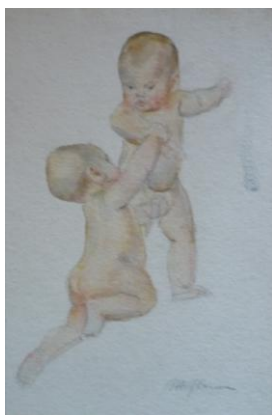
Dítě zvedající nožku, kolem 1895

Tužka, akvarel, papír

98 x 114 mm

Značeno vpravo dole Arnošt Hofbauer
Uměleckoprůmyslové museum v Praze -
inv. č. GS - 16.230/2

5.

Dvě děti, kolem 1895

Tužka, akvarel, papír

122 x 186 mm

Značeno vpravo dole: A. Hofbauer, na zadní straně razítka Vystaveno v „Mánesu 1935 a Vystaveno v „Mánesu“ 1944

Uměleckoprůmyslové museum v Praze -
inv. č. GS - 16.230/3

Vystaveno:

Jubilejní výstava A. Hofbauera a R. Vejrycha, Praha 1935; Posmrtná výstava A. Hofbauera, Praha 1944

6.

Studie dětí, kolem 1895

Tužka, papír

470 x 310

Značeno vlevo dole A. Hofbauer
Uměleckoprůmyslové museum v Praze -
inv. č. GS - 16. 230/4

7.

Studie dětí, kolem 1895

Tužka, papír

308 x 483 mm

Neznačeno

Uměleckoprůmyslové museum v Praze -
inv. č. GS - 16. 230/5

8.

Studie dětí, na druhé straně Studie ptáků, kolem 1895

Tužka, papír

474 x 305 mm

Neznačeno

Uměleckoprůmyslové museum v Praze -

inv. č. GS - 16. 230/6

9.

Studie dětí, kolem 1895

Tužka, černý uhl, papír

300 x 460 mm

Neznačeno

Uměleckoprůmyslové museum v Praze -

inv. č. GS - 16. 230/7

10.

Náčrty rukou, kolem 1895

tužka, hnědý papír

325 x 460 mm

Neznačeno

Uměleckoprůmyslové museum v Praze - i. č.

GS-16.230/8

11.

List se studiiemi dětí, kolem 1895

Černá křída, papír

302 x 352 mm

Neznačeno

Národní galerie v Praze - inv. č. K 56797

12.

Studie dětí, asi 1907

Černá křída, papír

304 x 475 mm

Neznačeno

Národní galerie v Praze – inv. č. K 56791

13.

Studie k vějíři, asi 1895

akvarel, tužka, pergamen

423 x 100 mm

Značeno vpravo dole: AH, na rubu pasparty připsáno „Studie k vějíři od mého otce prof. ak. malíře A. Hofbauera. Ivo Hofbauer“, na zadní straně razítko Vystaveno v „Mánesu“ 1944

Uměleckoprůmyslové museum v Praze – i. č. GS – 16. 230/9

Vystaveno:

Posmrtná výstava A. Hofbauera, Praha 1944

14.

Vějíř, nedat. (originál asi 1895)

Fotografie

345 x 224 mm

Neznačeno

Uměleckoprůmyslové museum v Praze – i. č. GS – 16.230/1

15.

Návrh na nástropní malbu stropu kostela v Přešticích, asi 1896

Akvarel, tužka, žlutý karton

545 x 468 mm

Neznačeno

Uměleckoprůmyslové museum v Praze – inv. č. 32.783

16.

Návrh na dekorativní linku pro „Volné směry“ (Emblém se štítky s luční kobylkou a sarančetem), na druhé straně Náčrt k dekorativnímu panneau, asi 1897

Akvarel, tužka, papír
245 x 175 mm

Neznačeno, na zadní straně razítko

Vystaveno v „Mánesu“ 1944

Uměleckoprůmyslové museum v Praze – i. č. GS 16.231

Vystaveno:

Posmrtná výstava A. Hofbauera, Praha 1944

17.

Mladá sojka, (1897)

Dřevoryt

72 x 102 mm

Značeno vpravo dole A. Hofbauer

Národní galerie v Praze – inv. č. R 23072, R 49094

Moravská galerie v Brně – inv. č. C 7553

PNP Umělecké sbírky – inv. č. IG 11711

Muzeum umění Olomouc – inv. č. G 3307

Publikováno:

RITTER William: Artisti contemporanei: Arnost

Hofbauer. In: Emporium XX., Bergamo 1904, 87

18.

Podobizna paní E. Bourges-Braunerové, asi 1898

Akvarel, papír

440 x 309 mm

Značeno vpravo dole A. Hofbauer, na zadní straně razítko

Vystaveno v „Mánesu“ 1944

Národní galerie v Praze – inv. č. K 11158

Vystaveno:

Posmrtná výstava A. Hofbauera, Praha 1944

19.

Návrh plakátu na první výstavu SVU Mánes, 1898

Tužka, papír

1180 x 890 mm

Neznačeno

Uměleckoprůmyslové museum v Praze – inv. č. GP 26372

20.

Topičův salon (1. Výstava SVU Mánes), 1898

Litografie

1100 x 830 mm

Značeno vpravo dole A. Hofbauer

Uměleckoprůmyslové museum v Praze -

inv. č. GP 9490, GP 15926, GP 19062, GP 26372

Moravská galerie v Brně - inv. č. GD 1549

PNP Umělecké sbírky - inv. č. IPL 319

Vystaveno:

Výstava návrhů na plakát I. výstavy SVU Mánes, Praha 1897–1898; Výstava plakátů, Praha 1900; Výstava moderních malířů českých, Jičín 1900, Rychnov, Kutná Hora; Výstava plakátů, Čáslav 1905; Česká grafika, Praha 1908; Jubilejní výstava Arnošta Hofbauera a Rudolfa Vejrycha, Praha 1935; Posmrtná výstava A. Hofbauera, Praha 1944; 100 plakátů z přelomu století, Brno 1966, Praha 1966, Warszawa 1971; Česká secese, Hluboká nad Vltavou 1966, Brno 1966–1967; Evropa 1900, Ostende 1967; Český plakát, Praha 1971; Český plakát, Poznaň 1972; Mucha a česká secese, Švédsko a Jugoslávie 1981–1983, Malmö, Liljevachs, Beograd; Tschechische Kunst, Darmstadt 1984–1985; Secesní plakát a cín, Strakonice 1985; 100 let „Mánese“, Praha 1987; Pražská nároží, Praha 1988; Umělecké řemeslo v Čechách, Ingelheim, 1989, Praha, Plzeň; Jubilejní výstava 100 let českého plakátu, Praha 1991; Umění a umělecké řemeslo 1880 – 1910, Praha (Rudolfinum) 1992, Praha (Topičův dům) 1993; Plakatkunst von Toulouse-Lautrec bis Benetton, Hamburg 1994; Prague Art Nouveau, Bruxelles 1998; Prague 1900, Amsterdam a Frankfurt 1999–2000; Stálá expozice UPM, Praha od 2000; Mucha és társai. Szecesszios Plakatok, Budapest 2001; Evropský secesní plakát, Karlovy Vary 2002

Literatura:

Volné směry II., Praha 1898, 243; MAŠEK Karel: Tři léta s „Mánese“, Praha 1921; URBAN B. S.: Plakáty Arnošta Hofbauera. In: Hollar XII, Praha 1936; ADLEROVÁ Alena: K počátkům českého plakátu 1898–1908. In: Sborník prací Filosofické fakulty brněnské university. F. Řada uměnovědná, Brno 1961; WITTLICH Petr: Česká secese, Praha 1982; KROUTVOR Josef. Pražský chodec, Dějiny českého plakátu 1890–1945. Praha 1985, 20; KROUTVOR Josef: Pražská nároží 1890–1940, Praha 1988; BYDŽOVSKÁ: SVU Mánes. disert. kandid. práce., Praha 1989; KROUTVOR Josef. Poselství ulice, Z dějin plakátu a proměn doby. Praha 1991, 25; ŠTEMBERA Petr: Die Plakate für den verein bildender Künste „Manes“, Hamburg 1995, 70–71, 80; VLČEK Tomáš: Malířství, kresba a grafika generace devadesátých let. In: LAHODA Vojtěch / NEŠLEHOVÁ Mahulena (Ed.): Dějiny českého výtvarného umění IV/1, Praha 1998, 90; OGAWA Rie: Japonismus v Čechách. In: Nový Orient roč. 58 č. 9. Praha 2003, 405; PRAHL Roman: Plakát první výstavy SVU Mánes: Provokace mezi revoltou a utopií. In: Umění IV., Praha 1992, 23–35; PRAHL Roman: Die tschechische Secessionisten ind ihre Aufnahme in Wien um 1900. In: Umění XLI., Praha 1993, 4–6; BYDŽOVSKÁ Lenka / PRAHL Roman: Volné směry. Časopis pražské secese a moderny. Praha 1993, 14; KOTALÍK Jiří / KRIMMEL Bernd: Tschechische kunst 1878 – 1914: auf dem Weg in die Moderne. Darmstadt 1984, 76 – 77

Publikováno:

Volné směry II., Praha 1898, 243; MASCHA O., Oesterreichische Plakatkunst, Wien 1915, ob. 140; URBAN Bohumil Stanislav: Plakáty Arnošta Hofbauera. In: Hollar XII, Praha 1936, 25; ADLEROVÁ Alena: K počátkům českého plakátu 1898–1908. In: Sborník prací Filosofické fakulty brněnské university. F. Řada uměnovědná, Brno 1961, 369; 100 plakátů z přelomu století, Brno 1966, ob. 65; Alte und Moderne Kunst, seš. 94, str. 31 ; Český plakát, UPM Praha 1971, ob. 29; Mucha a češka secesija, Beograd 1982, nepag.; Tschechische Kunst, Darmstadt 1984–1985, ob. 115; KROUTVOR Josef. Pražský chodec. Dějiny českého plakátu 1890–1945. Praha 1985, ob. 2; KROUTVOR Josef. Poselství ulice. Z dějin plakátu a proměn doby. Praha 1991, 15; PRAHL Roman: Plakát první výstavy SVU Mánes: Provokace mezi revoltou a utopií. In: Umění IV., Praha 1992, 25; BYDŽOVSKÁ Lenka / PRAHL Roman: Volné směry. Časopis pražské secese a moderny. Praha 1993, 14; Plakatkunst von Toulouse-Lauterc bis Benneton, Hamburg 1994, 56; ROUS J.: Volné směry jako „hrinný čin“. In: Literární noviny, č. 37, 7. července 1994, 10; Prague Art Nouveau, Bruxelles 1998, 148; Prague 1900, Amsterdam a Frankfurt 1999–2000, 121; Mucha és társai. Szecesszios Plakatok, Budapest 2001, 57; katalog Life with posters, Kyoto 2010, 26

21.

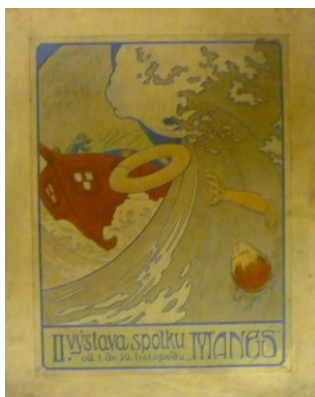
Návrh na plakát 2. výstavy SVU Mánes,
1898

Tužka, papír
1190 x 890 mm

Neznačeno

Uměleckoprůmyslové museum v Praze –
inv. č. GP 26373

22.

Návrh na plakát 2. výstavy SVU Mánes,
1898

Akvarel, papír
550 x 400 mm

Neznačeno

Uměleckoprůmyslové museum v Praze – GP
24512

Vystaveno:

Arnošt Hofbauer, Praha 1944, č. kat. 188

23.

Topičův salon (2. výstava SVU Mánes), 1898

Litografie
1100 x 840 mm

Značeno vlevo dole A. Hofbauer 1898

Uměleckoprůmyslové museum v Praze –
inv. č. 9435, 15731, 15935, 18908, 21807, 21977

Moravská galerie v Brně – inv. č. GD
1546/a,b

PNP Umělecké sbírky – inv. č. IPL 318

Západočeské muzeum v Plzni – inv. č.
UMP10218

Vystaveno:

Výstava plakátu, Praha 1900; Výstava moderních malířů českých, Jičín, Rychnov, Kutná Hora 1900; Výstava plakátu, Čáslav 1905; Česká grafika, 1908; Jubilejní výstava Arnošta Hofbauera a Rudolfa Vejrycha, Praha 1935; Posmrtná výstava A. Hofbauera, Praha 1944; Česká secese, Hluboká nad Vltavou 1966, Brno 1967; 100 plakátů z přelomu století, Brno 1966; Das Wiener Plakat. Ornamentales Jugendstil und Sachlichkeit der zwanziger Jahre, Wien 1970; Evropský secesní plakát, Louny 1971, Ostrov 1971; Český plakát, Praha 1971; Světový secesní plakát, Warszawa-Wilanow 1971; Český plakát, Poznaň 1972; Výstava československého malířství, Tokyo 1979-1980; Mucha a česká secese, Švédsko a Jugoslávie 1981-1983, Malmö, Liljevachs, Beograd; Česká kniha přelomu století, Praha 1983; Timeless Images 1820-1936, Tokyo 1984; Tschechische Kunst, Darmstadt 1984-1985; Secesní plakát a cín, Strakonice 1985; Svědectví plakátu, Roztoky u Prahy 1985; Sto let „Mánesa“, Praha 1987; Umělecké řemeslo v Čechách, Ingelheim 1988; Pražská nároží, Praha 1988; Jubilejní výstava 100 let českého plakátu, Praha 1991; Prager Jugendstil, Dortmund 1992; Topičův dům, Praha 1993; Důvěrný prostor / Nová dálka, Praha 1997; Prague Art Nouveau, Bruxelles 1998; Evropský secesní plakát, Karlovy Vary 2002; Formas et ambients, Lisboa 2005; Exotismy ve výtvarném umění XX. století v Čechách a na Moravě, Praha 2008

Literatura:

Zlatá Praha XV., 1898, 624; Mádl, Zlatá Praha XVI., 1899, 45; MÁDL Karel Boromejský: Umění včera a dnes II – Pětadvacet výstav „Mánesa“. Kronika deseti let 1898-1908, Praha 1908, 26-27; Mascha: Oesterreichische Plakatkunst, Wien 1915, 103-104; MAŠEK Karel: Tři léta s „Mánese“, Praha 1921, 84, 102; URBAN Bohumil Stanislav: Plakáty Arnošta Hofbauera. In: Hollar XII, Praha 1936, 26; KUBÍČKOVÁ Jarmila: Arnošt Hofbauer. Poznámky k malířskému dílu. In: Umění XVI., Praha 1945, 214; ADLEROVÁ Alena: K počátkům českého plakátu 1898-1908. In: Sborník prací Filosofické fakulty brněnské university. F. Řada uměnovědná, Brno 1961, 369, 373; VLČEK Tomáš: Český plakát na přelomu století 1890-1914, Praha 1971, 26; HOLEŠOVSKÝ Karel: Zakladatelé českého plakátu. Brno 1975, 44; WITTLICH Petr: Česká secese, Praha 1982, 140; KROUTVOR Josef. Pražský chodec, Dějiny českého plakátu 1890-1945. Praha 1985, 20; KROUTVOR: Český plakát. In: 100 let českého užitého umění. Praha 1987, 173; PRAHL: Paleta – Špachtle. Idea a praxe časopisu české výtvarné moderny 1885-1899. In: Sborník Národní galerie v Praze Prameny čes. moderní kultury II., Praha 1988, 238; KROUTVOR Josef: Pražská nároží 1890-1940, Praha 1988; KROUTVOR Josef. Poselství ulice, Z dějin plakátu a proměn doby. Praha 1991, 25; KROUTVOR: katalog Prager Jugendstil. Dortmund 1992, 71; KROUTVOR Josef: Polemická nároží. In: ROUSOVÁ Hana (ed.). Mezery v historii 1890-1938 polemický duch Střední Evropy. Praha 1994, 71-74; PRAHL Roman: Plakát první výstavy SVU Mánes: Provokace mezi revoltou a utopíí. In: Umění IV., Praha 1992, 31, 34; KROUTVOR Josef: Pražská nároží. In: Praha město ostrých hran. Praha 1992, 20; ŠTEMBERA: Topičův dům, Praha 1993, 34

Publikováno:

Volné směry III., Praha 1899, 7; Zlatá Praha XVI., Praha 1899, 10; Litografie VI., č. 17, 1901, 4; O. MASCHA, Oesterreichische Plakatkunst, Wien 1915, obr. 139; URBAN B. S.: Plakáty Arnošta Hofbauera. In: Hollar XII., Praha 1936, 24; KUBÍČKOVÁ J.: Arnošt Hofbauer. Poznámky k malířskému dílu. In: Umění XVI. Praha 1945, 200; MÁDL: Výbor z kritických projevů, Praha 1959, obr. 30; Česká secese, Hluboká nad Vltavou 1966, obr. 18; 100 plakátů z přelomu století, Brno 1966, obr. 77; Alte und moderne Kunst, seš. 94, 1967, 31; Výtvarný život, č. 10, Bratislava 1971, 32; Český plakát, Praha 1971, obr. 30; KOSSATZ: Ornamentale Plakatkunst. Wiener Jugendstil 1897-1914, 1971, tab. 4; Jiránek: Literární dílo II., O českém malířství, obr. 21; Encyklopedie českého výtvarného umění, Praha 1975, 366; Výstava československého malířství, Tokyo 1979-1980, č. 19; Wittlich: Česká secese, Praha 1982, 146; Tileless Images 1820-1936, Tokyo 1984, 66; Tschechische Kunst, Darmstadt 1984-1985, obr. 116, 168; KROUTVOR: Pražský chodec, Praha 1985, obr. 3; WEILL: L'affiche dans le monde, Paris 1991, 119; Umělecké řemeslo ve sbírkách MG v Brně, Brno 1986, obr 46; KROUTVOR: Poselství ulice, Praha 1992, 15; Prager Jugendstil, Dortmund 1992, 75; WITTLICH: Prague. Fin de Siècle, Paris 1992, 66; Sborník SVU Mánes, Praha 1992, 2; Topičův dům, Praha 1993, 34; PRAHL/BYDŽOVSKÁ: Volné směry. Časopis secese a moderny, Praha 1993, 14; Böhmen im 19. Jahrhundert, München/Frankfurt 1995, obr. 223; VOŠAHLÍKOVÁ: Jak se žilo za Franiška Josefa I., Praha 1996, 80; Důvěrný prostor / Nová dálka, Praha 1997, obr. 16; Prague Art Nouveau, Bruxelles 1998, 149; Dějiny českého výtvarného umění IV/1, Praha 1998, 29

24.

Weissenkirchen, asi 1899

Černá křída, papír

500 x 302 mm

Neznačeno

Národní galerie v Praze – inv. č. K 56789

25.

Z Weissenkirchen u Dürensteinu na Dunaji, 1899

Litografie

324 x 247 mm

Značeno vlevo nahoře v desce: H; vpravo dole: A. Hofbauer;

na rubu: z Weissenkirchen u Dürensteinu na Dunaji, 1899

Národní galerie v Praze – inv. č. R 228487, R 239771, R 49095

PNP Umělecké sbírky – inv. č. IG 11713

Moravská galerie v Brně – inv. č. C 7555

26.

Obrázková revue. Ilustrovaný čtrnáctideník, 1899

Litografie

1120 x 760 mm

Značeno vlevo dole A. Hofbauer

Uměleckoprůmyslové museum v Praze – inv. č. 30664/VI/5

Moravská galerie v Brně – inv. č. GD 1555

vystaveno:

Výstava plakátů, Praha 1900; Česká grafika, 1908; Výstava Arnošta Hofbauera a Rudolfa Vejrycha, Praha 1935; Arnošt Hofbauer, Praha 1944; Český plakát, Praha 1971, Poznaň 1972; Česká kniha přelomu století, Praha 1983

publikováno:

Obrázková revue II., 1900, za str. 432; Urban B. S. Plakáty Arnošta Hofbauera. In: Hollar XII, Praha 1936, 28; KUBÍČKOVÁ Jarmila: Arnošt Hofbauer. Poznámky k malířskému dílu. In: Umění XVI. Praha 1945, 202; Český plakát, Praha 1971, obr. 32; Neklidem k Bohu, Praha 2006, 275

literatura:

Nový kult II., 1898-99, 263; ŽÍDEK K.: O moderním plakátu. In: Obchodní listy III., 1900, 292; B.S. URBAN: Plakáty Arnošta Hofbauera. In: Hollar XII, Praha 1936, 29; VLČEK, Český plakát (1890 - 1914), Praha 1971.; HOLEŠOVSKÝ: Zakladatelé českého plakátu. In: Sborník k 100. výročí založení Moravského uměleckoprůmyslového muzea v Brně, Brno 1973, 45-46; PERNÍČKOVÁ: Počátky plakátu, diplom. práce FF Brno 1975, 33, 37; WITTLICH: Česká secese, Praha 1982, 148

27.

Sv. Vít po západu slunce, (1899)

Akvarel, tužková podkresba, lepenka
470 x 325 mm

Neznačeno, ne zadní straně razítko

Vystaveno v „Mánesu“ 1935

Národní galerie v Praze – inv. č. K 16499

Vystaveno:

Jubilejní výstava A. Hofbauera a R. Vejrycha, Praha 1935

Publikováno:

RITTER William: Artisti contemporanei: Arnost Hofbauer. In: Emporium XX., Bergamo 1904, 94

28.

Sv. Vít po západu slunce, (1899)

Akvarel, tužková podkresba, papír
455 x 330 mm

Neznačeno, ne zadní straně razítko

Vystaveno v „Mánesu“ 1935

Národní galerie v Praze – inv. č. K 16498

Vystaveno:

Jubilejní výstava A. Hofbauera a R. Vejrycha, Praha 1935

29.

Návrh plakátu Recitační večer Hany Kvapilové, asi 1899

tempera, žlutý papír

170 x 110 mm

Na zadní straně razítko „Vystaveno v Mánesu 1944“

Divadelní oddělení Národního muzea – inv. č. H6D28647

Vystaveno:

Posmrtná výstava A. Hofbauera, Praha 1944

30.

Hana Kvapilová. Recitace, 1899

Litografie

1100 x 810 mm

Značeno vpravo nahoře Hofbauer 1899

Uměleckoprůmyslové museum v Praze – inv. č. 26869/5

Moravská galerie v Brně, inv.č.: UG 1548

Vystaveno:

Výstava plakátu, Praha 1900; Výstava plakátu, Čáslav 1905; Česká grafika, cca 1908; Výstava českého uměleckého průmyslu, Praha 1916; Retrospektivní výstava českého plakátu, Plzeň 1925; Jubilejní výstava Arnošta Hofbauera a Rudolfa Vejrycha, Praha 1935; Z práce padesáti let, 1885 – 1935, Praha 1935; Posmrtná výstava Arnošta Hofbauera, Praha 1944; Plakate aus Tschechoslowakei, München 1966; Česká secese, Hluboká nad Vltavou 1966, Brno 1967; 100 plakátů z přelomu století, Brno 1966, Praha 1967, Warszawa-Wilanow 1971; Evropský secesní plakát, Louny, Ostrov 1971; Praha 1861 – 1961, Praha 1971; Český plakát, Praha 1971, Poznaň 1972; Český divadelní plakát, Praha 1973; Český kulturní plakát, Moskva 1976, Dresden a Suhl 1977; Mucha a česká secese, Švédsko a Jugoslávie 1981–1983, Malmö, Liljevachs, Beograd; Divadlo v českém novodobém umění, Plzeň 1983, Praha 1983; Tschechische kunst, Darmstadt 1984–1985; Secesní plakát a cín, Strakonice 1985; Svědectví plakátu, Roztoky u Prahy 1985; Herec v českém umění, Karlovy Vary 1988; Pražská nároží, Praha 1988; Prager Jugendstil, Dortmund 1992; Prague Art Nouveau, Bruxelles 1998; Prague 1900, Amsterdam a Frankfurt 1999 – 2000

Literatura:

Volné směry 1899, 303; Mascha, Oesterreichische Plakatkunst, Wien 1915, 104
MAŠEK Karel: Tři léta s „Mánesem“, Praha 1921, 64, 83, 102; URBAN Bohumil Stanislav: Plakáty Arnošta Hofbauera. In: Hollar XII, Praha 1936, 29-30, 119; Umění 1943, 377; ADLEROVÁ Alena: K počátkům českého plakátu 1898–1908. In: Sborník prací Filosofické fakulty brněnské university. F. Řada uměnovědná, Brno 1961, 369; Holešovský: In: Alte und moderne Kunst, seš. 94, Wien 1967, 31; Vlček: katalog Český palát, Praha 1971, 5, 25 (22-27; 42-43); Holešovský: Zakladatelé českého plakátu, Sborník UPM ... Brno 1973, 45; WITTLICH Petr: Česká secese, Praha 1982, 148; KROUTVOR Josef. Pražský chodec, Dějiny českého plakátu 1890–1945. Praha 1985, 20-21; VLČEK Tomáš: Praha 1900, Praha 1986; KROUTVOR Josef. Poselství ulice, Z dějin plakátu a proměn doby. Praha 1991, 25; Kroutvor: katalog Prager Jugendstil, Dortmund 1992, 71; PRAHL Roman: Plakát první výstavy SVU Mánes: Provokace mezi revoloutou a utopií. In: Umění IV., Praha 1992, 32; Štembera: v katalogu Prague Art Nouveau, Bruxelles 1998, k č. 167; VLČEK Tomáš: Malířství, kresba a grafika generace devadesátých let. In: LAHODA Vojtěch / NEŠLEHOVÁ Mahulena (Ed.): Dějiny českého výtvarného umění IV / 1, Praha 1998, 90; OGAWA Rie: Japonismus v Čechách. In: Nový Orient roč. 58 č. 9. Praha 2003, 406; HÁNOVÁ Markéta: Japonismus ve výtvarném umění v Čechách. Praha 2010

Publikováno:

Volné směry III., Praha 1899, 303; Litografie VI., 1901, 4; RITTER William: Artisti contemporanei: Arnost Hofbauer. In: Emporium XX., Bergamo 1904, 96; Typografie XVI., 1905, 41; Graphische Künste, roč. 37, Wien 1914, 100; MASCHA: Oesterr. Plakatkunst, Wien 1915, ob.140; 50 let státní umprum školy v Praze 1885 – 1935, Praha 1935, 29; URBAN B. S.: Plakáty Arnošta Hofbauera. In: Hollar XII, Praha 1936, 27; KUBÍČKOVÁ Jarmila: Arnošt Hofbauer. Poznámky k malířskému dílu. In: Umění XVI. Praha 1945, 377; RAMBOUSEK J.: Litografie a ofset, Praha 1948, 244; Tvar, 1956, 181; ČERNÝ Fr.. Hana Kvapilová, Praha 1963, ob.28; 100 plakátů, Brno 1966, ob. 79 a celostránkový 42; Neue Werbung XIV., 1967, 28; Alte und moderne Kunst, seš. 94, 1967, 31; Evropský secesní plakát, Louny 1971; Český plakát, Praha 1971, ob. 31; Český divadelní plakát, Praha 1973; Sborník 100. výročí Moravského uměleckoprůmyslového muzea v Brně, Brno 1973, ob.1 za s. 61; VINOGRADOVA: Grafika i problémy českého umění konca XIX- načala XX v., Moskva 1975, ob. 51; Dějiny českého divadla III., Praha 1977, 341; Katalog aukce Phillips V., New York, May 1981, č. 33 (text J. Rennert); WITTLICH: Česká secese. Praha 1982, 147; Divadlo v české kultuře, Praha 1985, ob.42; Tschechische Kunst, Darmstadt 1984-1985, ob. 117; KROUTVOR J.: Pražský chodec, Praha 1985, ob.9; VLČEK T.: Praha 1900, Praha 1986 (barevný přebal knihy); QUATTROCCHI L.: La Secessione a Praga, Itálie 1990 / La Sécession a Prague, Paris 1992, 89; KROUTVOR J.: Poselství ulice, Praha 1991, 20; Prager Jugendstil, Dortmund 1992, 76; WITTLICH: Prague. Fin de Siècle, Paris 1992, ob. 87; Divadelní noviny XI., 1993, 11; Reflex XX, 1995, 58; KREIDL: Senefelder a litografie, Dobruska 1997, 85; Prague Art Nouveau, Bruxelles 1998, 94; DČVU IV/1, 1998, 90; Prague 1900, Amsterdam a Frankfurt 1999-2000, 123; Katalog aukce Posters Swann Gallery, New York, December 2005, č. 71; KYBALOVÁ L.: Doba turnýry a secese, Praha 2006, 6; POLÁKOVÁ M.: Nevšední portrét secesní dámy. Vliv hereckého umění Hany Kvapilové (1860-1907) na výtvarný projev. In: Čas secese. Kapitoly z kulturních dějin přelomu 19. a 20. století, České Budějovice 2007, 298

31.

Anglická knihovna, 1900

Litografie

410 x 635 mm

Znečeno vpravo v desce H

Uměleckoprůmyslové museum v Praze –

inv. č. GP 20984, 16405, 9491, 15747

Vystaveno:

Výstava plakátů, Praha 1900; Jubilejní výstava OŽK, Praha 1908; Výstava světové obchodní reklamy, Brno 1909, 503

Česká kniha přelomu století, Praha 1983, Wrocław 1984

Literatura:

K. ŽÍDEK: O moderním plakátu. In: Obchodní listy III., 1900, 292

32.

Studie k plastickému diadému, asi 1900

Tužka, papír

342 x 210 mm

Neznačeno

Národní galerie v Praze – inv. č. K 56788

33.

Studie k plastickému diadému, asi 1900

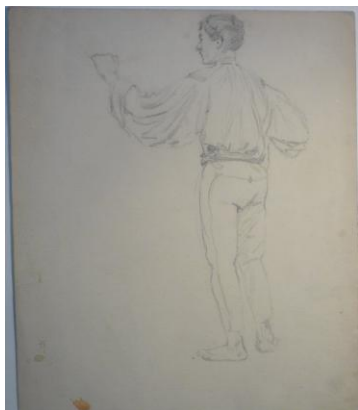
Tužka, papír

342 x 213 mm

Neznačeno

Národní galerie v Praze – inv. č. K 56769

34.

Studie muže v kroji, kolem 1900

Tužka, papír

300 x 252 mm

Neznačeno

Národní galerie v Praze – inv. č. K 56796

35.

Studie muže v kroji, kolem 1900

Tužka, papír

330 x 252 mm

Neznačeno

Národní galerie v Praze – inv. č. K 56792

36.

Busta - A. Rodin pro obálku Volných směrů, asi 1901

Dřevoryt

Obraz: 60 x 88 mm

Značeno A. Hofbauer

Národní galerie v Praze – inv. č. R 23041

Archiv Národní galerie v Praze – fond

Arnošt Hofbauer, bez inv. č.

Vystaveno:

Jubilejní výstavy R. Vejrycha a A. Hofbauera, Praha 1935

37.

Piano (E. Š. Petr & Novák), 1901

Litografie

1100 x 820 mm

Značeno vpravo dole A. Hofbauer

Uměleckoprůmyslové museum v Praze –

inv. č. GP 20005

Moravská galerie v Brně – inv. č. GD 1550

Literatura:

B.S. URBAN: Plakáty Arnošta Hofbauera. In: Hollar XII., Praha 1936, 120-121; HOLEŠOVSKÝ: Zakladatelé českého plakátu. In: Sborník k 100. výročí Moravského uměleckoprůmyslového muzea v Brně, Brno 1973; PERNÍČKOVÁ: Počátky českého plakátu, dipl. práce FF Brno 1975, 33

38.

Banket na počest A. Rodina 30. V. 1902, 1902

Dřevoryt

173 x 112 mm

Neznačeno, na zadní straně razítko

Vxstaveno v „Mánesu“ 1944

Národní galerie v Praze – inv. č. R 14289

Vystaveno:

Posmrtná výstava A. Hofbauera, Praha 1944

39.

Dvě studie mužské hlavy (Jan Štursa), 1902

Tužka, papír

247 x 399 mm

Značeno vpravo dole: A. Hofbauer

Vlevo dole připsáno: „Jan Štursa“, na zadní straně

1902, razítka Vystaveno v Mánesu 1935 a

Vystaveno v Mánesu 1944

Národní galerie v Praze – inv. č. K 11060

Vystaveno:

Jubilejní výstava A. Hofbauera a R. Vejrycha, Praha

1935; Posmrtná výstava A. Hofbauera, Praha 1944

40.

Myši, (1902)

Akvarel, běloba, tužková podkresba, papír

130 x 80 mm

Neznačeno

Národní galerie v Praze – inv. č. K 55535

41.

Jihočeská hospodářská průmyslová a národopisná výstava v Táboře, 1902

Litografie

1145 x 770 mm

Značeno vpravo dole A. Hofbauer

UPM v Praze – inv. č. GP 16033

Moravská galerie v Brně – inv. č. GD 1562, GD 1421

Regionální Muzeum v Chrudimi – inv. č. U 3497

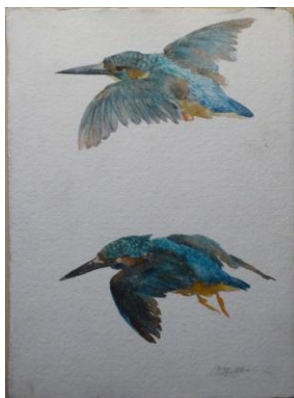
Západočeské muzeum v Plzni – inv. č.

Г П М П О Р О Р О

Literatura:

B.S. URBAN: Plakáty Arnošta Hofbauera. In: Hollar XII., Praha 1936, 121-122; HOLEŠOVSKÝ: Zakladatelé českého plakátu. In: Sborník k 100. výročí Moravského uměleckoprůmyslového muzea v Brně, Brno 1973, 47; PERNÍČKOVÁ: Počátky českého plakátu, diplom. práce FF Brno 1975

42.

Dva ledňáčkové, (1902)

Akvarel, ruční papír silný

300 x 220 mm

Značeno vpravo dole A. Hofbauer

Národní galerie v Praze – inv. č. K 16496

43.

Hradčany v zimě, 1903

Tónovaný dřevoryt

240 x 300 mm

Značeno dole 1903 A. Hofbauer

Národní galerie v Praze – i. č. R 232501, R 206034, R 206005, R 25275, R 49069, R 49097, R 232503

UPM museum v Praze – inv. č. C 36077

PNP Umělecké sbírky – inv. č. 39/78 – 76, 46/70 – 11, IG 11715, IG 11716

Moravská galerie v Brně – inv. č. C 7554

Muzeum umění Olomouc – inv. č. G 3302, G 3306, G 4618, G 4619, G 4620

GASK – inv. č. G 2567

Publikováno:

RITTER William: Artisti contemporanei: Arnost

44.

Dva návrhy k ilustracím pohádek, (1903)

Akwarel, papír

298 x 220 mm

Neznačeno, na zadní straně razítko

Vystaveno v „Mánesu“ 1944

Národní galerie v Praze – inv. č. K 57324

Vystaveno:

Posmrtná výstava A. Hofbauera, Praha 1944

45.

Rajka a vrabci, návrh k ilustraci, (1903)

Akwarel, papír

252 x 300 mm

Neznačeno, na zadní straně razítko

Vystaveno v „Mánesu“ 1944

Národní galerie v Praze – inv. č. K 56770

Vystaveno:

Posmrtná výstava A. Hofbauera, Praha 1944

46.

Bílý velbloud, 1903

Olej, papír

18,5 x 23,5 cm

Neznačeno

Národní galerie v Praze – i. č. O 3496

47.

Hlava tygra (studie), 1903

Olej, dřevo

21 x 23 cm

Neznačeno

Národní galerie v Praze – i. č. O 3009

Publikováno:

RITTER William: Artisti contemporanei: Arnost Hofbauer. In: Emporium XX., Bergamo 1904, 90;

NOVOINÝ Kamil: Květiny a zvířata, Praha 1943, nepag.;

KUBÍČKOVÁ Jarmila: Arnošt Hofbauer. Poznámky k malířskému dílu. In: Umění XVI. Praha 1945, 197

48.

Indický šakal, 1903

Olej, plátno na lepence

12 x 14 cm

Značeno vpravo dole A. Hofbauer

Národní galerie v Praze – i. č. O 3494

49.

Orangutan (studie), 1903

Olej, plátno na lepence

15 x 13 cm

Značeno vlevo dole A. Hofbauer

Národní galerie v Praze – inv. č. O 3495

50.

Pasoucí se jelen s laní, 1903

Olej, plátno na lepence

20 x 30 cm

Neznačeno

Národní galerie v Praze – i. č. O 3492

51.

Promyka (studie), 1903

Olej, lepenka

15 x 19,5 cm

Značeno vpravo dole A. Hofbauer

Národní galerie v Praze – i. č. O 3493

52.

Tygři (studie), asi 1903

Olej, plátno

10 x 19 cm

Značeno vpravo dole A. Hofbauer

GASK - inv. č. O 617

53.

Před východem slunce, asi 1903

Olej, plátno

35 x 48 cm

Neznačeno

Národní galerie v Praze - inv. č. O 3728

54.

Studie k vějíři, 1903

tuž, tužka, papír s vodotiskem

180 x 111 mm

Neznačeno, na zadní straně připsáno 9. I. 19. 1903

UPM v Praze - i. č. GS 16.230/10

55.

Dva ptáci, (1904)

Akvarel, papír

126 x 177 mm

Národní galerie v Praze - inv. č. K 57323

56.

Černý panther, 1904

Litografie

72 x 140 mm

Značeno na podložce: 1/1 1904 Arnošt Hofbauer

Národní galerie v Praze – inv. č. R 23 009, R 23040, R 206049

PNP Umělecké sbírky – inv. č. IG 11712

Publikováno:

RITTER William: Artisti contemporanei: Arnošt Hofbauer. In: Emporium XX., Bergamo 1904, 91

57.

Siesta leopardova, 1904

Lept

324 x 249 mm

Značeno vpravo dole A. Hofbauer

Národní galerie v Praze – inv. č. R 14290, R 25653

Krajská galerie výtvarného umění ve Zlíně – inv. č. Gk 112

Moravská galerie v Brně – inv. č. C 20789

Muzeum umění Olomouc – inv. č. G 3301, G 3305, G 4615, G 4616

58.

Před bouří nad Chuchlí, (1904)

Akvarel, papír

178 x 252 mm

Neznačeno, na zadní straně razítka

Vystaveno v „Mánesu“ 1935 a Vystaveno v „Mánesu“ 1944

Národní galerie v Praze – inv. č. K 56790

Vystaveno:

Jubilejní výstava A. Hofbauera a R. Vejrycha, Praha 1935; Posmrtná výstava A. Hofbauera, Praha 1944

59.

Na stráni, (1904)

Pastel, papír podlepený plátnem

700 x 900 mm

Národní galerie v Praze – inv. č. K 9054

literatura:

KUBÍČKOVÁ Jarmila: Arnošt Hofbauer. Poznámky k malířskému dílu. In: Umění XVI., Praha 1945, 207; České slovo XXXVI. 1944, 2

60.

Skica k plakátu XIII. výstavy SVU Mánes,
asi 1904

Tužka, kostičkovaný papír

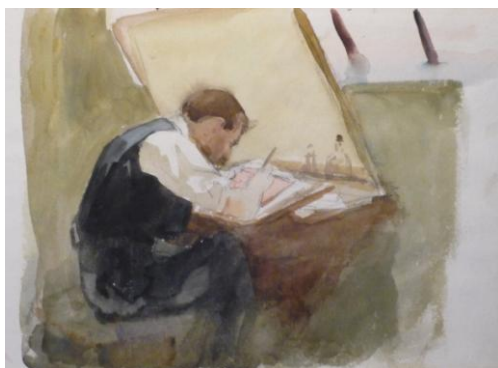
82 x 132 mm

Neznačeno

Na zadní straně text

Uměleckoprůmyslové museum v Praze – i. č.
GS 16.232

61.

Grafik při práci (Miloš Jiránek), asi 1904

Akvarel, papír

178 x 247 mm

Neznačeno

Národní galerie v Praze – inv. č. K 11061

Literatura:

Česká moderní kresba, Praha 1965

62.

Grafik při práci (Miloš Jiránek), asi 1904

Akvarel, papír

177 x 249 mm

Neznačeno, razítko: Vystaveno v Mánesu
1935

Oblastní galerie v Liberci – inv. č. K 181

63.

**Obálka ke katalogu XIII výstavy SVU
Mánes, 1904**

Zkušební litografie

139 x 97 mm

Národní galerie v Praze – inv. č. R 25728

64.

„Manes“ XIII. výstava, 1904

Litografie

1100 x 800 mm

Značeno vpravo dole tužkou Hofbauer

UPM v Praze – inv. č. 30664/I/6

Moravská galerie v Brně – inv. č. GD 1408

Vystaveno:

Retrospektivní výstava českého plakátu v Plzni 1925; Posmrtná výstava A. Hofbauera, Praha 1944; 100 plakátů z přelomu století, MG Brno 1966

Literatura:

B.S. URBAN: Plakáty Arnošta Hofbauera, Hollar XII, 1936, 124

Publikováno:

RITTER William: Artisti contemporanei: Arnost Hofbauer. In: Emporium XX., Bergamo 1904, 95; B.S. URBAN: Plakáty Arnošta Hofbauera, Hollar XII, 1936, 124; Tvar 1956, 181; Katalog 100 plakátů z přelomu století, Brno 1966, 80

65.

Náčrt k obrazu Poutník, asi 1904

Tužka, světle hnědý papír

129 x 196 mm

Neznačeno

Národní galerie v Praze – inv. č. K 12449

66.

Studie mužského aktu, asi 1904

Tužka, papír

370 x 197 mm

Neznačeno

Národní galerie v Praze – inv. č. K 56785

67.

Studie muže v plášti zezadu, asi 1904

Tužka, papír

220 x 362 mm

Neznačeno

Národní galerie v Praze – inv. č. K 56787

68.

Poutník, 1904

Olej, plátno

111 x 114,5 cm

Neznačeno

Národní galerie v Praze – inv. č. O 3727

Vystaveno:

Posmrtná výstava A. Hofbauera, Praha 1944; V barvách chorobných. Idea dekadence v českých zemích 1880–1914, Praha 2006; Stálá expozice NG ve Veletržním paláci, Praha od 2009

Literatura:

NOVOTNÝ Kamil: Květiny a zvířata, Praha 1943, nepag. KUBÍČKOVÁ J.: Arnošt Hofbauer. Poznámky k malířskému dílu. In: Umění XVI. Praha 1945, 207–208; WITTLICH Petr: Česká secese, Praha 1982, 204

Publikováno:

Volné směry IX., Praha 1905, 153; KUBÍČKOVÁ J.: Arnošt Hofbauer. Poznámky k malířskému dílu. In: Umění XVI. Praha 1945, 207; WITTLICH Petr: Česká secese, Praha 1982, 202; URBAN Otto M.: V barvách chorobných. Idea dekadence v českých zemích 1880–1914, Praha 2006, 123

69.

Na Sněžce, asi 1905

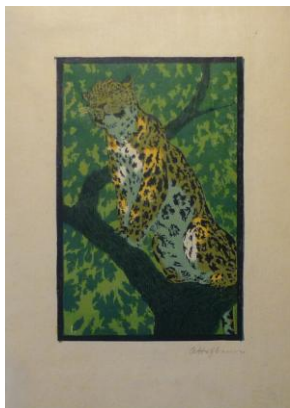
Akvarel, papír

178 x 234 mm

Značeno vpravo dole A. Hofbauer

Národní galerie v Praze – inv. č. K 54918

70.

Jaguár, (1905)

Barevný dřevoryt

230 x 166 mm

Značeno vpravo dole A. Hofbauer

Národní galerie v Praze – inv. č. R 228317, R 25654

71.

Hlava tygra, (1905)

Lept, papír

Obraz: 88 x 85 mm

Značeno vpravo dole A. Hofbauer

Národní galerie v Praze – inv. č. R 23039, R 49098, R 23006

Muzeum umění Olomouc – inv. č. G 3300, G 3304

PNP Umělecké sbírky – inv. č. IG 11714

72.

Scarpus, (1905)

Akvarel, ruční papír silný

250 x 338 mm

Značeno vpravo dole A. Hofbauer

Národní galerie v Praze – inv. č. K 16497

Vystaveno:

Jubilejní výstava A. Hofbauera a R. Vejrycha, Praha 1935

73.

Portál chrámu v Trogiru, asi 1905

Akvarel, papír

340 x 210 mm

Značeno vlevo dole A. Hofbauer

Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě – inv. č. B 66

74.

Topičův salon v Praze. Komitet pro uměleckou výchovu mládeže pořádá I. Výstavu výtvarného umění, 1906

Litografie

1100 x 790 mm

Značeno vpravo dole A. Hofbauer

Uměleckoprůmyslové museum v Praze – inv. č. 30743/I/40

Moravská galerie v Brně – inv. č. GD 1398

Vystaveno:

Česká grafika, Praha 1908; Jubilejní výstava Arnošta Hofbauera a Rudolfa Vejrycha, Praha 1935; Posmrtná výstava A. Hofbauera, Praha 1944; Český plakát, Praha 1971, Poznaň 1972; Topičův dům, Praha 1993, kat.č. 284

Literatura:

Český svět II., 1905–1906, 34; B.S. URBAN: Plakáty Arnošta Hofbauera. In: Hollar XII., Praha 1936, 124; HOLEŠOVSKÝ: Zakladatelé českého plakátu. In: Sborník k 100. výročí Moravského uměleckoprůmyslového muzea v Brně, Brno 1973, 47; PERNÍČKOVÁ: Počátky českého plakátu, diplom. práce Brno 1975, 33; Topičův dům, Praha 1993, 36, 40; Obrazárna v Čechách, Praha 1996, 208; J. RENNERT: komentář. In: katalog aukce Poster Auctions International IV., New York 1987, č. 184;

Publikováno:

Český svět II., 1905-6, obr.34; URBAN B. S.: Plakáty Arnošta Hofbauera. In: Hollar XII, Praha 1936, 123; Český plakát, Praha 1971, obr. 34; katalog aukce Poster Auctions International IV., New York 1987, č. 184

75.

Oznámení umělcova sňatku (Arnošt Hofbauer a Clara Heyrovská), 1906

Lept

144 x 162 mm

Neznačeno

Národní galerie v Praze – inv. č. R 23007

Literární archiv PNP – fond Gustav Jaroš, inv. č. 1686

PNP Umělecké sbírky – inv. č. 32/71 - 2

Moravská galerie v Brně – inv. č. C 30574

76.

Menu (Humr), asi 1906

Lept

210 x 110 mm

Značeno vpravo dole A. Hofbauer

Národní galerie v Praze – inv. č. R 23008

81.

Choť umělce (Klára Hofbauerová), 1906

Lept

171 x 50 mm

Značeno v desce H 906

Národní galerie v Praze – inv. č. R 14291

Moravská galerie v Brně – inv. č. C 4154

Muzeum umění Olomouc – inv. č. G 3310

82.

Studie dívčí hlavy, asi 1906

Uhel, papír

250 x 170 mm

Neznačeno

Národní galerie v Praze – inv. č. K 57325

83.

Studie sedící ženy, asi kolem 1906

Tužka, papír

378 x 235 mm

Neznačeno

Národní galerie v Praze – inv. č. K 56773

84.

Oznámení narození Milinky Hofbauerové, 1907

Litografie

156 x 109 mm

Neznačeno, na zadní straně razítko

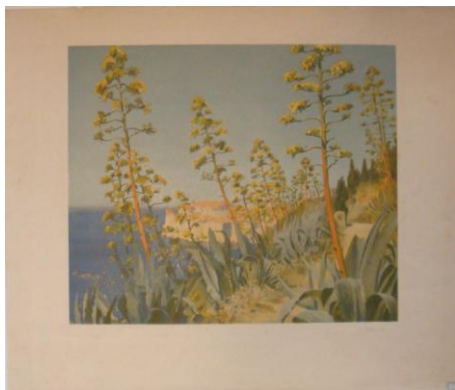
Vystaveno v „Mánesu“ 1935

Národní galerie v Praze – inv. č. R 25729

Vystaveno:

Posmrtná výstava A. Hofbauera, Praha 1944

85.

Blíže Dubrovniku, asi 1907

Barevná litografie

494 x 378 mm

Značeno vpravo dole A. Hofbauer

Národní galerie v Praze – inv. č. R 23038, R

206036, R 88660

Muzeum umění Olomouc – inv. č. G 4617

Severočeská galerie výtvarného umění

v Litoměřicích – inv. č. R 355

PNP Umělecké sbírky – inv. č. IG 11859

86.

Máma a Milena hajají, 1908

Tužka, papír

96 x 165 mm

Neznačeno, na zadní straně připsáno Máma

a Milena hajají, 1908

Národní galerie v Praze – inv. č. K 12445

87.

Matka s dítětem, 1908

Tužka, papír

129 x 196 mm

Neznačeno, na zadní straně připsáno Máma

a Milena hajají, 1908

Národní galerie v Praze – inv. č. K 12448

88.

Vyhlídka z bytu v Dejvické ulici, 1909

Olej, lepenka

31 x 23,5 cm

Značeno vpravo dole A. Hofbauer

Národní galerie v Praze – inv. č. O 3729

Vystaveno:

Posmrtná výstava A. Hofbauera, Praha 1944

89.

Studie ženy v klobouku, asi 1910

Tužka, papír

200 x 127 mm

Neznačeno, nedatováno

Národní galerie v Praze – inv. č. K 5679457.

90.

Roztocká alej, asi 1910

Akvarel-kvaš, pauzovací papír

357 x 289 mm

Neznačeno, nedatováno

Národní galerie v Praze – inv. č. K 8857

91.

Roztocká alej, 1910

Barevný dřevoryt, japan

381 x 255 mm

Značeno vpravo dole: A. Hofbauer

Národní galerie v Praze – inv. č. R 164019, R 25276

Moravská galerie v Brně – inv. č. C 4745

Muzeum umění Olomouc – inv. č. G 4622

Galerie výtvarného umění v Chebu – inv. č. G 529

Krajská galerie výtvarného umění ve Zlíně – inv. č. Gk 111

Východočeská galerie v Pardubicích – inv. č. G 524

Vystaveno:

Jubilejní výstava A. Hofbauera a R. Vejrýcha, Praha

92.

Exlibris Prof. Jud. Leop. Heyrovský, kolem

1910

Barevný dřevoryt

169 x 113 mm

Značeno vpravo dole A. Hofbauer

Národní galerie v Praze – inv. č. R 25274

UPM v Praze – inv. č. GK 121/2D

PNP Umělecké sbírky – inv. č. 35/68 - 30

93.

Studie k Akátovému adagiu, po 1910

Černá křída, papír

220 x 240 mm

Neznačeno

Národní galerie v Praze – inv. č. K 56771

94.

Akátové adagio (studie), asi kolem 1910

Klečící žena mezi akáty

Olej, plátno

81 x 56 cm

Značeno vpravo dole A. Hofbauer

Národní galerie v Praze – inv. č. O 17955

Vystaveno:

Posmrtná výstava A. Hofbauera, Praha 1944

Literatura:

KUBÍČKOVÁ Jarmila: Arnošt Hofbauer. Poznámky k malířskému dílu. In: Umění XVI. Praha 1945, 207

95.

V kuchyni, asi 1911

Olej, plátno

69,5 x 55,5 cm

Značeno vpravo dole A. Hofbauer

Národní galerie v Praze – inv. č. O 5451

Vystaveno:

Posmrtná výstava A. Hofbauera, Praha 1944

96.

Oznámení narození chlapce (Hofbauerova syna), 1912

Litografie

135 x 176 mm

Značeno vpravo dole v desce H

Národní galerie v Praze – inv. č. R 25727

97.

Válečná půjčka Živnobanky, 1917

Litografie

1090 x 1520 mm

Uměleckoprůmyslové museum v Praze – inv. č. GP 20967

Literatura:

Topičův sborník VII., 1919-1920, 285; B.S. Urban, Plakáty Arnošta Hofbauera. In: Hollar XII., Praha 1936, 125; Český plakát, Praha 1971, 42

Publikováno:

Das Plakat, März 1918, 79

98.

Studie hlav (Richard Lauda), 20. léta

Tužka, papír

92 x 146 mm

Značeno vpravo dole A. Hofbauer, vlevo dole připsáno Richard Lauda

Národní galerie v Praze – inv. č. K 12442

99.

Sochaři Horejc a Štursa, 20. léta

Tužka, papír

127 x 79 mm

Nesignováno, vlevo dole připsáno Štursa

Národní galerie v Praze – inv. č. K 12446

100.

Náčrty hlav, 20. léta

Tužka, papír
212 x 171 mm

Neznačeno

Národní galerie v Praze – inv. č. K 12450

101.

Karikaturní studie portrétů, 20. léta

Tužka, papír
372 x 360 mm

Neznačeno

Národní galerie v Praze – inv. č. K 56800

102.

Dekoratívni kompozice s pláží a plachetnicí, asi 1920

Tuž, papír
239 x 361 mm

Revers: skica k plakátu Piana Brož

Neznačeno

Národní galerie v Praze – inv. č. K 56786

103.

Piana Brož, 1920

Litografie
895 x 1180 mm

Značeno vpravo dole Hofbauer

Uměleckoprůmyslové museum v Praze –
inv. č. GP 17849, GP 16173

104.

České zoologické obrazy č. 7 - Tygr (Školní obraz, řada přírodovědná), 1924

Barevný tisk

630 x 950 mm

Muzeum východních Čech v Hradci Králové

- inv. č. SK/01-315, SK/01-1543

105.

Na břehu, 2. pol. 20. let

Olej, lepenka

48 x 68 cm

Značeno vlevo dole A. Hofbauer

Alšova jihočeská galerie - inv. č. O-669

106.

Oznámení sňatku Františka M. Marka a Mileny Hofbauerové, 1926

Litografie

144 x 181 mm

Neznačeno, na zadní straně razítko

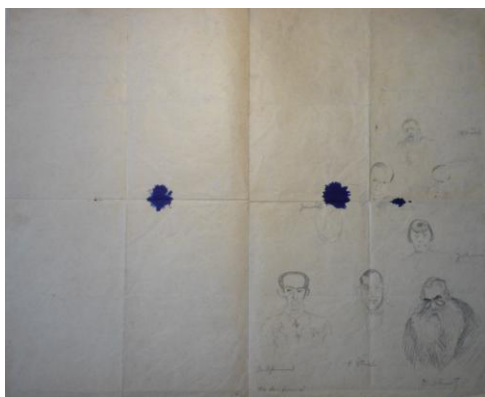
Vystaveno v „Mánesu“ 1935

Národní galerie v Praze - inv. č. R 25726

Vystaveno:

Jubilejní výstava A. Hofbauera a R. Vejrycha, Praha 1935

107.

Na konferenci, (1927)

Tužka, papír

342 x 420 mm

Neznačeno

Národní galerie v Praze - inv. č. K 56768

108.

Koupající se žena, 1928

Olej, plátno na kartonu

60 x 44,4 cm

Značeno vpravo dole Hofbauer

Národní galerie v Praze – inv. č. O 15312

109.

Portrétní skica E. E. Kische, 1929

Tužka, hnědý papír

153 x 97 mm

Značeno vpravo dole H 26. XI. 29

Národní galerie v Praze – inv. č. K 56793

110.

Bílé pivoňky, 30. léta

Olej, plátno

73 x 82 cm

Značeno vpravo dole štětcem A. Hofbauer

Muzeum umění Olomouc – inv. č. O 2281

Vystaveno:

Antimodernisté, Olomouc 2009

Publikováno:

OLIČ Jiří: Antimodernisté, Praha 2009, 69

111.

Písemka z dějin umění na konzervatoři, 30. léta

Tužka, papír

340 x 210 mm

Značeno vpravo dole A. Hofbauer, dole
připsáno Písemka z dějin umění na
konzervatoři

Národní galerie v Praze – inv. č. K 56795

112.

List u náčrtníku, 30. léta

Tužka, papír

216 x 308 mm

Neznačeno

Národní galerie v Praze – inv. č. K 11471

113.

List z náčrtníku, 30. léta

Tužka, papír

210 x 277 mm

Neznačeno

Národní galerie v Praze – inv. č. K 11470

114.

Malíř František Kysela, 30. léta

Tužka, papír

147 x 104 mm

Neznačeno

Národní galerie v Praze – inv. č. K 12451

115.

Květiny, 1930

Olej, lepenka

70 x 50 cm

Značeno vlevo dole A. Hofbauer 30

Východočeská galerie v Pardubicích, O - 327

116.

Výlov Rožmberského rybníka, asi 1930

Tužka, papír

182 x 248 mm

Značeno AH, připsáno „Na Rožmberském“,

na zadní straně razítko Vystaveno v

„Mánesu“ 1944

Národní galerie v Praze - inv. č. K 56772

Vystaveno:

Posmrtná výstava A. Hofbauera, Praha 1944

117.

Kytice, 1931

Olej, plátno

81 x 65 cm

Značeno vlevo dole A. Hofbauer, na zadní

straně razítko Vystaveno v „Mánesu“ 1935

Galerie umění Karlovy Vary - inv. č. O 1326

Vystaveno:

Jubilejní výstava A. Hofbauera a R. Vejrycha, Praha 1935

118.

Anemonky, 1931

Olej, plátno

64,9 x 54,3 cm

Značeno vlevo dole A. Hofbauer 31

Galerie hlavního města Prahy - inv. č. M-209

119.

Malíř Richard Wiesner, 1933

Tužka, papír

126 x 77 mm

Značeno vpravo dole: AH, dole připsáno
Wiessner 14/XII 33

Národní galerie v Praze - inv. č. K 12443

120.

Malíř Richard Wiesner, 1933

Tužka, papír

126 x 77 mm

Značeno vpravo dole AH, vlevo dole
Wiessner 14. XII 33

NG - inv. č. K 12444

121.

Studie dvou hlav, 1933

Tužka, papír

78 x 126 mm

Značeno vpravo dole AH, vpravo dole prof.
Niederle 10. V. 33, na zadní straně připsáno
V kavárně „Sia“

Národní galerie v Praze - inv. č. K 12447

122.

Zátiší s hrozny, asi 1935

Několik hroznů, hruška a skleněný kalich

Olej, plátno

54,5 x 65 cm

Značeno vlevo dole A. Hofbauer

Národní galerie v Praze - inv. č. O 5749

123.

Chryzantémy, asi 1936

Olej, lepenka

102 x 74 cm

Značeno vpravo dole A. Hofbauer

Národní galerie v Praze – i. č. O 2343

124.

Krajina na kraji lesa, 1936

Černá křída, papír

594 x 483 mm

Značeno vpravo dole: A. Hofbauer 36, na
zadní straně razítko Vystaveno v „Mánesu“
1938

Národní galerie v Praze – inv. č. K 56798

Vystaveno:

Členská „černo-bílá“ výstava, Praha 1938

125.

Výstava „50. let Mánesa“, 1937

Barevný ofset

1240 x 945 mm

Značeno vpravo dole Arnošt Hofbauer 1937

Uměleckoprůmyslové museum v Praze –
inv. č. GP 19034, GP 19025, GP 15997

Moravská galerie v Brně – inv. č. GD 25776

126.

Lední medvěd, 1941

Olej, lepenka

67 x 50 cm

Značeno vpravo dole A. Hofbauer 41, vzadu
razítko výstavy Mánes 1942

Muzeum umění Olomouc – inv. č. O2309

Vystaveno:

Mánes 1942. Členská výstava, Praha 1942

Publikováno:

NOVOTNÝ Kamil: Květiny a zvířata, Praha 1943, nepag.

127.

Studie k zátíší s bustou, 1942

Tužka, papír

479 x 386 mm

Neznačeno, vpravo dole připsáno 29. X. 42

Uměleckoprůmyslové museum v Praze – i. č.

32. 782/6

128.

Dva květy, asi 1943

Barevný dřevoryt

389 x 524 mm

Značeno vpravo dole A. Hofbauer a razítkem

AH

Národní galerie v Praze – inv. č. R 14294

Uměleckoprůmyslové museum v Praze –

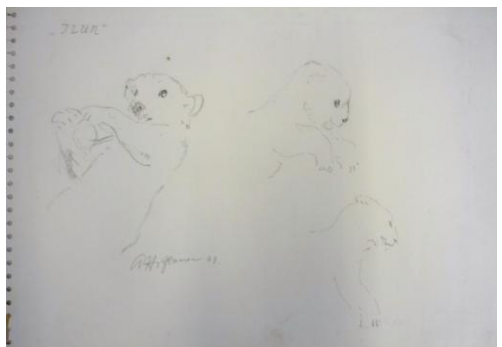
inv. č. 32.782/7, 32.782/8

Muzeum umění Olomouc – inv. č. G 3303

Východočeská galerie Pardubice – inv. č. G-

3007

129.

**List z náčrtníku se třemi studii
medvědů, 1943**

Tužka, papír

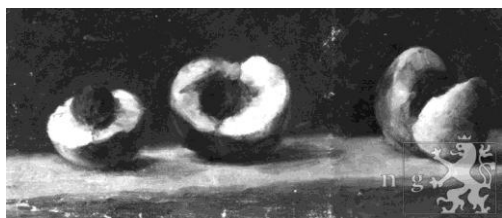
213 x 302 mm

Značeno vlevo dole tužkou A. Hofbauer 43,

vlevo nahoře tužkou „ILUN“

Muzeum umění Olomouc – inv. č. K 564

130.

Broskve, 40. léta

Olej, plátno

14 x 33 cm

Neznačeno

Národní galerie v Praze – inv. č. O 3917

Poznámka: Fotografie jsou dílem autorky, případně uvedených institucí.

17. Katalog děl ze soukromých sbírek

131.

Lesní interiér, asi 1884

Olej, plátno

32 x 40 cm

Neznačeno

Soukromá sbírka v Praze

132.

Portrét matky A. Hofbauera, 1890

Olej, plátno

79 x 65 cm

Neznačeno, vpravo dole připsáno 1890

Soukromá sbírka v Praze

133.

Portrét otce A. Hofbauera, 1890

Olej, plátno

79 x 65 cm

Neznačeno, vlevo dole připsáno 1890

Soukromá sbírka v Praze

134.

Studie k vějíři, asi 1895

Akvarel, papír

120 x 135 mm

Značeno vlevo dole A. Hofbauer

Soukromá sbírka v Maďarsku

135.

Ledová hora před východem slunce, (1902)

Olej, plátno

Rozměry nezjištěny

Značení nezjištěno

Soukromá sbírka v České republice

Vystaveno:

7. výstava Mánesa. České umění, Praha 1903

Literatura:

KUBÍČKOVÁ Jarmila: Arnošt Hofbauer. Poznámky k malířskému dílu. In: Umění XVI. Praha 1945, 207

Publikováno:

Volné směry VII, Praha 1903, 171; RITTER William: Artisti contemporanei: Arnost Hofbauer. In: Emporium XX., Bergamo 1904, 82; KUBÍČKOVÁ Jarmila: Arnošt Hofbauer. Poznámky k malířskému dílu. In: Umění XVI. Praha 1945, 199

136.

Ledňáček, asi 1903

Akvarel, papír

Rozměry nezjištěny

Značeno vpravo dole A. Hofbauer

Soukromá sbírka v Praze

137.

Studie k obrazu Poutník, asi 1904

Olej, plátno

74 x 100 cm

Neznačeno

Soukromá sbírka v Praze

138.

Obří důl, asi 1905

Olej, plátno

31 x 43 cm

Neznačeno

Soukromá sbírka v Praze

139.

Choť umělcova (Klára Hofbauerová), 1906

Lept

171 x 50 mm

Značeno vpravo dole v desce H 906

Soukromá sbírka v Maďarsku

140.

Klára Hofbauerová-Heyrovská, kolem 1906

Olej, plátno

82 x 70 cm

Neznačeno

Soukromá sbírka v Praze

141.

Klára Hofbauerová-Heyrovská, 1907

Olej, plátno

66 x 66 cm

Značeno vpravo dole A. Hofbauer 07

Soukromá sbírka v Praze

142.

Autoportrét umělce, 1908

Olej, plátno

66 x 66 cm

Značeno vlevo dole A. Hofbauer 08

Soukromá sbírka v Praze

143.

Klára Hofbauerová-Heyrovská, kolem 1908

Olej, plátno

55 x 48 cm

Neznačeno

Soukromá sbírka v Praze

144.

Milena Hofbauerová 2 roky stará, kolem 1909

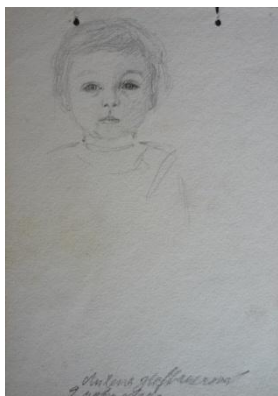
Tužka, papír

130 x 75 mm

Naznačeno, na přední straně připsáno Milena Hofbauerová 2 roky stará

Soukromá sbírka v Praze

145.

Milena Hofbauerová 2 roky stará, kolem 1909

Tužka, papír

130 x 75 mm

Naznačeno, na přední straně připsáno Milena Hofbauerová 2 roky stará

Soukromá sbírka v Praze

146.

Portrét Karla Hermanna-Otavského, 10. léta 20. st.

Olej, plátno

90 x 70 cm

Neznačeno

Soukromá sbírka c Černošicích

147.

Krajina, asi 1914

Olej, plátno

59 x 72 cm

Neznačeno

Soukromá sbírka v Praze

148.

**Milena a Ivo oznamují narození sestřičky Věry
19°/VIII¹⁶, 1916**

Litografie

321 x 252 mm

Značeno vpravo dole v desce H

Soukromá sbírka v Praze

149.

Krajina, kolem 1920

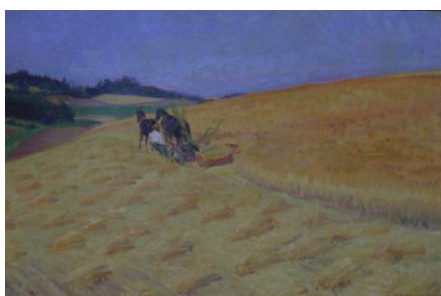
Olej, plátno

48 x 60 cm

Značení nezjištěno

Soukromá sbírka ve Francii

150.

Žně, 1921

Olej, plátno

38 x 55 cm

Značeno vpravo dole A. Hofbauer 1921

Soukromá sbírka v Maďarsku

151.

Hořce, kolem 1925

Olej, plátno

Rozměry nezjištěny

Značeno vlevo dole A. Hofbauer

Soukromá sbírka v Praze

152.

U vody, kolem 1925

Olej, karton

Rozměry nezjištěny

Značeno vpravo dole A. Hofbauer

Soukromá sbírka v Praze

153.

Krajina, 1. polovina 20. let
Olej, plátno
45 x 56 cm
Značeno zezadu A. Hofbauer
Soukromá sbírka v Praze

154.

Frant. M. Marek s chotí Milenou oznamují narození dcerušky Mileny 7. XI. 1928, 1928
Litografie
146 x 205 mm
Značeno vpravo dole v desce Hofbauer
Soukromá sbírka v Praze

155.

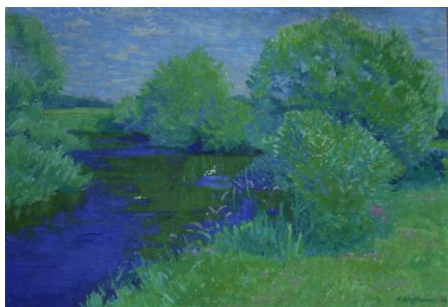
Krkonoše v zimě, 1928
Olej, plátno
60 x 75 cm
Značeno vpravo dole A. Hofbauer 28
Soukromá sbírka v Praze

156.

U vody, 1928
Olej, karton
69 x 50 cm
Značeno vlevo dole A. Hofbauer 28
Soukromá sbírka v Praze

157.

Lužnice, 1929

Olej, plátno

50 x 70 cm

Značeno vpravo dole A. Hofbauer 29

Soukromá sbírka v Maďarsku

158.

Na břehu Lužnice, asi 1929

Olej, plátno

69 x 85 cm

Značeno vpravo dole A. Hofbauer

Soukromá sbírka v Maďarsku

159.

Rodinka u vody, 1929

Olej, plátno

50 x 62 cm

Značeno vpravo dole A. H. 29

Soukromá sbírka v Maďarsku

160.

Květina, asi 20. léta

Papír, akvarel

111 x 111 mm

Neznačeno

Soukromá sbírka v Praze

161.

Květina, asi 20. léta
Papír, akvarel
120 x 170 mm
Neznačeno
Soukromá sbírka v Praze

162.

Brambořík, asi 20. léta
Tužka, papír, akvarel
245 x 160 mm
Neznačeno
Soukromá sbírka v Praze

163.

Tůňka, kolem 1930
Olej, plátno
52 x 44 cm
Značeno vpravo dole Hofbauer
Soukromá sbírka v Praze

164.

Koupání, kolem 1930
Olej, karton
Rozměry nezjištěny
Značeno vlevo dole A. Hofbauer
Soukromá sbírka v Praze

165.

Koupání, kolem 1930

Olej, karton

Rozměry nezjištěny

Značeno vpravo dole A. Hofbauer

Soukromá sbírka v Praze

166.

Spící, asi 1930

Tužka, papír

180 x 140 mm

Neznačeno

Soukromá sbírka v Maďarsku

167.

Milena Hofbauerová, kolem 1930

Olej, plátno

49 x 42 cm

Značení nezjištěno

Soukromá sbírka ve Francii

168.

Rodina F. M. Marka oznamuje narození dcerušky Heleny. V Praze, 10. II. 1931

grafika

130 x 170 mm

Značeno vpravo dole v desce A. Hofbauer

Soukromá sbírka v Maďarsku

169.

Klíčení, 1931

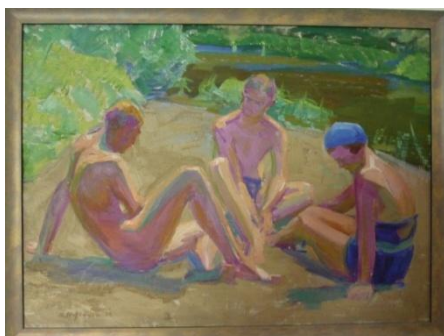
Olej, plátno

91 x 73 cm

Značeno vlevo dole A. Hofbauer 31

Soukromá sbírka v Praze

170.

U vody, 1932

Olej, karton

57 x 76 cm

Značeno vlevo dole A. Hofbauer 32

Soukromá sbírka v Praze

171.

Ivo Hofbauer, asi 1932

Olej, plátno

127 x 93 cm

Neznačeno

Soukromá sbírka v Praze

172.

Slávka Částková, 1933

Plátno, olej

100 x 100 cm

Značeno vpravo dole A. Hofbauer 33

Soukromá sbírka v Praze

173.

Milena Hofbauerová, 1934

Tužka, papír

251 x 186 mm

Neznačeno, vpravo dole připsáno 3. XII 34

Soukromá sbírka v Praze

174.

Dekoratívni krajina, 1934

Tužka, papír

210 x 300 mm

Značeno vlevo dole A. H. 26. VII 34

Soukromá sbírka v Praze

175.

Ivo Hofbauer, studie k obrazu, 1934

Tužka, papír

300 x 210 mm

Značeno vpravo nahoře 6. VII 34 A. H.

Soukromá sbírka v Praze

176.

Koupání (Fr. M. Marek, Milena Hofbauerová, Ivo Hofbauer a přítelkyně), 1935

Plátno, olej

164 x 97 cm

Značeno vpravo dole A. Hofbauer 35

Soukromá sbírka v Praze

177.

Klíčení, 1935

Plátno, olej

78 x 69 cm

Značeno vpravo dole A. Hofbauer 35

Soukromá sbírka v Praze

178.

Koupání (Milena, Marek, Ivo), 1935

Plátno, olej

82 x 108 cm

Značeno vpravo dole A. Hofbauer 35

Soukromá sbírka v Praze

179.

Horký den, kolem 1935

Olej, plátno

23 x 36 cm

Značení nezjištěno

Soukromá sbírka ve Francii

180.

Z rána, 1935

Tužka, papír

210 x 300 mm

Značeno vpravo dole 6. V. 35 „Z rána“ A. H.

Soukromá sbírka v Praze

181.

Lesní krajina, 1935

Papír, uhel

470 x 350 mm

Značeno A. Hofbauer 31. VIII 35

Soukromá sbírka v Praze

182.

Dekoratívni krajina, 1935

Tužka, papír

210 x 300 mm

Značeno A. H. 8. VIII 35

Soukromá sbírka v Praze

183.

Dva stromy, 1936

Tužka, papír

560 x 430 mm

Značeno A. Hofbauer 36

Soukromá sbírka v Praze

184.

Stromy, 1936

Uhel, papír

690 x 780 mm

Značeno vpravo dole A. Hofbauer 36

Soukromá sbírka v Praze

185.

Stromy, 1936

Tužka, papír

360 x 450 mm

Značeno vpravo dole A. Hofbauer 36

Soukromá sbírka v Maďarsku

186.

Lihovar v Bechyni, (1936)

Olej, plátno

90 x 70 cm

Značení nezjištěno

Soukromá sbírka ve Francii

187.

Kytice, 1936

Olej, plátno

88 x 77 cm

Značeno vlevo dole A. Hofbauer 36

Soukromá sbírka v Praze

188.

X. všesokolský slet, 1938

Olej, plátno na kartonu

12 x 19,6 cm

Značeno vlevo dole A. H. 38

Soukromá sbírka v Praze

189.

X. všesokolský slet, 1938

Olej, plátno na kartonu

11,8 x 20 cm

Značeno vpravo dole A. H. 38

Soukromá sbírka v Praze

190.

X. všesokolský slet, 1938

Olej, plátno na kartonu

12,8 x 20 cm

Značeno vlevo dole A. H. 38

Soukromá sbírka v Praze

191.

Vánoce, 1938

Tužka, papír

195 x 252 mm

Neznačeno, vlevo dole připsáno Vánoce 1938

Soukromá sbírka v Praze

192.

Studie hyeny, 1939

Tužka, papír

140 x 220 mm

Značeno 1. IV. 39 H.

Soukromá sbírka v Praze

193.

Studie kočky, asi 1939

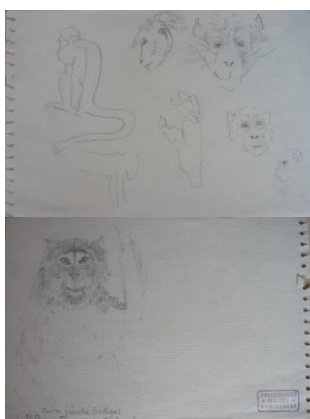
Tužka, papír

126 x 178 mm

Neznačeno, vpravo dole razítko Z pozůstalosti malíře A. Hofbauera

Soukromá sbírka v Praze

194.

Studie opiček, revers opice jávská, asi 1939

Tužka, papír

148 x 220 mm

Neznačeno, vzadu razítko Z pozůstalosti malíře A. Hofbauera

Soukromá sbírka v Praze

195.

Studie zvířat, asi 1939

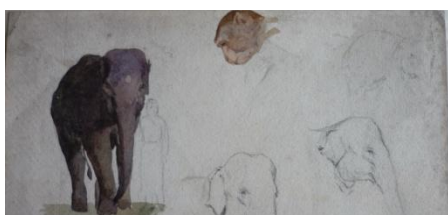
Tužka, papír

500 x 330 mm

Neznačeno, vpravo dole razítko Z pozůstalosti malíře A. Hofbauera

Soukromá sbírka v Praze

196.

Studie zvířat a postavy, asi 1939

Tužka, akvarel, papír

132 x 280 mm

Neznačeno

Soukromá sbírka v Praze

197.

Slon, asi 1939
Akwarel, papír
110 x 130 mm
Neznačeno
Soukromá sbírka v Maďarsku

198.

Les, 1939
Uhel, papír
500 x 580 mm
Značeno vpravo dole A. Hofbauer 39
Soukromá sbírka v Praze

199.

Delfinie, 30. léta
Olej, plátno
86 x 63 cm
Neznačeno
Soukromá sbírka v Praze

200.

White Beauty, Pink Beauty, 30. léta
Tužka, papír
180 x 250 mm
Neznačeno
Soukromá sbírka v Praze

201.

Pivoňky, 1940

Tužka, papír

195 x 252 mm

Značeno vpravo dole A. Hofbauer 40

Soukromá sbírka v Praze

202.

Miroslava Hofbauerová, 1941

Olej, plátno

90 x 70 cm

Značeno vlevo dole A. Hofbauer 41

Soukromá sbírka v Praze

203.

Krajina s řekou, 1942

Olej, plátno

63 x 110 cm

Značeno vlevo dole A. Hofbauer 42

Soukromá sbírka v Praze

204.

Medvěd Ilun, studie, asi 1943.

Tužka, papír

210 x 310 mm

Neznačeno, na zadní straně razítko Vystaveno v „Mánesu“ 1944

Soukromá sbírka v Praze

Vystaveno:

Posmrtná výstava A. Hofbauera, Praha 1944

205.

Orchidea, 40. léta

Tužka, akvarel, papír

280 x 198 mm

Neznačeno

Soukromá sbírka v Praze

206.

Helena Hofbauerová, kolem 1940

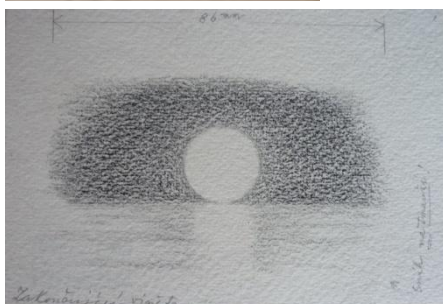
Tužka, papír

480 x 400 mm

Neznačeno

Soukromá sbírka ve Francii

207.

Zakončující viněta, nedat.

Tužka, papír

98 x 145 mm

Neznačeno

Soukromá sbírka v Praze

Poznámka: Fotografie jsou dílem autorky, Hofbauerových potomků a Jiřího Ždlického